

Marakanelo a Ditsela

K.D.W. Sentshebeng

ICA

Marakanelo A Ditsela

K D Sentsebeng

*Published by Botsalano Press (Pty) Ltd
PO Box 40551
GABORONE*

© K D Sentshebeng

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of the copyright owner.

ISBN: 99912 - 69 - 28 - 2

Typesetting and Layout

*Wame Kgomoesele
Mmegi Publishing House
P/Bag Br 298
GABORONE*

BD547080

Printed by: Printing and Publishing Co.

*First Published in 1996
Re-Printed in 1999*

*Distributed by Botsalo Books (Pty) Ltd
P.O. Box 1532, Gaborone, Botswana*

Malebo

Ke rata go leboga botlhe ba ba nang le seabe gore lemme le, le bo le
le se le leng sone gompino. Ka re le kamoso bagaetsho.

Mokwadi

K D Sentshebeng

Ketapele

Le nna ke ne ke re ke intshe maswe dinaleng ba gaetsho. Ka maiteko a me a ntlha mo lobelong lwa bokwadi, ke lo rolela Marakanelo a Ditsela. Morogo wa ngwana ga o ke o tlhopjwa ditlhokwa betsho. Fa go na le diphoso dingwe tse lo ka di lemogang, tswee tswee se ntshupeng ka monwana go le kalo. Ga re ke setlabošeng fela - kana gatwe ga e ile mmotlana. Ke ne ke bolawa ke pelo ya bokwadi fela. Ke a leboga.

Ditiragalo tlotlhe tsa lokwalo lo, ke tse di akantsweng ke mokwadi fela. Maikaelelo e ne e se go kgopisa ope bagaetsho. Fa go na le mongwe kgotsa bangwe ba ba ka tsayang fa maina, ditiragalo kgotsa mafelo a lokwalo lo a lebaganye nabo, a ba itse fa go sa nna jalo. A go se nne ope yo o ka fuduiwang maikutlo ke sepe se se mo lokwalong lo ka go tsaya fa go tewa ene. Fa go na le phoso, ya mofuta ope fela, a go itsiwe fa tsotlhe di le mo maruding a mokwadi.

Bana ba motho ba kgaogana tlhogo ya ntsi. A re kgaoganeng.

Mokwadi

K D Sentshebeng

Batshameki

Neo	Kgarebe ya marata go lejwa
Mmapula	Tsala ya ga Neo
Lekgetho	Mmalamadi wa bobedi
Thabang	Mmalamadi wa boraro
Modiri	Lekau la go ratana le Neo
Kgosi	Tsala ya ga Modiri
Susana	Kgarebe ya ga Kgosi
Boitumelo	Kgarebe e nngwe ya ga Modiri

Segametsi
Prisca

}

Ditsala tsa ga Boitumelo

Basikwa
Balulwami
Mapene
Moswang

}

Morena kwa bosoleng

Masole kwa kampeng

Malebogo

Mooki

Monna
Mosadi 1
Mosadi 2

}

Kwa bankeng

Mokgweetsi

wa koloi ya Sesole

Mosetsana 1
Mosetsana 2
Motsamaisa Tiro
Molalediwa 1
Morafe

}

Kwa lenyalong

Mooki 1
Mooki 2

}

Kwa kokelong

KGAOLO I

TEMANA 1

(Ke mo mosong wa letsatsi la Laboraro, kgwedi ya Seetebosigo e ya fifying, kwa bankeng ya Standard mo Gaborone. Go motsaletsele wa batho ba ba tsileng bankeng. Kwa pele ga bone go na le lekgarebe la marata go lejwa. Mmalamadi wa boraro o sebaseba sengwe le Mmalamadi wa bobedi)

Mmalamadi 2: Yo mongwe a a tsene. *(O leba tsala ya gagwe, o koma ka tlhogo)*. Intshwarele mma, wena ema pele go tsene rre yo o fa morago ga gago, o tla tsena a sena go fetsa.

Neo: E le gore o tsena jang pele ga me? O tshwanetse go thusa nna, ke tsile pele.

Mmalamadi 2: O tla tla o tsena boela fa morago. *(O bua a inamisitse tlhogo)*

Neo: O tshwanetse wa bo o nnyatsa go bo ke le mosadi. Sis! O rata dilo selo ke wena. O ithaya o re o sengwe kooteng. Le maitseo ga o na one; o ka batla go thusa motho yo o fa moraro ga me ke tsile pele. Le go nkopa o sa nkope. O mpeetse melomo o ka re diphilo tsa tonki. Nxel!

(o boela fa morago)

Mmalamadi 3: Yo mongwe a a tsene.

(Neo o tsamaela kwa go bitswang teng, o ntsha bukana ya ditsheke o ntsha lethhare mo teng, o le baya pele Mmalamadi 3)

- Mmalamadi 3:** Mma, a akhaonte e ke ya gago?
- Neo:** Ee!
- Mmalamadi 3:** Ke kopa gore o kwale leina la gago ka fa morago ga tšheke le aterese, o bo o saene.
- Neo:** Go simologa leng ke tshwanetse go kwala leina mo tšhekeng ya me? Kana ke rile akhaonte e ke ya me, kante o thibane ditsebe?
- Mmalamadi 3:** Ke go utlwile. Fela ke kopa gore o dire jaaka ke go bolelela, go na le batho ba bantsi fa morago ga gago.
- Neo:** (*O dira jaaka a laetswe*) Tsaya!
- Mmalamadi 3:** Ke kopa le nomoro ya mogala, ga o a e kwala.
- Neo:** Kante ga twe lo nkutlwa eng batho ba banka e. Ke eng o batla gore nna ke dire dilo tse di kanakana o ntse o sa re ba bangwe ba di dire. Ke bona dilo tota; yo mongwe o ntse a gana go nthusa, jaanong le wena o ntirisa dilo di gana go fela. Molao o o tsene leng mo bankeng e ka gore o ntse o seyo? (*O bua jaana a fufula ke go tenega*). Lo tshwanetse lwa bo lo nkutlwa sengwe, lo rata dilo mo go maswe.
- Mmalamadi 3:** (*ka lentswe le le oleng*) O a batla a ntse jang madi a gago mma?
- Neo:** A a tle a nne jang?
- Mmalamadi 3:** Ke raya gore a o batla a a pataganeng kgotsa o batla a farologane?
- Neo:** O ka nna wa itirela boithatelo ka one.
- Mmalamadi 3:** (*O mo neela madi*) Tsamaya sentle mma. Yo mongwe a tsene.

- Neo:** Sis! Nxe!
- (o a tswa)
- Mosadi 1:** Hee batho, motho e ka re a kopiwa bonolo jaana a tla go tlhapaola batho mo go kanakana.
- Mosadi 2:** Mme ebile tota ba ne ba mo kopa ka maitseo. Fela ke gore batho ga re tshwane nna ga ke bone molato ope.
- Monna:** A ko o mpolelele wena mma gore fa o ka phakela o tla bankeng, o fola dioura tse di kanakana, ka le bone ba tla lepologa gone fa, o bo o tewa gotwe motho yo o tsileng morago ga gago a tsene pele a o ka duduetsa?
- Mosadi 1:** Go tla tswa fela gore ke bolelelwa ka tsela e e ntseng jang.
- Monna:** A mme fa o bona rre yo wa banka o kopile mme yole kgotsa o ne a mmolelela?
- Mosadi 2:** O ne a mo kopa. Go raya gore mosadi yole o tswa kwa a tswang teng a ntse a kgopisegile.
- Monna:** E bile o ba lesitse. Fa e ne e le nna, go ka bo mo nakong e go nkgaga go sa bola. Fela ke gore fa gongwe motho fa selo se sa diragalele ene o bona yo mongwe bomatla.
- Mosadi 1:** E le gore o ka bo a dirile eng go supa gore o a mo kopa?
- Monna:** Nna ke bona gore monna yo o ka bo a kopile mosadi yole fela sentle. E seng go ntsha lefoko fela "boela kwa morago". Le mabaka o ne a tshwanetse go a mo fa.
- Mosadi 2:** Nnyaya go raya gore tota ga re tseye dilo ka go tshwana.
- Monna:** E re lo bua fa gongwe lo akanyetse ba

bangwe, e seng go kgala fela.

Mosadi 1:

A re itidimalele, rre o tloga a re ja nko e sa butswa.

(Moragonyana botlhe ba a tswa)

TEMANA 2

(Neo o gorogile kwa tirong, kwa Air Botswana o leletsa tsala ya gagwe mogala)

Neo:

Dumela Mmapula. A o tsogile sentle tsala?

Mmapula:

Dumela tlhe Neo, ke go bone mo bankeng kgantele, mme ka se ka ka kgona go bua le wena ka ke ne ke tshwaregile thata. Ke tsogile tlhe mma ga go na molato ope. Wa reng tsala ya me?

Neo:

Wa re ka reng ke tennwe ke basimane ba banka ya lona. Yo mongwe o gana go nthusa. Fa ke sa ntse ke re ke ya kwa go yo mongwe o simolola go nkwadisa maina le dinomoro tsa megala. Kante ke molao o moša mo bankeng ya lona?

Mmapula:

Nnyaa, kwa ntle ga gore o bo o ne o tshotse tsheke e e seng ya gago. Ke ofe ene yoo?

Neo:

Ke mmalamadi wa boraro. O a itse o nkgopisitse mo e leng gore e bile ke batla go leletsa Mookamedi ke mmolelela.

Mmapula:

Ehee, ke Thabang.

Neo:

Ke batla go mo rutela ba bantsi, dilo tse di tlwaetse tse. Ba ithaya ba re ke makau kooteng. Mme kana ga se mongwe le mongwe yo o bonang bokau jwa bone.

Mmapula:

Ke tsalanyana ya me mo tirong tlhe mma o seka wa mo tlaleya. Mme kana o siame tota

ga ke itse gore ke eng a ne a dira jalo. Le wena kana o sethubaki gongwe o mo tseisitse madiopo.

Neo: Madiopo a selo mang? O rata dilo, o ithaya a re nna ga ke na madi. Ene a re go bereka mo bankeng ke sengwe. Sis, ka sutunyana ya mophako.

Mmapula: Mme tlhe mma ke lekau fela le le siameng, gape o montle o mmone?

Neo: O montle ene yole? Kana wena tsala ya me o na le mathata le bontle, bo a go palela. E ka re sekotonko se tshwana le sele o bo o re o montle.

Mmapula: Neo o maaka, mosimane yole o a thuba.

Neo: Ga ke itse Mmapula, se ke nang le bosupi le sone ke gore o rata dilo e bile o makgakga. Ga ke itse sentle gore a o montle kana jang. Gape ga ke re o a itse go re nna go na le motho a le ngwe fela, ke Modiri, o tla go roba yoo!

Mmapula: Ke a itse. Mme le gale ke tla bua le Thabang ke mmolelela. O tla tshwanelwa ke go ikopa maitshwarelo. Go siame tsala ke tla go bona ka moso.

Neo: Sala sentle.

(Kwa bankeng morago ga dijo tsa motshegare, Mmapula o bua le Thabang)

Mmapula: Heela wena Thabang, o tlhotse o dirileng kante? Motho o jele magala. Le setimamolelo sa Khansele ga se ka ke sa kgona. O ne o mo reng?

Thabang: Ke mang?

(Go tsena Lekgetho)

- Mmapula:** Ausi wa motshegare o mo thusa, a re ga o a mo tsaya sentle. A re o mo kgopisitse. E bile o ne a re o leletsa rre Letsatsi, ke mo kganetse. Ke bile ka mo solofetsa gore ke tla bua le wena. E bile o dire gore o mo leletse o ikope maitshwarelo.
- Lekgetho:** Mothaka yo o batlile go mpolaisa mosadi yole.
- Mmapula:** Ka eng?
- Lekgetho:** O nthaya a re ke mo reye a boele kwa morago gore a tle a tsene kwa go ene. Monna, motho go nkelemela kana. Jaanong ke sa itse gore ke reng, le ene a tsositse modumo, ke tshoga gore rre Letsatsi o tla mo utlwa.
- Thabang:** A ke tsala ya gago Mmapula? O mo itsetse kae?
- Mmapula:** Ee, ke tsala ya me ya madi a lekese. Ke sone se a neng a nteleditse a mpolelela gore o mo tenne. O ne o mo reng kante wena T-man?
- Thabang:** Ke ne ke batla go itse leina la gagwe fela. Maikaelelo e ne e se go mo kgopisa. Tax le ene a bo a sa bue sentle. Ke fa ke itira yo o sa utlweng.
- Lekgetho:** O ne a kgopisegile mo go maswe.
(*Botlhe ba a tshega*)
- Mmapula:** Thabang, o a bo o ka re o a mo rata kana wena. Lona! (*O mo supa ka menwana yotlhe ya letsogo*)
- Thabang:** O raya jang ne Puli, a o nkitse ka go selasela ne mma?
- Mmapula:** Neo ke tsala ya me ga ke batle a tshamekisiwa. Le gone motho yoo o na le wa gagwe rra, bao ga ba kgaoganngwe ke

sepe. Le gone o mmone kae o setse o re o a go tlhantsha jaana? Lona kana basimane ke lona lo gana go bona mosese. Motho wa boThabang o bo o fitlhele a tlabatlaba o ka re koko e fiswa ke lee.

Thabang:

Ke mmone a ntse a fodile le ba bangwe. Ke ne ke ntse ke rapela badimo gore ba mo lebaganye le nna. Owai, a bo a lebagana le sematla se go tweng Tax ka fa.

Mmapula:

O a itse lona banna lo a gakgamatsa, o ka re e le gone o bonang motho o bo o setse o bonyabonya jaana. Kana ke boso selo se lo se dirang. Motho wa bo T-man o bo o bone a khukhutha fa a bona mosadi. Ke gore lona fa lo le mo bankeng mo lo lebile makgarebe otlhe a a tsenang gore lo tseye diaterese tsa bone?

Lekgetho:

Mmapula, ga o ka ke wa nthaya wa re fa o bona lekau ga o ke o rumaruma, bua nnete. Le wena o tlhola o ba lebile fa ba tsile kwano.

Mmapula:

Nna? Ga o mpone sentle tlhe Lekgetho. O kile wa mpona kae ke lebile banna mo matlhong ke ipapatsa?

Lekgetho:

Maloba ke go bone o buisa yo mongwe e bile o itebetse ke bona meno a gago a motlhagare. Ga o ka ke wa leka go bona gore ke rona fela re tlholang re lebile basadi. Ga se gore mosadi mongwe le mongwe yo o tsenang kwano o a re kgatlha. Le wena o tlhola o lebile banna mma.

(Botlhe ba a tshega)

Thabang:

Mmapula, wa re mosetsana yole ke tsala ya gago? A tota o raya ene yo ke buang ka ene. Kana fa e le gore ke ene ke tla bo ke thusegile tota. O raya ene tota?

- Mmapula:** Ee, ke raya ene - Neo. (*O mo leba mo matlhong, o a nyenya*)
- Thabang:** Ke a mmatla tlhe mma.
- Mmapula:** Ijoo, jaanong o raya gore ke reng? Ke go boletse gore motho yole o na le wa gagwe.
- Lekgetho:** Jannong fa a na le wa gagwe go a reng?
- Mmapula:** Le gone ke batho ba ipaakanyetsa lonyalo, ga ke batle go mo senyeletsa ka wena. Bao le gone ga ba kgaoganngwe ke sepe, o seka wa iphora buti.
- Thabang:** Nnyaa re tla buisana a kere.
- Mmapula:** O setse o mo kgopisitse jaana o a bo o tla tswa sentle tota? Le gone ke mang yo o go reileng a re o ipaakanyeditse go nna le mongwe ka fa thoko, e bile o tla dumela?
- Lekgetho:** A kere le wena o teng o tla latlhela tlhware legonyana.
- Mmapula:** Nna rra ga go na fa ke tsenang teng.
- Thabang:** Lekau la gagwe ke mang?
- Mmapula:** Ke Modiri.
- Thabang:** O bereka kae?
- Mmapula:** Ke lesole.
- Lekgetho:** (*o ema ka dinao*) Wa re lesole?. Kante o ntse o re lekau o raya "ee morena".
- Thabang:** (*o mo gofela fa fatshe*) Heela, nna fa fatshe tlhe monna. O seka wa lebala gore golo fa re mo tirong.
- Lekgetho:** (*o nna fa fatshe, o tiba lentswe go se gonene*) T-man fa o ka tlogela mothaka yoo a sia ka ngwanyana yo montle jaana, o tla bo o se botlhale monna. "Yes sir" fela a tla go go

thibela mafulo a matalana jaana? Ae! ke ka go tlhoboga. E re a sa ntse a khamisitse kwa a saluta, wena o bo o feta ka ngwana.

Thabang: O tla utlwa go twe ke fetile ka ene nna mosimane wa maloba. (*O ititaya sehuba*)

Mmapula: (*O tsholetsa magetla*) Ga re itse rra, re tla bona ka wena ba paletswe ba le bantsi. Neo ga se banyana ba Gaborone ba lo ba akantseng.

Lekgetho: E le gore ene o dirilwe ka eng?

Mmapula: Ka nama le madi.

Thabang: O raya jang fa o re ga a tshwane le batho?

Mmapula: Neo fa a na le motho o bona ene fela, le fa o ka tlhola o re o itse dilo Thabang, ga o ka ke wa tswa sentle.

Thabang: Ke tla a bo ke tshameka. Motho yole ke mosadi fela jaaka basadi ba bangwe. Ga gona sa go sa tshwaneng le batho.

Mmapula: Tlogela go isa pelo mafisa, ga o ka ke wa kgona. Gape ke tsala ya me ke a mo itse.

Lekgetho: O itse jang?

Mmapula: Le gale kana o ka se ke wa itse motho e se naga, re tla bona ka wena. Mme nna ga gona fa ke tsenang teng.

(*Ba tswelela le tiro*)

TEMANA 3

(*Maitseboa a lone letsatsi leo, kwa ga Neo kwa Tsholofelo, go tsena Modiri o na le tsala ya gagwe, Kgosi. Neo o apeile dijo tsa maitseboa. Modiri le Kgosi ba tshotse dinotsididi ba a ikgatsha*)

- Modiri:** Dumela ratu!
- Neo:** Dumela ratu! O tlhotse sentle? (*Modiri le Neo ba a atlana*)
- Neo:** Ao Kgosi, lo a bo lo ntse lo tshotse tsone dithini tse tsa lona? Lo bo lo ntheketse le nna.
- Kgosi:** Neo wa reng ntwana? (*O baya polaseteke fa fatshe, o itatlhela mo setilong sa motobetsego*) Re ka tlhoka jang go go rekela, kana gape tsa lona basadi ke moka di tsewang mahala.

(*Modiri o ya fa go Neo fa setofong*)
- Kgosi:** Modiri, o a itse ke tlhotse ke kgopisitswe ke mosetsana yo mongwe kwa posong, ke mo raya ke re a mphe ditempe tsa 10t di le nne le tsa 20t di le tlhano le tsa 50t di le pedi, o mpotsa gore e le gore ke di kgaoganyetsa eng. Ke mo raya ke re ke di batla di ntse jalo ka gore ke tsile go di dirisetsa dilo tse di farologaneng. A re ke a mo lapisa.
- Modiri:** (*o tlogela Neo o tla go nna mo setilong*) E le gore ka a thapetswe go rekisa ditempe mathata a gagwe ke eng. Kana ba ipelaela mo go maswe banyana ba poso. Motho wa teng o fitlhela a petlile melomonyana a go buisa jaaka a rata.
- Kgosi:** O a itse o ntenne fela mo go maswe. Monna, le gone o nnelang mompe, a tlhe a bo a lebega ka ke ne ke ka gopola gore o belafatswa ke bontle ba gagwe. O mpetlela melomonyana e mesetlha o ka re diphilo tsa katse. Ke batlile ke mo gasa ka botlhano. O thusitswe ke galase e a neng a le ka fa morago ga yona. (*Kgosi o bua a phutholola seatla*)
- Modiri:** Ga o itse gore dikotonko ke tsone di ratang

go kgakgafalela batho. Fa e ne e le nna ke ka bo ke mo gogile ka e le nngwe fela.

Kgosi:

O a itse o ntenne mo go maswe, fa ke ka kopana le ene o tsile go nkitse. Ke tla mo suputsa gore bompe ba gagwe bo fetelele. O nkgopisitse mo e leng gore e bile ga re ke leletse kwa posong ke bue le Raposo ke mo ntshe mabela.

Neo:

(O iphimola diatla ka mosese) Kgosi, o se ka wa bua jalo ke tlhotse ke kgopisitswe ke motho kwa bankeng. Le gone basimane ba teng kooteng ba ne ba itherile.

Modiri:

E le gore ba go utlwang.

Neo:

Yo mongwe o ne a fetsa go thusa mongwe, fa ke re ke tsena kwa go ene o nthaya a re ke boele kwa morago go tsene rre yo o neng a le fa morago ga me. Fa ke setse ke tsena ka fa go yo mongwe o simolola go nkwadisa maina le diaterese ka fa morago ga tšheke ya me. Sis! Oa itse basimane ba dibanka ba rata dilo tota, mme kana ga ba amogele sepe, ke dithai fela.

Kgosi:

Owai! bao o ba tlhokomologe. Fa a rialo o a bo a ka tswa a ithaya a re o a go batla. Ga bana madi.

Modiri:

(o hupa biri) O mo mpontshe moratiwa ke tla mo fapaanya ditlhaa tse ka lebole. A se ka a tshamekela mo go wena. E bile ba rata go ya Bodiba thata. O fitlhela motho wa teng a thetheekela a tagilwe ke dithothi tse re di sadisang mo dithining tsa rona. O bo o fitlhele a elela ditete. Ke tla mo fafantsha ka makeforoto marago a, gore a tle a itse gore mosadi wa motho ga go tshamekelwe mo go ene.

Neo:

Ke tla mo go bontsha. O ntenne tota. Ke

tlhotse ke fufula motshegare otlhe. Le jaanong jaana fa ke mo gopola ke utlwa ke tlabatlaba dibete.

Kgosi:

Ka re fa a rata o a bo a ka re o rata Neo. Go ipatlelwa basadi bone ba tlhola ba šenametse basadi ba rona fa ba ile dibankeng. Motho o ipaya jaaka o ka re o dira tiro e le maaka fela. Nna fa motho a ka dira mosadi wa me jalo, ke a mo latela.

Modiri:

Ke mmolae. Mṑwe seturung! (*O tsoketsa menwana go dira sefapaano*)

Neo:

Wena wa re ke tsamaya ke itatlhela gongwe le gongwe ne Kgosi. Ke a ithata fa o mpona ke riana, ga ke a itlhoboga. (*o boela fa setofong*)

Modiri:

Mme kana ba tshwana fela le ba marekisetso a dijo, go ipelaela! Mo gongwenyana maloba kwa Mogoditshane, go ipentile melomonyana e ntse mehibidu o ka re nama ya pitse e apeilwe ka mosetlha, ke mmotsa gore a ditšhipisi tsa bone di sa ntse di le molelo, gape ke batla rašiene e seng boroso, ke leka go mo tlhalosetsa gore ke batla eng ka ene a ne a batla go mpha boroso, o nthaya a re ke tshwanetse ka bo ke sa itse se ke se batlang. Ka mo goga ka e le nngwe fela, mong wa lebenkele a bo a tla. (*o bula thini e nngwe*)

Neo:

(*O fudua pitsa*) O a itse ke a tle ke ipotse gore a le nna fa ke ne ke thusa batho a ke ne ke ka tshwana le batho ba. Motho wa teng fa o ka mo tlaleya gone fa, o tsoga a tlhomola pelo a tsamaya mo mebileng a tlhoka tiro.

Kgosi:

Go tswa fela gore a o tsetswe o na le maitseo le gore a o rata batho. Dilo tse pedi tse, di botlhokwa thata fa o dirisanya le batho, kana le ba bangwe le yone tiro e ga ba a e rutelwa. Mme tota e se gore motho o ka se ke a ithute

gore a tle a kgone go dirisanya le batho sentle. Nna gape se se ntlholang ke gore ba bangwe ga se gore bahiri ba bone ba a tle ba bo ba sa itse ka boitshwaro jwa bone. Ga ke itse gore fa motho a thapa mongwe a se na kitso ya tiro, o a bo a akantse eng. Le kgwebo e ka nna ya ya tlase.

Modiri:

Mme o raya gore batho ba ka tshwana fela botlhe? Hei, fa e le dikhontae tsone mathata. Maloba ke tlhabile mo gongwe ka botlhano. Go ntelala fela ke le monna yo o kana go batla go ntlwaela. Ke mmotsa gore dipalamo tse di yang kwa Gaborone Sun ke dife. Go tsenya matsogonyana mo dikgwatlheng tse di tshutshumang, go nthaya gore ga se ene a laolang dipalamo go ya Gaborone Sun. Ka go kua ka botlhano gore go bo go kgwe letlhole. A pitika fa fatshe a bo a timelelwa ke kgetsana ya madi.

Neo:

Owaii, o raya dirathane tse di latlhegileng wena, ke go ipelaela fela ga go na sepe gape. Mme fa e le mosimane yole ene, hm, ke tsile go leletsa Mookamedi ka moso ke tla mo ntsha mabela. (*O petla melomo*) Sis! le gone gongwe sutunyana e a neng a e apere ke sekoloto. O lebela batho kwa tlase. Ke tla mo ruta gore ke mang. Ba sentswe ke dimatla tsa banyana ba ba nnang mo, o fitlhela ba ba šenamisa fa ba ile teng. Jaanong ba ithaya ba re mongwe le mongwe o ka ba lelala.

(*Neo o a tshola go a jewa.*)

Modiri:

O mmaakanye moratiwa, o ithaya a re gongwe ga o itse kgato e o ka e mo tseelang. Fa a go palela o mo nthome ke tla mo rutela ba bantsi. O gopola gore gongwe go bereka mo bankeng ke sengwe. Ga se gore fa re sa bereke mo dibankeng jaana go raya gore kana ga re a rutega. Nna e bile kana ga ke

tshosiwe ke motho go twe o rutegile. Fa kgwedi e tla go fela, re a tshwana, ba bangwe e bile re ba feta le ka madi.

Neo: Ke tla mmaakanya. Ba tlwaetse dilo tse. Go raya gore ba rata go dira batho jalo fa ba tsile bankeng.

Kgosi: (*o ema ka dinao*) Neo, dijo tsa gago di a bo di le monate jang gompieno? Wena kapei o e tswela sekolong e le ruri. Ke eng o sa simolole kgwebo ya dijo? Kana o ka bontsha boradijo ba le bantsi go re kapei go tewa eng, ra tla ra tlogela go ja masatsea a re a rekang mo marekisetsoong a.

Neo: Kgwebo e batla madi, ke tla a tsaya kae? (*o tsaya dijana*)

Kgosi: Dibanka di teng o tla adima madi. Bathong nte ke re go bosigo ke ye go robala, kana re tsoga re theogetse. Wena Modiri o ja monate monna ka gore o tsoga o ikhuditse. Fa nka ya le wena ke ka tsoga ke di ema ema. A go robalweng bagaetsho!

Modiri: Tsamaya monna, ga o na mosadi o tloga o ntswela pelo. Ke tla go bona ka moso kwa kampeng.

Neo: Tsamaya sentle.
(*O a tswa*)

TEMANA 4

(*Go Matlhatso bosigo, Modiri le Kgosi ba ile go itisa kwa Bodiba, ba ntse kwa motsheo wa ntlo ya maitiso, batho ba fereetshega gongwe le gongwe, go a binwa, go jewa mokaragana wa bonyana*)

Kgosi: (*o hupa biri*) Monna, mo ke sebata, utlwa gore e a bo e elela le ditshika tsa me e bile

ke utlwa ke phuthologa mogopolo. Wena mo o go nwang moo ke dilo di sele fela. Boo...! (*o a kgobola*) Wa utlwa, ka re majarara, ke sebata se maroo se tsamaya se nanabela, fa se kgorotlha diphologolo tsotlhe di a itshematshema, e a leka Boruwari malatsi a. (*o latlhela thini mo gare ga batho ba ba binang, o bula e nngwe gape*)

Modiri:

Owai! o mpolelela ka sebata. Rona kana dikgomo tse ditona re hupa mo go tlhatlhobilweng ke dingaka, e dirilwe ka fa tlase ga taolo ya bongaka monna. (*o a hupa*) Ga o ka ke wa utlwa go twe e nowa ke mongwe le mongwe, *Charles Glass Special!* (*o leba thini, o tshikhinya tlhogo*) Pina e e lelang e e nkgopotsa kgakala monna. (*o a emelela o a bina*) Kana rona re itse go di latlhela ka iketlo!

Kgosi:

Wena wa re o ka gaisa mang? Fa ke ka emelela fa batho botlhe ba tsile go bogela monna, a o a belaela?

Modiri:

Ema re bone, ga go thuse sepe go bua o pharama fa fatshe. A re ye teng buti! (*o tswelela ka go bina*) Ke rile ema.

Kgosi:

Lesa fela ke fetse biri e ke tla go supegetsa.

Modiri:

(*o utlwa mongwe a mo kgopa ka fa morago*) Jaanong ke selo mang se se nkgomang ka fa morago? (*o a gadima, o boa a ya go nna fa fatshe*) Ga ke batle batho ba ba ratang go kgopa ba bangwe ba ipinela.

Kgosi:

Nnaare Modiri ke eng o tlogetse Neo? Bona gore batho ba tsile le makgarebe a bone rona re a bo re ntse re le rosi fela.

Modiri:

Neo ga se motho wa dilo tse monna. Le fa ke ka mo pota kae, ga a kake a dumela, o nthaya fela a re ke tla mo fitlhela.

- Kgosi:** Le gone wena ga ke itse gore mokgwa o wa gago wa go tla kwano o tlogela Neo o o tsaya kae. Kana ke sone se e leng gore kgantele o iphitlhela o dirile dilo tse di sa siamang. O nne o tla le ene. Nna o a itse ke ka bo ke tsile le Susi, fela o ne a sa batle go tla gompieno.
- Modiri:** (*o hupa biri*) Ke lekile ke paletswe.
- Kgosi:** Ga ke dumele.
- Modiri:** Mme le gale gompieno ga ke a mo leka ka e bile ke ise ke mmone. Gape o ne a ntse a tsile go gana, go tshwana fela.
- Kgosi:** Nnyaa mme nako nngwe o nne o tla le ene fela. Ga ke dumele gore o ka tshabela kgakala fela jalo. Go tsamaya mo mafelong a dikatara o le esi, o iphitlhela o raelesegile, jaaka dilo tsa maloba o di dira. Ga se selo se sentle kana monna.
- Modiri:** Wena kana, o a bo o ka simolola. (*o mo tshwara legetla*) Chief, bona ngwana yole gore o galalela jang mo diponeng, bona jaaka a bina. Ka re ngwana o ya kwa godimo le kwa tlase.
- Kgosi:** O raya ofe? Nna ga ke mmone.
- Modiri:** Ke raya yo o apereng mosese o mosweu yole. O raya gore ga o mmone monna?
- Kgosi:** O mmona fa kae kante wena? Ga ke bone sepe nna. O a bo o simolola fa o setse o bona mesese jaana. Gompieno gone ga o ka ke wa tswa sentle. E seng mo matlhong a me gape.
- Modiri:** Hee, bona ngwana, ka re o beile galase fa fatshe o e supa ka monwana. Aah-aah! O e tsere! (*o itaya Kgosi mo legetleng*) He he! ngwana yole o dira mathaithai.

- Kgosi:** O raya ene yo o sa tswalang yole Modiri, ruri bokgaitساديارونا ba a itshotla, o raya gore o apere fa a ntse jaana?
- Modiri:** Wena ga o itse sepe kante, ke segompieno monna, kana rona re itse kapari.
- Kgosi:** Nnyaa, mme e seng re mmona dipharagatlha tsa marago jaana. (*o itshwara molomo*) Nnyaa tsala ya me, ka re jaanong fa a ya kwa tlase gone, mmankateng o sala fela mo lebatleng.
- Modiri:** Monna selo se le ke mmini, o ntse jang kante?
- Kgosi:** Modiri, bona fela gore go ntse jang (*o a tshaga*). Nna fa e le lekgarebe la me ke ka mmolaya fa a ka apara jaana. Bona jaaka mathaka a mo sunetsa, wa re ke gone mmemme gee fa go ntse jaana? Ke boatla kana selo se.
- Modiri:** Wena kana o na le tlhaloganyo ya batho ba maloba monna. Ke seša selo se, wena wa re ke boatla. Ga o itse sepe. Ene ga ke tswa fa ke sa mo tshola, o tla bona. (*o a emelela*)
- Kgosi:** (*o mo gogela fa fatshe*) Ke go reile ka re gompieno, go ka mpa ga ša logong ga sala molora. Ga gona matlakala a o a dirang. Nna fa fatshe Modiri. O tsaya gore dilo tse o di dirang tse ke bokau.
- Modiri:** (*o a ikgophola*) Monna ntlogele, ga ke a go hirela go laola botshelo jwa me. Fa e le sengwe botsala bo ka fela.
- Kgosi :** (*o bua a le nosi*) Hei, wa itse re bona dilo batho ba re tsamayang masigo. Ka moso gone fa o utlwa go twe motho o thubeditswe, a sa tswala jaana? Le bone banna ba ba thubetsang ga ba ithate, o ka ntshwa pelo ke motho a tsamaya a ntse mamponampona

jaana. Bona sephokophoko se go tweng Modiri jaaka se ya thaelong. Fa a riana gongwe e a bo e le wa mongwe le mongwe jaana, ka re mmantsheredi wa ba ba itlhobogileng. (*o tshikhinya tlhogo*) Ija, motho inwele senonyana sa gago o ye go bona mosadi wa gago o tlogele ba ba itlhokisang tlhaloganyo. (*o hupa bitšana*)

Modiri: Dumela 'baby' o bidiwa mang? (*o mo tshwara ka dinoka*)

Boitumelo: (*loleme lo raraana mo ganong*) Tlatsa galase e pele ke tla go bolelela gore ke mang. E le gore wena o mang fa o tla go mpotsa leina la me? Ke nwa "Hunters" ke yone fela e ke buang ka yone. Fa o sena madi o sute. (*o wela fa fatshe, Modiri o a mo sela*)

Modiri: O se ka wa tshwenyega, fa o ntebile ke ka tlhoka madi? (*o leba morekisi*) Tsisa Hunters tse thataro foo. 'Baby' a re ye go nna fa fatshe re nwe re iketlile. Ka re o lekgarebe le lentle fela thata.

Boitumelo: Ee go siame, tsaya di hunters pele. (*Ba ya go nna fa fatshe*)

Kgosi: (*o a seba*) Ka re o dule ka ene monna, ke a go tshaba.

Modiri: Ga ke dišaše kana Kgosi. (*o leba kgarebe*) Wa re o mang ne mma? Kana ga o ise o mpolelele. A ke re o rile ke go rekele se o se nwang pele, ke gone o tla mpolelelang leina la gago? Mpolelele jaanong.

Boitumelo: Ke Boitumelo, ke bereka kwa BDVC, fa o batla teemane e bile ke ka e go fa e motlhofo thata, ke nna ke di tshwarang ka menwana e ya me e. Gape ke nna motlhokomedi wa batho botlhe ba ba tlhaolang diteemane. Ke nna teemane fa o batla go rialo. (*o bula thini*)

ya hunters o tshela mo galaseng).

Modiri: O na le maemo a a sisimosang mmele jang. Le gale ke bona gore ke iponetse mmankgekge tota. *(o a mo leba)* O wa me wena go tloga fa, e bile re tsile go tsamaya mmogo, fa o ka leka go nthelelela, o tla nkitse.

Boitumelo: Ke thelela mo go eng ne, e le gore o batla go tloga o tswela kwa ntle o ntlogela. Ija, ija, pina e ke e rata jang, basimane ba Kgwanyape gompieno ba a somola. *(o ema ka dinao o a bina)*

Kgosi: Modiri, tota o a bo o dira mo go tweng eng monna. Kana dilo tse o di dirang nna ga ke di rate.

Modiri: Ke itse se ke se dirang monna, a ko o ntlhokomologe.

Kgosi: Go siame. Fela o ele tlhoko monna, o se ka wa wela ka lemena. Fa Neo a ka itse o tla di gama o sa di thapela.

Modiri: O tla ja go jelwe yoo, nna ke iketlile, ene a phadimoswa le ke go utlwa mohemo wa gagwe a ithaya a re ke nna.

Kgosi: Ga o dire sentle le e seng. Fela ke bona gore o mo seemong se o ka sekeng wa ntheetsa le fa ke ka itlatlarietsa jang. Ke tla tla go bua le wena kamoso.

Modiri: *(o mo supa ka monwana)* Ga go na sepe se ke se buang le wena. Ntlhokomologe!

Boitumelo: *(o tla go nna fa fatshe)* Nna jaanong ke batla nama, a re ye go besa.

Modiri: Kgosi, ke a itse gore wena o rata nama thata o ka re o Letlhalerwa, a re tsamaye e bile re tle re tswele ruri. *(o emeletsa Boi ka letsogo, ba thetheekela mmogo).*

Kgosi: (*O patisetsa dithini tsa bojalwa ka legwafa*)
O tla tla sentle jaanong fa o rialo, le nna ke
ne ke setse ke re a ga re bese sepe gompieno
ka o le mo maratong a a kwa godimo.

Modiri: Ka re ke bolaile monna, ngwana yo ke
senakangwedi.

(*Ba a tswa, ba tsena fa molelong o go
beswang kwa go one*)

Boitumelo: (*o a thetheekela*) Hei, re suteleng re bese le
rona, ga lo ka ke lwa nna fela fa lo se na
madi. Sutang! (*o kgorometsa batho ba ba
foo*) Heela wena, tsisa nama eo re bese, re
tle re ba bolaye ka monko ba ba se nang
madi.

Modiri: Moratiwa iketle tlhe ke tla tsisa. (*o besa
nama*)

Kgosi: Modiri, tota a o akantse sentle monna kana...

Modiri: Kgosi, kgaogana le mowa wa me, monna
ke itse se ke se dirang.

(*Ba ja nama ka tidimalo*)

Kgosi: Nna ke setse ke lekantse jaanong ke batla
go tsamaya. Ke tla go bona ka moso re tle
re bue kgang e monna.

Modiri: Le rona re tla go sala morago. Tsamaya
sentle monna.

(*Ba a kgaogana*)

TEMANA 5

(*Letsatsi le le latelang, Kgosi o ya fa go tsala ya gagwe, Modiri*)

Kgosi: Modiri, ke tsile go go lekola gore a o robetse
sentle. Kana maabane re kgaogane o lebega

o tsere tse di fetang tsa malatsi otlhe.

Modiri:

Ke robetse sentle monna, e ka re ke letse le ngwana yo o tshwanang le Boi ka tlhoka go lala sentle, e bile o teng ka kwa o apeile sefithloho. O letse o ngongorega ka ene kana? O ka nna wa ya go mmona, matlho a gagwe o ka re o a otsela. Ka re ke bolaile monna ke bone mosadi tota. Mpwe! ke tsile go mo nyala. Ka re nka se kgagolaka ke se.

Kgosi:

Le gale ke ne ke sa tlela tseo, fela ke ne ke re o bone monna. Re ya go bona leng Neo jaanong?

Modiri:

Hei, Kana go na le yoo gape? Ga ke itse monna, re tla mmona re sena go baya Boi fa ga gagwe. Mme tota nna ke bona gore ke feditse mogopolo ka Boi. Ga ke tlhole ke batla Neo le e seng, o njesa bodutu.

Kgosi:

Mme o dirile tshwetso ya gago ka bonako jang. E ka re e le gone o letseng o bona motho, le gone mo mafifing, o bo o setse o phuaganya yo o nang le ene dingwaga tse pedi.

Modiri:

Dingwaga tse pedi ga di reye sepe. Se se teng fela ke gore a bobedi jone bo utlwana sentle.

Kgosi:

O tshwanetse wa akanya sentle pele ga o tsaya tshwetso e e ntseng jalo. Le gale tota ke ne ke sa rate gore re bue ka seo gone jaana. Ke letse ke fitlhetse Susi a swaile ranthepha e bile ga ke batle go ya kgakala gompieno, o ka nkgakgamolola kgokgotso.

Modiri:

Wena monna ka go rata go rapela basadi, wa re o tla latlha leng mokgwa oo wa gago. Nna kana ga go na mosadi yo o ka lehang go mpolelela gore ke reng. Nna ebile ga ke a ikgolega ka ope. Ke sa ntse ke e ja monakaladi wa monate wa lefatshe. Ke na

le nako e ntsi ya go itumela le go peresela
mo lefatsheng mo jaaka ke batla.

Kgosi:

Ee, nnyaa mme monna le dingwaga o di
bone di a tsamaya. Gape o ele tlhoko go re
o peresela le mang.

(Go tsena Boi, o tla a tshotse dijo)

Modiri:

Ka re o gatela fa godingwana mosetsana wa
aka. O mosadi tota Boi, kante ke eng ke ne
ke ntse ke sa go bone mo nakong e e
fetileng? Bona fela gore gone jaana ke bona
dijo di tla fela ke sa itse kwa di tswang teng.

Boitumelo:

Nako ga e tle ka go tshwana. *(o mo neela
dijo)* Ke eng o ka re ga go na se re ithobang
dingalo ka sone jaana? E le gore o ntse o
dirang o sa ya go reka sengwenyana re ka
bo re itsitsibosa?

Modiri:

Ke ne ke ithaya ke re go sa ntse go le phakela
thata. A ke re gape ke gone re ntseng re tla,
ke tsaya gore dingalo ga di ise di nne
kalokalo.

Boitumelo:

Phakela o raya eng, motshegare o o
kanakana wa re go phakela? A ko o bone
gore o tswa jang rra, nna ke batla
sengwenyana. Ga ke kgone go bula matlho
sentle fa ke sa hupa sepe. Fa e le gore o a
palelwa le gone o mpolelele ke tla bona gore
ke tswa jang. *(O boela kwa kitsheng)*

Modiri:

Go siame, le wena o rata go ngongorega tlhe
moratiwa. Kgosi o tla tsamaya le nna ne
monna?

Kgosi:

(o thikitha tlhogo) Go siame ke tla tsamaya
le wena.

(Ba a tswa)

Modiri:

O bona gore Boi o montle jang. O letse o re

hee wee, hee wee, ke fa o palelwa ke go bua.
Ke ne ke go lebile mo matlhong ke bona
gore o mo tswela pelo.

Kgosi: Monna, ene ke kgarebe ya mabono, fela a
ko o mpolelele gore ene mosadi o teng yo e
ka reng nako e a bo a setse a batla go
itsitsibosa. Bona gore le wena o ne o ise o
akanye go tsaya le fa e le e nngwe fela.

Modiri: Mme ene ke a mo rata tota. Gape ke ne ke
sa go aketse fa ke re ke feditse mogopolo ka
ene. Neo o njesa bodutu monna, re ka se ke
ra phedisanya sentle. Boi ene ke tla mo
tsenya mo tseleng. Le wena o ka lemoga fela
gore ke motho a sena yo a ntseng a mo
gakolola.

Kgosi: Wena fa o mo lebile mosetsana yo ga a na
ope? Modiri kante ke eng o rata go itira
seelele jaana? E ka re o le monna yo o kana
wa akanya gore o ka bona mosetsana a le
kana ka yo, a na le maitshwaro a a ntseng
jaana a sena ope? Kana o itira
sephokophoko.

Modiri: Le fa a na le mongwe, go raya gore o tsile
go leba nna fela jaanong. Ga ke na go mo
neela sebaka sa go bona yo mongwe yoo.
(*o mo itaya legetla*) Wela dibete molekane
ga ke a latlhega. Re tla bonana kgantele, nte
ke tsamaye ke tloga ke fitlhela a fedile pelo.

Kgosi: Go siame fela le fa o ka fitlhela a fedile pelo,
ga go molato.

Modiri: Nnyaya tlhe monna, kana o ka ntshela leupa.

Kgosi: Ao, ga o a re ga o rapele basadi?

Modiri: (*o a tshega*) Wena kana ...

Kgosi: Monna, motho fa a gakololwa o a tle a beye
tsebe. Akanya ka se re neng re bua ka sone.

Go siame, e seng jalo o tla thanya lo le tsebeng.

(*Ba a kgaogana*)

(*Kwa ntlong*)

Boitumelo:

(*o bua a le nosi o mo kamoreng ya borobalo*)
Mosimane yo o rata dilo tota, o gopola gore nna Boi ke ka nyalwa ke selo se tshwana le ene jaana. Ga a itse gore ke gore maabane Basikwa o ne a seyo, e seng jalo o ne a ka bo a sa mpona. Ke tla mo ruta toropo, ke tla mo nwa gore a iphitlhele a nosa le monna wa me fa a sa nkitse. (*o itshwara seledu*) Ga ke tswe fa a ise a mphe madi, o gopola gore ke sematla sa ngwanyana yo wa gagwe. (*O leba setshwantsho*) Mme ene o montle ke kgarebe ya marata go lejwa. O ne a bona eng mo ntseng e, ga twe eng ne le ene leina la gagwe? Ga twe selo mang ke lebetse jaana? Mme ene ke letse ke mo kodumeditse sentle! (*o a tshega*) Ke tsile go mo ru...

(*Modiri o gathamela fela a sa kokota*)

Modiri:

Ao, moratiwa, go rileng o bua o le nosi jaana. Ke tsile le dino tsa gago ke tse. Tswaya ka koo o tle go ithoba dingalo tsa bosigo. Ka nte o batla ke tla koo? (*Boi o a tswa*) Go rileng mogatsaka o bua o le nosi jaana, a o ne o setse o ntlhoafaletse?

Boitumelo:

O ne o tsamaetse ruri le wena. (*o nna fa fatshe*) Ke ne ke ipotsa gore fa mosadi wa gago a ka mphitlhela ke tla dira jang. Kana ke ne ke babalelwa ke go nna mo kamoreng ya mosadi yo mongwe, go tlhakana le gore dinepe tsa gagwe di gongwe le gongwe.

Modiri:

(*o akga letsogo*) Selo sele ga se mosadi wa me. Ke mosetsana fela, nna e bile ga ke tlhole ke mmatla. Ga ke bolo go mo raya ke re a tle go tsaya dilo tse tsa gagwe o a gana,

ga ke itse gore o ithaya a re ke selo mang.

Boitumelo: Jaanong o sa ntse o di beetseng? Ke eng o sa di busetse kwa go ene?

Modiri: Ke tsile go di tshuba ka molelo. Di tloga di ntshenyeletsa mo go wena moratiwa. (*o mo tshwara ka letsogo*) Wena ke batla go go nyala. E bile ga ke ka ke ka go lesa, ke ikana ka phogwana ya ga rremogolo yo o saleng a sule ke le mosimanyana. O wa me wena o a utlwa?

Boitumelo: (*o a rumaruma*) Ke tla bo ke le sematla go gana go nyalwa ke lekau le lentle jaaka wena jaana.

Modiri: A kere ga o mphore?

Boitumelo: Nnyaya. E bile ke ntse ke innela fela, makau otlhe a tshameka ka nna. Ke fa ke bona gore bogolo ke itulele ke se na ope.

Modiri: Ba tshameka ka kgarebe e ntle jaana?

Boitumelo: A obolelela ruri fa o re o tsile go nnyala?

Modiri: (*o a mo atla*) Go tloga jaanong re monna le mosadi. Le fa batsadi ba ise ba itse re tshwanetse ra simolola go rerisanya dilo tsa rona. Mme le gale nna ke tsile go ya go bolelela batsadi bame ka wena fa kgwedi e fela. Fa ke boa go raya gore le wena o bo o ya go bolelela ba gago.

Boitumelo: Ke ka itumela fela thata. Ele ruri le ~~ntlhabetse le sena mahube~~. Ke solofetswa nyalo jaana.

(*Ba a atlana*)

KGAOLO II

TEMANA 1

(Kwa bankeng, Thabang o bua le Lekgetho)

Lekgetho: T-man, o kae mosetsana yole, a ga o ise o mo leletse?

Thabang: Tax, ke a mo tshaba monna. Tota o bone gore o ne a kgopegile jang? O raya gore ke tla tswa sentle tota? *(o nna fa fatshe)* Mme fela ga ke mo lebale, e bile bosigo ke ne ke mo lora. Ke kile ka re gongwe ke itlhoboge, ga ke kgone go mo lebala. Ke lekile ke paletswe, le gale ga ke ise ke mo leletse. Ke a mo tshaba.

Lekgetho: Hei, wena T-man ka boboi monna! Kante o tla latlha leng mokgwa o o sa siamang o. Kana o nkisa kwa tlase monna. Tlholwa o lekile molekane. Boboi jo jwa gago bo go dira sekopa. O ka tshoswa ke mosadi, mosadi!

Thabang: Tota ke a bo ke tsile go mo simolola fa kae? Le gale ke tla leka go mo leletsa kgantele. Gone jaanong jaana ke sa ntse ke tshwaregile.

Lekgetho: A ko o direle ka pele. O raya gore o ka palelwa ke go tshosa 'private' monna. O ka mpalela jaanong. Tla ke mo leletse. *(o tsaya mogala)*

Thabang: Ema pele Lekgetho (*o mo tshwara letsogo*), wena o batla go re bolaisa motho. Dilo tse di dirwa ka iketlo monna, gape o se ka wa lebala gore re mo kgopisitse.

Lekgetho: Jaanong? A re tsile go nna fa re sa dire sepe ka re mo kgopisitse? A ko o akanye sentle, selo sele ke mosadi rona re banna.

Thabang: Re tshwanetse go dira sengwe ga ke gane. Fela re tshwanetse re ele tlhoko gore tsela e re e tsayang ke efe.

Lekgetho: Jaanong ka o itse tsela e re ka e tsayang ke eng o sa e tseye. Bua gore re a reng kwa ntle ga go mo leletsa. Re ne re tseelang mogala wa gagwe jaanong?

Thabang: Mmapula ke yole, tla ke bue le ene gore a mo tlhole. Kana ke ene a ka itseng gore a o sa ntse a jele magala kgotsa jang. Heela Mmapula, tla kwano tlhe mma.

Lekgetho: O dira madiadia jaanong. Fa a ka palelwa Mmapula wa gago, ke tla ithoma Neo o tla bona.

(Mmapula o a tla)

Mmapula: Go rileng wena Thabang fa o nkgoa jaana o ka re o bitsa tonki ya ga lona ya motsofe, le gone e le mogapa? Wa re mathata a gago ke eng, ga o bone gore golo fa ke tshwere ka a mabedi ke sa nwe tee. Ga o itse gore golo fa ke lopela tlhatloso maemo.

Thabang: O kae Neo? A ga o ise o mo fe maoko a dikgang? Le wena fa o ka re o a baesa jaana.

Mmapula: Ao! Thabang o sa ntse o le mo kgannyeng ya maloba? Nna kana ka re o lesitse. O a itse wena o motho wa dilo.

(o nna fa fatshe)

Thabang:

O raya ke lesetsa eng? Ke go boletse gore mosetsana yole ke a mmatla, wena wa re ke ne ke tshameka? A ko o dire tlhe. Kana nna ke ne ke beile mo go wena gore o tla bua le ene. Jaanong ke bona o didimetse o sa mpolelele gore a reng. E bile o seka wa nthaya bo ke lebetse. Ka nte ga o a mo raya sepe?

Mmapula:

Nna rra ke a mo tshaba.

Lekgetho:

O a utlwa jaanong.

Thabang:

A ko o iketle.

Mmapula:

Le gone o se ka wa lebala gore o ne o mo kgopisitse, gongwe o sa ntse a sokile lonyeme. Tota lona lo ne lo dira eng? Ke eng bogolo o ne o sa re Lekgetho ke ene a tseye nomoro ya mogala?

Thabang:

Ke ne ke raya gore a mpone, e tle e re ke bua le ene a bo a itse gore o bua le mang.

Lekgetho:

Mme kana ga a a go bona monna, ka fa a neng a phophontshega ka teng le go bona ga ke bone gore a o ne a tsamaya a bona tsela sentle tota.

(Ba a tshega)

Mmapula:

Ke tla bo ke na le ene maitseboa kwa ga gagwe. Ke tla leka go bua sengwe. Fela Thabang, lo tshwanetse go tlogela mokgwa wa gore bana ba batho ba itletse dibankeng lo bo lo nnetse go ba kgopisa. Letsatsi lengwe lo tsile go tsena mo mathateng, ke sa mo itse go lo rapelela gore a se ka a lo tseela kgato. Selo seo lo tshwanetse go se bakela.

Thabang:

O bue o tiisitse tlhe mma.

Lekgetho:

Ke eng o sa mo leletse gone jaana?

Thabang: Lekgetho a ko o iketle, Mmapula o tla siamisa dilo.

(Mogala o a lela, o arabiwa ke Thabang, o o neela Mmapula)

Mmapula: Dumela, ke Mmapula yo o buang, a nka go thusa?

Neo: Dumela Puli, o tsogile tsala?

Mmapula: Neo, ke wena? *(Thabang le Lekgetho ba a lebana)* Wa reng tsala, ke ntse ke go gopotse fela e bile ke ne ke re ke tla go leletsa fa tiro ya me e sena go fokotsega. Ke go tlhoafaleitse fela thata tsala ya me, o ka re ke ne ke se na le wena maabane.

Neo: A ke re o tsile go tla kwa go nna maitseboa. Ke batla go bua le wena sengwenyana se re ka se keng ra se bua mo mogaleng.

Mmapula: Mme ntlha o bua o ka re o motho a utlwile bothoko, go rileng, a mothaka o ile teriping?

Neo: Wa re teriping. Nna motho ga ke mo tlhaloganye gore ga twe malatsi a dikgato tsa gagwe di ntse jang, le gale a re ke tiro ya gagwe. Ke jewa ke bodutu.

Mmapula: Nnyaya, re tla di bua maitseboa, ke tsile go ja kwa go wena. Go siame tsala ke tla go bona, gape go na le batho gone fa.

Neo: Go siame re tla bonana maitseboa.

Mmapula: Sala sentle.

(O baya mogala fa fatse)

Lekgetho: A ke ene? *(o tlhomile Mmapula matlho)*

Mmapula: Ee ke ene. *(o simolola tiro)*

Lekgetho: Jaanong ke eng o ne o sa mmolelele? Le

wena Puli o ka re ga o rate, o ka bo o buile.
Mo leletse o mmolelele tlhe, tiro ya banka
ga e fele, o a reng kante.

Mmapula:

Lekgetho, naare motho yo o batliwa ke wena
kana ke Thabang? Ke eng o gaketse mo go
kanakana. A le wena o a ipatla, kana lo
mmatla lotlhe?

Thabang:

Lekgetho o a nthata Mmapula ga a tshwane
le wena. Fa o ne o le yo mongwe o ka bo o
setse o feditse kgang. O a itse gore ke beile
mo go wena ka gore motho yole ke tsala ya
gago, e bile o ka kgona go mo sokasoka gore
a dumele. Fa o ka bo o tlhoafetse, mathata a
me a ka bo a fedile. Ke rata Neo tota, o
tshwanetse go tlhaloganya selo se.

Mmapula:

Kana le fa ke ne ke buile sengwe, ga o na
bosupi jwa gore o ka bo a dumetse. Ke go
boleletse gantsi gore motho yole o na le wa
gagwe. E bile ke batho ba akanya go
nyalana, ke eng o sa utlwisise Thabang.

Lekgetho:

Kana ke gore ga o mmolelele. Gape o ka
nna a ja sammenogane a ratana le Thabang.
Tlholwa o lekile re tle re bone gore tota
sengwe o a se dira. Le wena Mmapula ke
wena o sa rateng, kante o ipatlela Thabang
jaanong o tshaba go bua. Mme kana
Thabang ga a go batle, a ko o direle T-man
selo se fela.

Mmapula:

Go siame ke tla leka.

Thabang:

Mmapula dira jalo ke a go kopa. Fa o ka
ntirela jalo ke tla go leboga go menagane.

Lekgetho:

Se leke, dira. O ka nna wa tsaya mogala wa
mo leletsa gone jaana. A kere Puli?

Mmapula:

Tlogang fa banna lo a ntena. Ke a bereka
golo fa. Ke tloga ke lesa wena Thabang fa
o sa kgalemele Lekgetho.

Lekgetho:

A se ka a go tshosa, kana yo o rata go tshameka. A kere o tla dira jalo Puli? O direle ka pele. *(o mo tshwara legetla)*

Thabang:

Tax tlhe monna iketle, Mmapula o tloga a ngala.

(Tidimalo)

TEMANA 2

(Letsatsi le le latelang, go maitseboa kwa ga Neo. Ditsala di ntse fa godimo ga bolao, ba tsere dikgang)

Mmapula:

O a itse wena tsala ya me o botoka, kana o na le se e ka reng banyana ba tsere dikgang le wena wa se tlotla. Fa e le nna, ga ke itse gore ga twe ke dirile eng se setona, ga ke na le fa e le lekau le ke ka ikgantshang ka lona. A tlhe go bo go na le yo o ka tlholang a ntelisa a tshameka ka nna.

Neo:

Tsala, malatsi ga a tle ka go tshwana. Ka le lengwe o tsile go bona fela o tshwana le mongwe le mongwe.

Mmapula:

Ga ke bone sepe. Ke sa bolo go leta jaana?

Neo:

O se ka wa fela pelo, mme gape o lekgarebe la mabono. Ga ke itse gore ke eng makau a go tlodisa matlho jaana.

Mmapula:

Neo, o a itse gore ke batla ngwana jang, mme tota ke ka mo tshola le mang. Nna ga ke ka ke ka mo tshola fela le motho a feta le tsela. Ke batla motho yo o ka nnang fa fatshe le nna. Ga ke batle dilo tsa bonyana.

Neo:

Mme o tla mmona, letsatsi lengwe. O teng fela mo lefatsheng mo.

- Mmapula:** Le gale ga twe tsholofelo ga e tlabise ditlhong. Ke tla leta, fela ke palelwa ke go itshoka.
- Neo:** O se ka wa tshwenyega tsala ya me. (*O a mo tlamparela*)
- Mmapula:** Fa gongwe fa ke go bona o na le Modiri, o fitlhela pelonyana ya me e gelela bohibidu, ke eletsa o ka re le nna ke ka bo ke na le mongwenyana ka ikaega ka ene.
- Neo:** Le ene Modiri wa teng malatsi a ga ke mo kgore. O simolotse go tla fa go nna a okomela. Ga ke itse gore o itewa ke eng tsebe.
- Mmapula:** A mme o belaela gore o iteega tsebe?
- Neo:** Ke a tle ke belaele gore gongwe go na le mongwe yo o mo fuduwang tlhaloganyo. Mme le gale ga ke ise ke tlhomamise seo. Le fa tota a ipata ka go re tiro ya bone e ntsi, mme fela ga se Modiri yo ke mo tlwaetseng.
- Mmapula:** Se rialo tlhe tsala. E le gore mathata e ka bo e le eng tota? A lo kile la omana ka nngwe tsela?
- Neo:** Re omana kae Puli? Ga re ise re omane. Go simologile maloba fela a tshwanetse go tla go ntsaya a bo a re bommaagwe ba tsile, jaanong ga a kgone go tla go ntsaya.
- Mmapula:** Ao!
- Neo:** Ke ne ka tlhaloganya ka tota e bile le nna ke sa batle gore ba mpone go fitlhelela ba mpona ka fa molaong. A le lone lenyalo la teng e tla nna lone tota?
- Mmapula:** A kere mme ene o ne a ise a fetogeletsholofetso ya gagwe?
- Neo:** Gone o ne a ise a fetoge.

Mmapula: Le gone a batsadi ba a itse Neo? Kana basimane ba Gaborone ba tlwaetse go tshameka ka batho, e seng e bile one masolenyana a, maaka! Wa re ga ke ba batle ne!

Neo: Ga ke itse mma. Le gale re tla bona tsala.

Mmapula: Go riana o sa le o mmona leng la bofelo?

Neo: O kile a kgabola maloba a maabane, mme a bo a tsamaya.

Mmapula: Mathata?

Neo: O ne a re o ba tsisitse kwa go malomaagwe, a bo a ba raya a re o boa fale, fa e sa le e nna gone foo. Mme le gale go letsa o a letsa le fa go sa tshwane le pele.

Mmapula: Bone ba tsamaya leng bomatsalaago? Kana ba setse ba ile?

Neo: Ke ka itse motho wa Modimo, o rile le ene ga a itse gore ba tsamaya leng.

Mmapula: Hhm-!

Neo: O ka se ka wa itse gore ba batla eng mo toropong, basadibagolo ba nna kwa magaeng kwa. Gompieno jaana ga ke kgone go bona monna wa me.

Mmapula: Heela tsala, kana go na le lekau le lengwe le swa le bo le nyelela ka wena.

Neo: O simolotse.

Mmapula: O itse gore o ntshwenya jang. O bua a bo a pena molaka ka wena nako le nako. Ke setse ke sa itse gore ke reng. O tle o bone le ka moso e tla re ke tsena fela a bo a setse a mpoetsa gore o kae.

Neo: Ke mang ene yoo? O mpone kae le gone?

Mmapula:

Ke lekau la maloba le go thusa kwa bankeng kwa. O a itse ga a fetse go bua ka wena. Ke kile ka re ke a tilatila e bile ke tsholeditse diatla, ga a utlwisise. Ke lekile go mo raya ke re o na le mongwe, ke raya, o ka re ga ke bue le ene fa ke rialo.

Neo:

Yo o neng a nkgakgafalela maloba kwa bankeng. O se ka wa leka go mphora Mmapula. A sena go ntira seeleele mo gare ga batho, a ke ene a ka bong a go tshasa botoro mo matlhong a re o a nthata? Ga ke dumele.

Mmapula:

Nnyaya tlhe mma, ga a makgakga ke gore fela o ne a sa itse gore o ka go itse ka tsela e e ntseng jang. Ene tota ga a nna jaaka o gopola. Gape ke tsalanyana ya me ke buile le ene o ntlhaloseditse gore ke eng a ne a dira jalo.

Neo:

Puli, o a itse gore nna le Modiri re a nyalana, wena ka fa o batla go nketefaletsa botshelo, gape ga go na monna yo ke ka mo ratang jaaka Modiri. Le o bona malatsi a ke sa mmone sentle mme fela ke mo rata tota. Gape tsala eo ya gago e kwa godimo thata, ga ke mmatle. O mmolelele gore ga ke na sepe le basimane ba ba ratang dilo.

Mmapula:

Tota ke ne ke sa go pateletse tsala ya me. Le gone ga nkake ka go latlhela mo thaelong, fela ene o siame. Ke a itse gore wena le Modiri lo a nyalana ke ne ke setse ke raya fela gore ke tle ke mmolelele, ke sena letswalo, gore ke go boleletse. O ntshetse morago tota.

Neo:

Ee, tsala ke a tlhologanya. Mme fela ga ke mmonele phatlha, e bile o kwa godimo thata ke mmone, ke ka se ka ka mo kgona.

Mmapula:

Neo go bosigo tsala, a re bo kgaogane, ke

tla go leletsa ka moso. Yo go tweng ke Modiri yoo o tla tshwanelwa ke go go tlhalosetsa sentle gore a o sa ntse a nyala kana nnyaa. A se ka a leka go tshameka ka wena.

Neo: O bua mafoko a ke ntseng ke a gopotse. Le gale re tla bona ka ene. Mme tota ke a mo rata. O tla bo a ntshwabisitse fela thata.

Mmapula: A a tsamaele koo, banna ba bantsi mose!

Neo: O raya ene mosimane wa gago yo o ratang dilo?

(Ba a tshega)

Mmapula: *(O a emelela)* Kana wena o ka ntatsa fa ga gago, ke batla go tsamaya.

Neo: Ga o tsamaye re lala fa go bosigo mma. A ke re o na le diaparo kwano, kante o batla go itebatsa. *(o bua a ntse a apola)* Ke di tlhatswitse maloba, o se ka wa tshwenyega gore o tla apara eng. A re robale go bosigo.

(Ba a robala)

TEMANA 3

(Letsatsi le le latelang, Neo o kwa tirong, ga a kgone go tsenya tlhaloganyo ya gagwe mo go se a se dirang, o akantse Modiri)

Neo: *(o tsaya mogala)* Gompieno ke tshwanetse gore ke bue le Modiri. Maloba go tilwe o a lwala, mme ga a ise a ko a nkitsise seemo sa gagwe.

Modiri: *(o araba mogala o o lelang)* Dumela, ke Modiri yo o buang, a nka go thusa?

Neo: Dumela, moratiwa ke nna. A o tsogile ka

- maloba e rile ke go leleditse ka utlwa go twe o a lwala?
Ee!
- Modiri:**
- Neo:** Ao, mme ntlha o nkaraba ka bokhutshwane, a ke go kgoreleditse mo sengweng?
- Modiri:** Ke gore tiro ya me e ntsi fela thata mo e bileng ke ka se ka ka kgona go bua sebaka se se leele. Mo go raya gore o leke go nna mokhutshwane.
- Neo:** Ke ne ke go lekola ka ke utlwile gore o a lwala. Molato ke eng?
- Modiri:** Ga se sepe ke fodile.
- Neo:** Modiri, kante ga o batle go bua le nna? Ke eng o ka re o mphelelwa ke pelo jaana?
- Modiri:** A ke re ke go boleetse gore tiro ya me e ntsi. Ke gore ke bua mogopolo wa me o le kgakala.
- Neo:** Ke a tlhaloganya. Go raya gore o tla tla o nteletsa o sena go fetsa se o se dirang. Kana o tla tla go mpona maitseboa kwa ga me?
- Modiri:** Fa ke ka kgona ke tla tla. Bomme ba teng, jaanong ke tla leka gore ke ba tlogele sebakanyana ke bo ke feta ka wena. Fela ga ke batle go go solofetsa.
- Neo:** Ke tla bona ka wena.
- Modiri:** Sala sentle.
- Neo:** (*o bua a le esi*) Go na le sengwe ka Modiri, ga se ene yo ke mo itseng. Ka nte o a bo a simolotse mokgwa o e seng one. Le gale ke tla mo utlwa sentle maitseboa.

TEMANA 4

(Maitseboa a lone letsatsi leo, kwa kampeng ya masole, Modiri o etetse kwa ga Kgosi)

Modiri: *(O kaname mo setilong)* Hei Chief, ga ke itse gore ga twe mafelo a beke a tla leng monna ka tla ka bona ngwana yole.

Kgosi: Ao monna, go setse malatsi a le mabedi fela o bo o mmona. Kante le wena o a tle o tlhakane tlhogo mo go kanakana. O tshwanetse wa bo o mo rata tota mosetsana wa teng. Le gale pelo e ja serati monna, mme fela nna ga ke mo kgore sentle. Ke eng o fitlhela a balabala thata o ka re o ntshiwa leino la motlhagare jaana?

Modiri: O raya jang, a kere ke wena o tlohang o mmuisa. O raya gore fa o bua le ene a go didimalele? Gape Boi o rata batho kana.

Kgosi: Ga ke reye jalo.

(Go tsena Susana)

Susana: Modiri ke eng o kanasetse mo setilong o ka re o tholo e thuntshitswe ka lerumo jaana, go rileng. Le gone lo ka nnela go nwa bojalwa lo tsoga lo ya tirona. O a itse nna bojalwa bo ba lona bo ntena mo go maswe. O ka re ke lona fela lo itseng go nwa.

Kgosi: Ga re nwe tlhe moratiwa, re intsha bodutu fela.

Susana: Wena o intsha bodutu ba eng ke le teng? Fa o tswa fa o a bo o tsile go kgorotlha o ka re o tau e ja pitse ya naga. Motho wa teng o bo o fitlhele mathe a elela le lerama a sa a utlwe.

Kgosi: O ntshotlelang kante mogatsaka *(o mo photha lerago)* a kere mme ke a bo ke na le

wena go se na mathata ke sa ya gope. Nna kana ga ke tshwane le banna ba ba tlogelang basadi mo matlong ba lala nageng.

Susana: Tswaya fa lo tshwana fela. (*O mo phaila ka lentle la seatla*) Modiri naare mosadi wa gago o kae ke seka ke mmona malatsi a.

Modiri: O raya ofe?

Susana: O na le ba le kae? Ke raya ene yo ke mo itseng.

Kgosi: Susana o rata dikgang tsa batho, Modiri o itse se a se dirang, o tla go bolelela o sa mmotsa fa e le gore o batla go go bolelela.

Susana: Kgosi ga ke rate dikgang tsa batho, kante e bile go na le sengwe se a se dirang, o dira eng Modiri?

Modiri: Ga ke dire sepe. Ga ke itse kwa a leng teng.

Susana: O raya jang fa o re ga o itse kwa a leng teng? Modiri o batla go ntshamekisa. Ke sone se lo neng lo bua ka sone fa ke tsena lo bo lo didimala?

Kgosi: Susana o rata ...

Susana: Kante le wena o a itse. Modiri ke ene a nkisisitseng ngwana yole wa batho, a a boe a mpolelele gore o kae fa ke batla go itse. Ke ne ke sa mo kopa gore a mpolelele ka ene. Jaanong rra o kae?

Modiri: Ehe, ke ne ke ikgolega kante golo fa? Ga ke a mo nyala kana. A o kile wa utlwa ke go raya ke re feta o je marotho?

Susana: O a itse lona banna lo tshameka ka basadi. Fa o riana o batla go nthaya o re o bone yo mongwe mme o sa bolelela ngwana wa batho gore o mo tlogetse? O a bo e tla re ka moso fa o sena go sotlega o bo o boa o

sename o ya kwa go ene, o feta o mo tshasa botoro mo matlhong. Selonyana sa Modimo le sone se bo se rwala ditsebe.

Modiri: Ke boela kwa go ene nna, ga ke ka ke ka dira jalo.

Susana: Mme rra o bone ofe go siame?

Modiri: (*o nna ka marago*) Hei, yoo ke ngwana, ka re mmotlelara wa boditšhabatšhaba, o bereka kwa BDVC, ka re ngwana setlhapa ka masi metsi a le teng. Senakangwedi sa go bonesa botshelo jwa ga Modiri. Fswiu, fswiu!

Susana: Aowai, le ene o tsile go mo tlogela o bone mangmang wa kae kae. Wa itse lona masolenyana ke lona ga lo na nnete. Mme o tsile go itshola Modiri, o tsile go itshola. O tla mo gopola Neo letsatsi le penne o lebilwe ke mang le mang. O se ka wa ba wa lela fa o fitlhela a na le wa gagwe. O gakologelwe sentle letsatsi le, go Laboraro maitseboa ka nako ya borobabobedi. O tlhokomele buti.

Kgosi: Susana fa o re masolenyana o raya le nna, ga ke ise ke go direle boferefere o se ka wa ntshwantsha le Modiri.

Susana: Ke go tshepe jang o ntse o bona gore Modiri o dirile selo se se siameng. Le tshwana fela, gape lo ditsala.

Modiri: Mma wee, ga ke tlhole ke batla mosetsana yoo, ke eng kante o mmuelela mo go kana? Kante o go romile? Ke na le Boi jaanong, ke eng o sa batlele Neo monna fa e le gore o batla go mmatlela. Ga ke na sepe le ene. E bile ka Labothlano ke ya go tsaya Boi re tla bo re iketlile. O ka nna wa tsamaya wa ya go bolelela Neonyana yoo wa gago. Ga ke na sepe le ene. (*o akga letsogo*)

- Susana:** (*o a emelela*) Sis! mptho! (*o mo kgwela mathe*) Ke go kgwa mathe selo ke wena, o ithaya o re o selo mang kante. Le gone ga ke itse gore Neo a le montle jaana o ne a bona eng mo go wena.
- Modiri:** Susana o...
- Susana:** O tsile go mo gopola letsatsi lengwe. Le lefatshe, ke leotwana le a dikologa. O tla gakologelwa mafoko a me letsatsi lengwe. O tla go tlogela yo o go pekisang yoo o tla bona. (*o gata dikgato di le tharo go tswa fa go bone*) Wena Kgosi ke ile go robala o tla mphitlhela kwa kamoreng, ke raya fa o sa ye go bona yo moswa. (*o a tsamaya*)
- Kgosi:** Mme tota Modiri, o dirile bophokophoko, Susana o a bua. Kana tsala o tlogetse mosadi tota. Gakologelwa gore Neo o ne a re tshwara jang fa re ile kwa go ene. Re ne re fitlhela dijo di siame go se na sepe se o ngongoregang ka sone. Akanya gore le fa re ne re ka tsena masigo jang kwa go ene, re ne re mo fitlhela a robetse e se motho wa go tlhola a siame mo mafifing mo a re o ijesa monate.
- Modiri:** Mme nna ke bona Boi a siame fela.
- Kgosi:** Yo Boi, yo, m-m!, ga ke mo kgore sentle. Basadi ba thata le go bonwa monna, bone ba ba dikatara ba ga se batho, ke go tsoga lo lwetse ruri fela. O kile wa bona kae mosadi a bonwa kwa dikatareng, a itse gore dikatara di kwa kae ga di kwa kae?
- Modiri:** Hae! O bua matlakala monna. (*o mo akgela letsgo*)
- Kgosi:** Monna motho fa a gakololwa o a tle a utlwe e seng a itira tsebe se utlwe. Boitumelo ke motho wa menate fela ga se yo o ka reng o

ka mo ntsha mosadi. Le gone o kopana nae maabane fela jaana kwa Bodiba.

Modiri:

Go kopana nae maabane ga go reye gore ga a kake a nna mosadi. Boi ke motho yo o siameng fela, ga ke itse gore wa re o belaela eng.

Kgosi:

AHL
Fa a riana o a bo a ka tswa a rwele borebotlhole o tsoga o re tshwarisitse bothata gone fa. Re go oka re sa itse gore re tla raya batho re re o rileng. Ene a tloaganya kgakala lepara la gagwe o ka re la Ntshe mo selokong sa kwa Matlhage.

Modiri:

Kgosi, o tsala ya me, mme ga ke kake ka go letla gore o bue jalo ka mosadi wa me. Ke mo ithatetse, gape ke motho yo o phepa.

Kgosi:

A ko o nne fa fatshe fela o akanye sentle Modiri, o bo o ipotse gore tota ene mosadi o kile a bonwa mo dikatareng leng. Fa o tla go mo fitlhela koo lepara la gagwe le bonwa ke mang le mang mme a re o apere. A bina a bo a sala a khubame ka mangole, o bo o re ke segompieno monna.

Modiri:

O raya ke akanya eng? Sengwe le sengwe se siame.

Kgosi:

O tshwanetse go akanya ka bokamoso jwa lona. O akanye gore a mme lo tla tlhola lo tlhomagane lo ile dikatareng, lo nwa mmogo, lo tla lo gogagogana tsela yotlhe e. Gore bana bone ba tla dira jang ga ke itse. Kana ke gore e re lo tsena mo lelwapeng lo fitlhele bana ba ngaparagane memetso e ke tlala, ba wela mo isong.

Modiri:

Wena kana monna o sa ntse o le kwa morago fela thata. Boi kana re tshwana ka ditlhaloganyo. E seng yo o mo lelelang yole. Fale, ka re ke bolaile sentle.

Kgosi:

E-e, akanya sesa, ke ntse ke batla go bua le wena ka selo se. Gape o a itse gore ke ne ke lekile go bua le wena o ise o tsene mo nthagarageng e e ntseng jaana.

Modiri:

O ne o itherile le Susana kante tsala ya me. Ke eng o laolwa ke basadi jaana. Monna ke itse se ke se dirang, kgaogana le mowa wa me.

Kgosi:

Ga ke a tshoswa ke Susana monna, ke gore motho fa a na le tsala, tsala e ke seipone sa gagwe. Fa o wela ka lemena ke tshwanetse go go tlhaba podimatseba. Boi o montle ga ke gane, e bile le nna gongwe o ne a ka nthaela ka iphitlhela ke wetse, fela se ke se buang ke gore maitshwaro a gagwe! O rata monate motho yole. Ga o ka ke wa mo kgona monna. Bona gore ga go na lesole le le sa mo itseng, selo seo se go ruta eng Modiri, go raya gore ga go na yo e seng wa gagwe. O itse jang gore ka yone nako e, o teng mo kampeng mo o na le mongwe.

Modiri:

Ke ka mmolaya, ga a nkitse kooteng.

Kgosi:

O mmona kae? A kere wena o tsile go mmona ka Labotlhano a bo selo sa ntlha a re Hunters foo. Ga go na se sengwe se a ka se buang le wena. O tla mmona letsatsi le o senang madi o tsile go tsamaya.

Modiri:

(o a emelela go tsamaya) Mosadi o a ipaakanyetswa monna. Boi o siame ke mosadi ke tla mo tsenya mo tseleng. Ke tsile go simolola go mo iletsa go ya Bodiba o tla bona. O ithaya a re fa ke mmone teng o tshwanetse go nna a ya teng fela jaaka a rata, ke tla mo supegetsa tsela e ke batlang a e tsaya, leng, jang, kae. O tla bona *Chief* o se ka wa tshwenyega. *(o mo photha legetla)*

Kgosi:

Phokoje ga a ke a latlha moseselo monna, e tla bo e le botlhodi. Fa o ka bona phokoje a

feta fa ga gago a gonyopa o se ka wa iphora wa re o tllhabologile, fa a pota ka fa ga logora o simolola go re tlhose, tlhose. Jaanong ga o ka ke wa nthaya wa re o ka kgona Boi, seo o se lebale bogolo o mo tseye jaaka a ntse.

(Ba a kgaogana)

TEMANA 5

(Morago ga malatsi a mararo, Kgosi o na le moratiwa wa gagwe, Susana. Ba apeile dijo tsa maitseboa)

Kgosi: *(O obola ditapole)* Moratiwa, gompieno ke batla go ja gore ke bo ke tswe dimpa tsa bomakgorane. E bile dijo tse di lebega di tsile go bitsa Lobisa a le kwa thabeng.

Susana: Ke fa o ka bo o sa šeme ditapole tseo le matlhare. Kgosi, bona fela gore o di šešemolola jang tlhe rra, kana o a senya. Bogolo tlogela o fudue pitsa ya bogobe. O ele tlhoko o se ka wa iphisa tlhe moratiwa.

Kgosi: *(o fudua ka kelotlhoko)* Letsatsi lengwe ke tsile go go apeela le bongwanake. Lona lo ntse fela lo ntebile. Ke tla di gata gore motho wa teng a bo a ikgaole monwana. O a ntshamekela kooteng. *(Ba a tshega)*

Susana: Re tla bona. Ke le emetse jang letsatsi leo. O batla re nna le ngwana wa mong?

Kgosi: Mosimane ke ene a siameng.

Susana: Moratiwa, bona pitsa eo e tloga e swela. Wena o lebile nna fela mo matlhong le go fudua o setse o go lesitse. Kante o lebala gore golo fa re apeile.

Kgosi: *(O mo gogela kwa go ene)* Di ka nna tsa šwela re tla apaya tse dingwe, ga di botlhokwa go go gaisa. Kana Susana o

gapile pelo ya me le ditshika tse di elelang madi. (*O a mo lesa*) Kana re ne re bua ka temana e e botlhokwa fela thata. Wena o nnetse dipitsa tse tsa gago.

Susana: (*o fokotsa molelo*) Kana o ne o re o batla mong?

Kgosi: Ka re ke batla mosimane. Hei, o ka re ke a mmona. Kana e bile o tsile go nna Ramelao mogolo wa lefatshe. Re mmitse mang mogatsaka?

Susana: Mosetsana o botoka o ka re namola matsapa a go tlhola re emelanye le dipitsa jaana. Ka nte ga go akiwe fa go twe banna ba rata bana ba basimane. Ke gone ke lemogileng ka wena. Le gale nna ga ke na sepe gore a ke mosimane kgotsa mosetsana, fela fa e le ngwana wa monna yo ke mo ratang, ke ka itumela fela thata.

Kgosi: (*O a nyenya*) A ke re le gone monna wa teng le ene a bo a go rata? Fa go ntse jalo o bone ene tota monna wa seemo se o se batlang. (*O a mo atla*)

Susana: Kgosi, kante motho yo Modiri o kae gompieno a sa tla kwano jaana? Kana Boi o teng jaanong ga a batle le go suta?

Kgosi: Heela, kana ke lebala go go bolelela gore mothaka yole ga a tsoga sentle go tloga ka Mosupologo. O sa le a re mala a bo a boa kwa tirong. Le gale gompieno o ne a ikgogile fela. Ke belaela gore o itheeditse kwa a teng.

Susana: E le gore ke mala a mofuta ofe a a mo tseneng. Kana ke a tshaba jang mala, bogolo ke ka opiwa ke tlhogo go na le go tshwarwa ke mala. A re o tsogile jang mme gone, ga a ikutlwe botoka?

Kgosi: Mothaka yo o tshwanetse a bo a itoba yo.

Ga ke bone gore ke mala fela a tshwanetse a bo a patilwe ke sengwe.

Susana: E le gore o raya jang kante moratiwa. Mala ga e ke e nna mala fela a patiwa ke eng gape? Kana o belaela gore ...

Kgosi: Ee, fela e rile ke mmotsa a tlala bogale. Kana Modiri o batla go itsenya bokoa ka batho ba a etang a ba sela tsela yotlhe e.

Susana: Ke ntse ke sa itse gore Modiri ke motho yo o ntseng jalo. Jaanong o eta a sela ba bangwe gape?

Kgosi: Nnyaa, ke raya ene mosetsana yo wa gagwe. Tota nna ga ke mo kgore sentle.

Susana: Erile ke bua wa bo o re ke a tshwenya, ke itshunya mo dilong tsa batho. A jaanong ke wena o ka buang jalo?

Kgosi: A ke re re tla ya go mo tlhola moratiwa. Re mo tsholele, ga ke bone gore go na le sengwe se a se boneng tota. Ene mong wa ditiro tse ga ayo.

Susana: Modiri wa batho. Go raya gore le yone tlala e ka nna ya mo somola monyetsane.

(Ba a tshola)

Susana: A re tsamaye re mo isetse.

Kgosi: Ao, moratiwa ga re je pele?

Susana: Nnyaa, a re isetse molwetse pele re tla tla re ja re boa. Nte re ye go mo lekola tlhe.

(Ba a tswa)

Kgosi: O itse ke lekile go bua le Modiri maloba, ke fa e bile a ntsholofetsa mabole. Gompieno jaana o re ralatsa masigo.

Susana: Nna kana ke ne ke akanya gore le wena o ne

o rata se Modiri a se dirang.

Kgosi: Ga se gore ke a rata. Ke lekile go bua le ene a ise a bo a bue le Boi tota. Ke fa a re o a ntwantsha gone kwa Bodiba kwa.

Susana: O a itse bo Modiri ba ka nna ba dira gore monna wa motho a iphitlhele le ene a raelesegile. Kana go tsamaya le motho wa ditiro tse, le wena o iphitlhela o ngwaa ya gago.

Kgosi: Nka seke ka dira jalo moratiwa, wena kana o mamepe a me a dinotshe. (*o a mo atla*).

Susana: Ga ke belaele.

(*Ba tsena kwa ga Modiri*)

Kgosi: Ko! ko! Modiri a o teng?

Modiri: Ke teng, tsenang.

Susana: Ke utlwa go twe ga o a tsoga sentle ke bo ke re ke go tsisetse dijonyana ke tse.

Modiri: (*o tswa mo kamoreng*) Ke ne e bile ke tshwarwa ke letshanyana, gape ke ipotsa gore a ke tsoge ke apeye kgotsa ke ithobalele.

Kgosi: Monna, o a reng o kakarapega o ka re o lekakauwe jaana? A ruri ga o a golafala monna.

Susana: Kgosi!

Modiri: Monna mala a a ntshwereng le wena fa a ka go tsena o ka utlwa o eletsa le loso.

Kgosi: Ao monna, o raya gore mme o ka kokoroga o ka re o phoko e belebeletsa jaana, le gone e utlwile moroto wa podi ya morobana. Ija, o ka re motho o ka apara mosese.

Susana: Kgosi!

Modiri: Monna, a o tsile go ntlhola kana o tsile go tshega ka nna! Golo fa ke a lwala ga ke itire.

Kgosi: Nnyaa, ke ne ke bua fela tlhe monna le nna ke a bona gore tota o a lwala mo e bileng o palelwa le ke go tsamaya. Kana mala ke a itse tota, a kile a ntshwara nako nngwe, ke fa ke palelwa ke go itshwara ke ntse ke le monna yo o kana.

Susana: Tsaya dijo ke tse o je o tle o ye go ikhutsa.

Kgosi: Modiri, a o kile wa ya ngakeng?

Modiri: Nyaa!

Kgosi: E le gore mathata a gago ke eng? Ka moso o bone ba botsogo. Le gone o fete o ba itlhaloetse ka botlalo. Gape ka moso ke letsatsi le ngaka e tlang kwano. Dira gore o mmone. (*o tshwara Susana ka letsogo*) A re tsamaye kana re tsoga re ya tirong. Re tla go bona ka moso monna. Mme o dire jalo.

(Kgosi le Susana ba a tswa)

Susana: Moratiwa, jaanong wena o a bo o ne o buisa yo mongwe jang. Ga ke a rata.

Kgosi: Mothaka yo o a itoba, ga go na mala a sepe.

Susana: O raya jang?

Kgosi: Mogatsaka, fa e ne e le mala, a o ka bo a sa ye ngakeng. O a reng le wena o ka re ga o motona jaana.

Susana: Jaanong ke mathata a sele. A re solofele gore o tla tsaya kgakololo ya gago.

Kgosi: Re tla bona.

TEMANA 6

(Letsatsi le le latelang, Modiri le balwetse ba bangwe ba letetse go tlhatlhojwa, bangwe ba tsile go hapisa dintho)

Molwetse 1: Bona mooki yo mogolo jaaka a bo a tla a ronka sekgosigadi (*O supa ka go tsamaisa tlhogo, a bo a rotola matlho*) Go riana rona re koame fa batho bone ba ile go nwa ditee.

Molwetse 2: Buela kwa tlase o tla re bolaisa batho (*o mo khutla ka sejabana*).

Molwetse 1: Nnyaa, nna ke a bua kana ga ke rogane. A le rona bane ba re siela tee.

Modiri: (*o a akanya*) Ke gore batho ba sepatela se ba bona go siame fela gore ba re tlogele fa ba ye go nwa ditee tse tsa bone. Le motho o ka swela mo setilong a santse a letetse ngaka. Hei, mme gone motho fa o tsena ka fa o bua o reng tota.

(Go tsena mooki mo ntlwaneng ya tlhatlhobo, o boa a tswa ka bofefo)

Mooki 1: Dumelang bagaetsho. Ba ba hapisang ba nnele ka fale. Lo ko lo tlhomaganeng ka dipalo tsa lona lo seka lwa tlhakatlhakana. Yo mongwe a tsene.

(Go emelela mosetsanyana wa dingwaga tse di fa gare)

Modiri: (*O a akanya*) Hei, tota gatwe motho o a bo a tsile go simolola fa kae fa a tsena ka fa. Kana le bone baoki ba malatsi a, kamoso o fitlhela o le sefela se se itsiweng ke mang le mang mo mebileng. Ga ke itse gore bare ba ne ba ithuta eng kwa sekolong. Mme legale ga gore sepe ka gore yo ene ga ke mo itse. Mathata ke fa ke kabo ke bo itse.

(Go tswa mooki yo mongwe ka fa ntlwaneng
ya tlhatlhobo ya bobedi)

Mooki 2:

Yo mongwe a tsene ka kwano. (o a tsamaya)

(Modiri o a emelela, o goga noka)

Modiri:

Ao! Dumela Malebogo. Ke ne ke sa itse gore
ke wena o tlhatlhobang mo phaposeng e.

Malebogo:

Fa o ne o itsile o ka bo o dirileng eng?

Modiri:

Ke raya fela. Ke gore ga ke a go bona o
tsena.

Malebogo:

O ne o ka seka wa mpona ka gore ke tsene
ka kgoro e e ka fa morago e. Go riana le
wena o a tle o bonwe mo kokelong? Nna ke
ntse ke re o thata jaaka tonki, e e reng
mogang e lwalang o bo o itse gore le
phirimile ka yone. Molato ke eng rra, karata
ya gago ke e e phepa fela?

Modiri:

Ke a bo ke tla go raya ke reng tota Malebogo.
Kana ga ke itse gore ke simolole fa kae.

Malebogo:

A ko o tlogele metlae balwetse ba bantsi golo
fa ntle, wena wa re ke wena fela.

Modiri:

Bona fa mma, ke na le mathata. Ga ke itse
gore ke go reye ke reng, ke a sitega. Le wena
o a itse gore bagolo ba a tle ba re ba itekodisa
yo mongwe are mala a sotlhometse mo
nokeng.

Malebogo:

O a bo o reng he Modiri? A o raya gore o
tshwerwe ke botlhoko jwa mala kana
dinoka? A madi a go kgaotse letheke?

Modiri:

Ee, mma ke na le botlhoko jwa mala le
dinoka. Mme tota bo tswa kwa ntlong ya
mmuso ya sephiri. O ka re ke gatile mosima
wa tshere fa ke ntse ke kaila kaila mo ke
tsoma.

- Malebogo:** Modiri, tlogela go potologa. Se ithutele bokgeleke ba puo mo go nna. Baya monwana bolwetse ba tlhagala ke go thuse.
- Modiri:** Kana ke wena o sa batleng go ntlhaloganya. Ke itlhalosa sentle. O batla ke bua afe gape mafoko jaanong?
- Malebogo:** ~~Sekaku se kgonwa ke go phunngwa.~~ Tlhamalala fela jaaka fa o buisana le barena ba tshwana le lefotenente Basikwa jaana. Kana ke mooki fa ke le fa.
- Modiri:** Tlogela tseo tsa rona ke moonno wa rona wa semophato. Gape ga nkake ka bua le ene sephiri sa me. A mme o raya gore ga ke tlhaloganyesege? (*O itshwara tlhogo, o itshwara seledu*)
- Malebogo:** Bua ke tlhwaile tsebe. Se ntshabe Modiri. Ke mooki.
- Modiri:** Le lona kana fa lo le fa lo re tshabisa kokelo. Le a re thamathamisa. Makoa a mangwe a sephiri ga go motlhofo go a phantsha fela o re ke bolawa ke sennanne. Ga se ke tswerwe ke sehuba kana.
- Malebogo:** A ka go rialo ware o na le bolwetse jwa sephiri? Ke tsaya gore o kaya gore o ne wa thuma mo metsing a a nang le dibabetsane gongwe le one monyophi tota, mme a go baba. A go ntse jalo?
- Modiri:** (*o sutasuta mo setilong*) O a feditse kgaitsadiaka. Ke jagile ka fitlhela wena, e seng ba bangwe ba o ka reng ba ka go tlhaba sefela mo ditseleng ba.
- Malebogo:** Nnyaa Modiri, ga go a nna jalo. Fela jaaka lona, re na le moonno o o gagametseng, o o botlhokwa. Kwa ntle ga go senya nako mathata a gago a lobaka lo le kae?

Modiri: Ke na le beke le malatsi a mabedi ke sa tsamaye sentle, ke nna ka ntlo. Bothoko bo fologa ka noka ya moja le ka *leoto*. Fa ke tshwanetse go minolosa metsi a a itshekologileng ke tshwaragana le bothata. Kgeleswa le yone e foo, o ka re e ka thunya.

Malebogo: Ruri o na le mathata. O ne o ntse o diegetse eng o sa tle go re itekodisa. Le tla swa le ntse le tsamaya lona bo Modiri. *(o kwalakwala mo karateng)*.

Modiri: *(o itshwara tlhogo)* Go fenywa maikutlo, mooki go bokete jwa kgetse ya letswai. Ditlhong tsa gore batho, nnyaa, a ke re tsa gore mooki o tla reng?

Malebogo: Tlogela tseo tsa mooki o tla reng. Botshelo le boitekanelo ba motho di mo maruding a gagwe Go itlotla ke boikarabelo jwa rona mo botshelong. Ga re diphologolo. Jaanong ene mmenyana o kae?

Modiri: Ba teng. Kgae! O teng *(Botlhe ba a tshega)* Ke setse ke...

Malebogo: *(o mo tsena ganong)* Kante golo fa o mafulo mantsi?

Modiri: Ga ke itse gore ke tsenwe ke eng.

Malebogo: Ke go botsa jaana ka tsholofela ya gore le wena o tlhaloganya lebaka la gore fa o na le ledutlela, mme e re fa o thuma mo go lone mmele wa gago o bo o tshatshama, go raya gore se a bo se le teng mo go lone. Fa re go tlamela ka melemo go bolaya diso, go baba ga mmele le go tutela ga *leoto*, mme ele gore matsapa di a tsaya mo metsing, go raya gore o seka wa boela mo go one pele ga a tlhatswiwa go bolaya megare.

Modiri: Ke go utlwa sentle. Mme mphetise fa, ka metsi a beeletswa mo ledutleleng, fa motho

a sa kgone go le tsaya a le isa bathatswing fela mogote wa letsatsi o mo pateletsa go thuma ke a dire jang?

Malebogo:

Go bua boammaruri keletso ya rona ke gore a ledutlela le bolawe megare le dibabetsane. E seng jalo go tshatshama go ka nna ga go sa yeng kae. Pheletsong go ka iphetlha dintho tse di go tshweretlha go masisi, fa megare le dilomi tse di tseneng ka ntlha ya metsi a a leswe di anama le mmele.

Modiri:

Ke a utlwa. Fela o raya gore fa metsi a ise a tlhatswiwe ke seka ka thuma?

Malebogo:

conton

O seka, kwa ntle ga gore o bo o na le sesireletsi sa mmatota. Jaanong, e re ke go botse a o ilwa ke lomao?

Modiri:

E seng ka fa kitsong ya me.

Malebogo:

(o a emelela o tsaya lomao) Molemo o ke tla go tlhabang ka one o bogale thata. *(O tuntunyetsa molemo mo lemaong)* Atumela kwano ke tle ke go tlhabe. O tshethise borokgwe gore ke go kente.

Modiri:

Malebogo o batla go nthoga jaanong, wa re ke apole?

Malebogo:

Modiri, ke go reile ka re ke mooki kana golo fa. *(Modiri o a atamela, o tshethisa borokgwe)*. O seka wa gagamatsa lerago gore go seka ga nna botlhoko.

Modiri:

Ish! Malebogo o a mpolaya kana.

Malebogo:

Go siame ke feditse. Aparajaanong.

Modiri:

Ke tsewa ke sedidi, noka ya me e gagametse. Nte ke nne fa fatshe. *(Mooki o mo thusa go nna fa fatshe)*. *(morago ga motsotso o a tlhaphogelwa)* Molemo o o bogale jang? A o raya gore o tla nthusa ka bofefo?

Malebogo:

Ke one mmangmane. Ke tla go fa le dipilisi go ritibatsa ditlhabi. Tsone o tla di tsaya ka fa melemong ka fale. Tsaya pampitshana ya malatsi a boikhutso, gore o tle o ikoke sentle. A lesome le bone. *(o mo neela karata)* Modiri, o simolole go tsaya tsia jaanong. Ga o ngwana o mogolo. Masome a mararo a dingwaga ga se dinyana. Ga se mo o ka bong o sa ntse o tla kwano o na le mathata a a ntseng jaana.

Modiri:

(o a emelela) Ke a leboga tlhe mma, ruri o tla mpoloka. Ke thusegile tota ka fitlhela wena. Kana motho o ka inyalela wena a tlogela tse dintsi.

Malebogo:

Jaanong o tsennwa mo go nna. Tsamaya o ye go tsaya dipilisi ka kwa. O bitse yo mongwe a tsene.

(Modiri o a tswa)

Modiri:

(o bua a le esi) Bona fela, motho o batlile a swa fela poloko e le teng. Ija, gongwe motho o tla bona boroko jaanong. *(o ya kwa go tsewang melemo teng)* Mme kana gatwe ledutlela... *(o tsaya melemo o a tsamaya)* Nte ke leletse Boi ke mmolelele gore ke kwa kokelong. Gone ke tshwanetse go dirisa kgakololo ya ga Malebogo. Kana go botlhokwa thata jaaka a boletse.

(Modiri o tsamaela fa mogaleng wa setshaba, o leletsa Boi)

Segametsi:

Dumelang, ke Segametsi yo o buang a nka go thusa.

Modiri:

Ao, Sega ke wena? Ke Modiri. A nka bua le Boi foo.

Segametsi:

Dumela Modiri. Boi ga a yo o rile o ya ngakeng gompieno. O laetse jalo maabane.

Modiri:

O ile kwa go efe?

Segametsi:

O rile o ya kwa go Mokoofute.

Modiri:

A o tsile go tla tirong?

Segametsi:

O ne a rile jalo. Mme ga ke solofele gore a o sa ntse a ka tla ka nako ke e e tsamaile. Fa a tla ke tla mo raya a go leletsa. E seng jalo e tla nna fela ka moso.

Modiri:

Go siame, sala sentle. (*o baya mogala fa fatshe*) Aha, dilo di tla siama jaanong. Fa e le boammaruri gore o ile ngakeng mathata a me a tla fela. Mme le fa go ntse jalo ke tla bua le ene mafoko a ga Malebogo. Nte ke tsamaye. (*o ya go ema fa boemelong jwa dipalamo*).

KGALO III

TEMANA 1

(Morago ga dibeke tse tharo, Neo o na le Mmapula kwa toropong, ka nako ya dijo tsa motshegare, ba tshotse sengwenyana se ba se latlhelang mo maleng)

Mmapula: O kae Modiri tsala, a bommaagwe ga ba ise ba tsamaye?

Neo: Puli, se nthube pelo tlhe motho wetsho, kana ga ke lebane mosimane yoo le e seng. Fa o bua jaana o nkgobera maroba a pelo, ga ke ise ke mmone. Maloba ke lekile go mo leletsa, o sa le a ntheile a re o tshwaregile o tla letsa. Ka leka gape, ka tewa ga twe a re o tla nteletsa le jaaka o mpona.

Mmapula: Hei tsala, lefatshe le setlhogo ruri. Kana ka mokgwa o o ratang Modiri ka teng, ga se mo a ka bong a go dira jaana. O ikemiseditse eng jaanong? O tla dira jang tsala ya me, a go na le se ke ka go thusang ka sone?

Neo: Ga go na ka fa o ka nthusang ka teng tsala. O a itse e bile ke setse ke bopame tota ke palelwa ke go ja, le go robala ke go utlwa ka bangwe ba re ba ne ba tshwerwe ke boroko. Bogolo ke eng Modiri a ne a sa mpolelele gore ga a tlhole a mpatla. Kana maloba ke bone Susana, mosetsana wa ga Kgosi, a mpolelele gore Modiri o bonwa

thata le mosetsana wa BDVC.

Mmapula:

E le gore o tlogile a bonana kae le ene? Banna ga ba na boammaruri le e seng tsala ya me. Go raya gore o ne a go aketsa fa a re bommaagwe ba tsile.

Neo:

Basimane ba malatsi a, fa a go raya a re mmaagwe o tsile o se ka wa ya kwa ga gagwe ka gore fa o ka ya teng, o ka tlhajwa ke ditlhong mo go maswe. O ka fitlhela motho a robetse le mmaagwe.

(Ba a tshega)

Mmapula:

A mme bone basetsana ba teng ba itse gore ba bidiwa 'mme o tsile?' Nna motho o ka ntena mo go maswe fa ke ka utlwa gore e rile ke na le ene a raya batho a re mmaagwe o tsile. E bile a ka se ke a tlhole a mpona gope.

(Kgakajana le bone go na le Thabang le Lekgetho)

Lekgetho:

T-man, leba kwa, bale ke bo mang?

Thabang:

Ke Mmapula. O na le mang? *(o leba sentle)*
Ke Neo. Bona jaaka ngwana a bo a galalela o ka re naledi ya masa go le selemo. Mosetsana yole o ntlhakanya tlhogo mo go maswe. Monna, e bile ke sulafalelwa ke dijo tse. Le gale ke tla mo letela, letsatsi lengwe gone ke tla mo re tlhaa! Fa nka mmaya fa sehubeng fa monna, ga ke mo lese.

Lekgetho:

A reye fa go bone re ba dumedise.

Thabang:

Nnyaa monna, re tloga re duba motshelo. Kana ke batla gore a dige dibete pele e tle e re ke mo tlhasela a bo a tlhakatlhakana boboko.

Lekgetho:

Wena monna o malesi, a re tsamaye re tla se

ka re mo raya sepe. Kana gongwe o tla nna le mogopolo o mongwe ka wena fa a go bona. Gape kana maloba ga a a go bona sentle.

Thabang: Gone o a bua tsala.

(Ba a emelela. Thabang o salela kwa morago)

Lekgetho: T-man ba tloga ba tsamaya kana monna. Kante ke eng o le marorongwane jaana, feta monna! *(o mo goga ka letsogo).*

(Ba goroga fa go bone)

Lekgetho: Dumelang bana, gompieno re tsile go ithuta ka dijo tsa motshegare mo mmolong wa Gaborone.

(Mmapula le Neo ba a tshega)

Thabang: *Story telling*
Nna ke tla tlhaba leinane. Ga twe e rile, e le banyana ba le babedi, ba ntse mmogo ba ja dijo; e be e le gore... e be e le gore.. ga tweng Tax? *(o hupetswe ke ditshego)*

Mmapula: *(o a tshega)* Kante lona lo tla latlha leng botoutu. Dumedisang Neo. Ba ke Lekgetho le Thabang. Ga ke re o a ba itse. O ba...

Lekgetho: Mmapula a ko o tlogele dilo tseo. *(O fa Neo seatla)* Dumelang ausi Neo, a o tsogile sentle? Ke itumelela go go itse.

Neo: Ee, ke tsogile. *(o inamisa tlhogo)*

Thabang: Dumela Neo, le nna ke itumelela go go itse. *(o mo neela seatla)*

Neo: Le nna ke a itumela. *(o ema ka dinao)* Puli nako ya me e tsamaile ke tloga ke ya go fitlhela go hirilwe. Ke ya go pagama thekisi ka fa bopalamelong. Mpuledisa.

- Lekgetho:** Le rona re tle ausi Neo?
- Thabang:** Tax!
- Mmapula:** Nnyaa, lo se ka lwa tla, re batla go itsheba. (*o tshwara Neo ka dinoka ba a tsamaya*)
- Thabang:** Neo, o tsamaye sentle o a utlwa. (*O mo tsholeletsa letsogo. O mo leba go fitlhela ba tikela*) A o lemogile sengwe ka Neo Tax?
- Lekgetho:** Nnyaa, ke eng? O bone eng? O se ka wa ba wa nthaya wa re o a fetoga jaanong, o tla bo o le ntsitsirwane monna. Ngwana yole o montle mo go tsitsibanyang mmele. A o bone jaaka a ne a tshega; ka re o ka re o hupile monamone. A ko o direle ka pele T-man. Gompiano gone fa o ka se ka wa mo leletsa, o tsile go leletswa ke nna.
- Thabang:** O ka re o tlhontsenyana. Le fa go twe ga ke mo itse mme fela sengwenyana se teng.
- Lekgetho:** O akanya gore o kgaogane le makgago yole wa 'private'? Fa go ntse jalo go tla bo go siame, o tla kgona go tsena sentle. Le gale re tla botsa Mmapula. Le ene Puli ga a bonale a buile sengwe.
- Thabang:** A re Neo o rile ba a nyalana le mothaka wa gagwe e bile ga a batle le go nteba. Pelo ya me e a rutha, tota ke eng o ne o re re tle kwa go bone? Bona jaanong ke itsoseditse di letseng.
- Lekgetho:** O se ka wa itlhoboga T-man, o lekau monna ga go na mosetsana yo o ka ganang lekau le le tshwanang le wena jaana. Ke a tle ke utlwe bangwe ba bua gore ba rata motho yo o katogileng monyo jaaka wena jaana.
- Thabang:** Ao!
- Lekgetho:** Fa e le mo go go duleng mo seledung mo ga bagolo gone, ba go rata le go gaisa. Gape o

kwankwetla monna, fa ke ne ke le mosadi,
ke ka bo ke sa bolo bo iphetisa gantsi.

Thabang: Oai, mme ntlha Neo ene ke yo o a nkgana.

Lekgetho: Neo ga a farologane gope le basadi ba bangwe, kana basadi ba bokoa bongwe fela. O tshwanetse wa bo o mo tshikintse boboko gompieno.

Thabang: (*o hemela kwa godimo*) Re tla bona, a re tsamaye re ye tirong. Heela, e bile nako e tsamaile, kana Letsatsi o a bo a tla rotola matlho o ka re ke rona fela re berekang mo bankeng ya Standard.

(*Ba a taboga*)

(*kwa bankeng*)

Letsatsi: Thabang! Lekgetho! ke gona lo tlang nako e? Lo a bo lo ntse lo diilwe ke basadi. Lona banna, ga ke itse gore lo tla gola leng.

Lekgetho: Nnyaa rre Letsatsi ga re a diiwa ke basadi.

Letsatsi: Jaanong lo diilwe ke eng? Wena wa re ga ke itse. (*O leba Thabang*) Bona yo wa leferefere yo, o a bo a tsentse tlhogo a itirile yo o boi.

Thabang: Ao, rre Letsatsi ...

Letsatsi: Tswayang fa lo ye go theogela. Ke a bo ke itshamekela fela.

(*Ba a tsamaya*)

Thabang: Mothaka yo ene, o itse rona fela.

Lekgetho: O ka seka wa itse gore ke eng a bona rona fela fa re seyo. Ke gore le fa re ka fetisa motsotso fela, o setse e bile a bone.

Mmapula: Ke lo boleletse. Gompieno o ne a lo kapile

sentle.

(Ba a tshega)

(Ba nna fa fatshe)

Lekgetho:

A reng Neo Puli, ga o a mmotsa?

Thabang:

O a bo a mo lesitse gape Mmapula, ke a mo itse.

Mmapula:

Lo itse gore ke eng lona ba babedi, *(o ba supa ka monwana)* golo fa ke dira tiro ya Standard ga ke a tla go bereka go batlela basimane banyana. Lo kgaogane le mogopolo wa me. Wena Thabang ka o monna ke eng o sa ipuelele? O mo lesitse kwa o roroma o ka re o legodu le tshwerwe ka moraka wa motho. O se ka wa ntena. *(o tswelela le tiro)*

Thabang:

Kana mosetsana yole o ntlhakanya tlhogo e le ruri. Le gale ke tla leta, ke tla nna pelotelele. Ene mme ke tshwanetse gore nako nngwe ke bo ke mo kapile.

Mmapula:

O go paletse kwa, go thusang go ikana o sa mo reye sepe. Gape ke go boleletse gore ...

Lekgetho:

(o mo tsena ganong) Mmapula, seo ga se reye sepe, se se teng fela ke gore o nne o mo kope, la bofelo tlhe mma, bona T-man gore o tlhomola pelo jang, ga a na molekane.

Mmapula:

Jaanong? Ke mmatlele molekane nna? Tshadi e le kana o itse ene Neo fela. A a tseye mogala ke o a mo leletse, a ke re... *(o leba Thabang, matlho a gagwe a tletse digalase)* Thabang na a re o a lela?

Thabang:

(ka lentswe le le roromang) Mmapula ke solofela gore o itse bokoa ba me gore nna ga ke tshwane le Tax. Nna ke boi mme fa o ntatlhelela mo go kalokalo o raya gore ke

nne wa ga mang. (*o emelela go ya kwa ntlwaneng ya go tlhapa, keledi e tshesane e elela le lerama*)

(*Mmapula o mo leba go fithela a tsena mo ntlwaneng, pelo ya gagwe e geletse bothoko, o itsheka dikeledi. O tlhomogela Thabang pelo*)

Mmapula:

Tax ke dire jang? Kana Neo o mpoleletse gore ga a rate Thabang. Ga se gore ke ntse fela. Neo ke tsala ya me mme ga nka ke ka mo pateletsa selo a sa se batle. O mpoleletse a papametse gore ga a bonne Thabang phatlha. Ga go na se ke ka se dirang.

Lekgetho:

O se ka wa mo pateletsa, bua fela le ene gongwe o tla fetola mogopolo. Kana Puli o a itse gore pelo ya lorato e ntse jang, T-man ga a itire o rata Neo tota. Bona gore o setse a bopame jang. Ke rile ke mo pota ka fa le ka fa o a palelwa ke go lebala. O na le tumelo ya gore Neo o tla dumela letsatsi lengwe Kana e bile ga a batle le go bona ope mosadi.

Mmapula:

O maaka kante Lekgetho? A kere Thabang o na le mosetsana yo o ileng go berekela kwa Jwaneng. Kana ga ke batle gore ka moso tsala ya me e bo e bolelelwa bo 'mme o tsile' kante bo 'kana motho yole'.

Lekgetho:

Mmapula o batla go nthaya o re ga o itse gore mosetsana yole o tlogetse Thabang ka ke ao?

Mmapula:

Ke eng e sa nne gore Thabang o tlogetse mosetsana ka ke ao?

Lekgetho:

Ke ka gore e tla bo e se boammaruri. O kwaletse T-man a mmolelela gore o bone monna kwa Jwaneng. Lokwalo lwa teng le teng gone fa. (*o goga terowara o a le ntsha*). Bala fela o ikutlwele. Wena kooteng o akanya gore Thabang o a itsema. Ga ke go

aketse Puli, ga a na tsala. Ke sone se o bonang o ka re re go setse morago jaana, mo thuse tlhe mma.

Mmapula:

(*o bala lokwalo*). Ke ntse ke sa itse. (*o leba Lekgetho*) E le gore ngwanyana yo o boneng mo basimaneng ba dikatara. Le gale lesego ke lesego fela. (*o mo naya lokwalo*) Lekgetho, ga ke batle go solofetsa Thabang gore Neo o tla dumela, fela ke tla bua le ene gape, ga ke itse gore o tla reng.

Thabang:

(*o tsene ba sa mmone*) Ke ka itumela thata Mmapula, mme le gale ke solofela gore o tla dumela.

Mmapula:

Thabang, o dira mo go tweng tsholofelo ga e tlabise ditlhong? O se ka wa dira jalo, o tshwanetse gore o tseye seemo ka fa se ntseng ka teng. Ga ke na bosupi jwa gore Neo o tla dumela. Leka gore o batle mongwe yo o tla go ratang le ene. Le gale ke tla bua le ene. Mme tota ga go na se ke ka se dirang go feta go bua nae.

Thabang:

Mpu, ke ka go leboga go menagane.

(*Ba tswelela le tiro*)

TEMANA 2

(*Ke mo mosong wa letsatsi la Laboraro, Modiri o bua le Boi*)

Modiri:

(*o a mo tshikhinya*) Boi, tsoga a ga o bone gore bosa bo setse bo sele? Kante gompieno ga o ye tirong?

Boitumelo:

Ke ne ke sa ntse ke lora. O kile wa bona kae motho a bona a thulametse?

Modiri:

Go na le sengwe se ke batlang re se sekaseka kgotsa re se baakanya.

Boitumelo: Ke eng sone seo? Ka re malatsi a o rata go itira bogalenyana. A ke gone fa o ntse o itshupa gore o tlhogo ya lelwapa?

Modiri: Ee, go ntse jalo. Jaaka o itse gore maikaelelo a me ke eng ka wena, go na le dingwenyana tse ke batlang gore o di lemoge. Mme e bile ke eletsa thata gore o bo o sale morago se ke tla se buang le wena. Ke ditshetla tse di siameng thata go bopa motho bogolo jang e le motho wa sesadi.

Boitumelo: O bua ka ga eng tota? Itlhalose ke go utlwe sentle gore wa re go rileng. A o belaela gore ga ke go rate?

Modiri: Nnyaa, ga se jalo. Fela ke gore batho fa o bona re ntse jaana mo lefatsheng ga re tshwane ka ditlhaloganyo le ka mekgwa. Mme go le gantsi motho o kgonwa ke go gakololwa ke ba bangwe.

Boitumelo: Bua ke go reeditse.

Modiri: Boi, go tsamaya ga gago kwa Bodiba ga ke go rate. Ke batla gore o simolole go ya teng fela fa ke na le wena, mme e bile e seng nako le nako. Go simolola gompieno ga ke batle gore o tlhole o nwa bojalwa e bile ke bone gore bo go tlhokisa tlhaloganyo.

Boitumelo: Mathata?

Modiri: Bona gore maloba ke go fitlhetse o suputse mo mmung, o kgwile go ntse maragaraga, ka fa o rogile batho.

Boitumelo: Bone ba ne ba nthumolelang?

Modiri: A ko o mpolelele gore fa ke ka bo ke sa tla batho bale ba bo ba go bolaile ke ne ke tla raya batho ke re go rileng. Le gone mathaka a a ntshega golo mo gore ke na le mosadi wa letagwa. Ga re ka ke ra kgona go aga

motse fa re tshela botshelo jo bo ntseng jalo.

Boitumelo:

Monna wa batho, (*o fologa mo bolaong*) fa o mpona ke riana ke mosadi ke kgona go ikakanyetsa. O mpone kwa Bodiba, ke nole se ke neng ke se nole, wa nthatela teng koo, ke tshotse se ke neng ke se tshotse, wa ba wa nthekela sone seo gape.

Modiri:

Jaanong a go raya gore o ...

Boitumelo:

(*o mo tsena ganong*) Ga ke itse gore o gopola gore o mang o ka mpolelelang se ke tshwanetseng go se dira. Le gale dikeletso ga se dipitse. Fela o se ka wa isa pelo mafisa.

Modiri:

Mosadi, ga se gore fa ke go bone kwa Bodiba go raya gore o ye teng jaaka o rata. Ga pe o tshwanetse go utlwa ka nna se o tshwanetseng go se dira. Ke raya gore go fela go ntse jalo, e bile ga go lefoko lepe le ke le tlhokang mo go wena, o a nkutlwisisa?

Boitumelo:

(*o itshwara dinoka*) E le gore o selo mang wena ke ka utlwang ka wena se ke tshwanetseng go se dira?

Modiri:

Boi, o a nthoga kana.

Boitumelo:

O gopola gore ke wena o ka nthibelang go ya ko ke ratang teng? Rra wee, ga a ise a tsalwe yo o ka ntshegelang melelwane ya botshelo ba me, ke raya le wena tota.

Modiri:

Mma tlhe o a ntlhapatsa.

Boitumelo:

Mo ke dinyana. Fa o batla go utlwa gore ke rwele eng ka tlhaa, o leke go tshamekela mo tlhogong ya me. Ga ke itse nonyane go fofa, fela ga ke kake ka e letla ya fofela mo godimo ga tlhogo ya me.

Modiri:

Wa re ke nonyane.

Boitumelo:

Ee, o yone. O ntse o ithaya o re o selo mang?

Modiri: Boi, o leke go sekaseka mafoko a gago fa o bua le nna. Ke eng ke bua le wena ka bonolo wena o bo o gagolaka fela jaana? O batla ke go bontsha mebala ya me kante?

Boitumelo: O na le mengwe mebala e e ka ntshosang wena? Ga o ipelaele o a itse. O ithaya o re ke ka tshoswa ke '*Private*' nna?

Modiri: Jaanong tse tsa *boPrivate* di tsena fa kae?

Boitumelo: Di tsena teng mo kgannyeng e re buang ka yone.

Modiri: Ija!

Boitumelo: (*o itshwara dinoka*) Modiri o a mpona, ke kgarebe e ntle ya mabono, le fa o ka nkoba gone jaanong jaana ga ke ka ke ka tswa ka kgoro ya kampa e ke sa emisiwa ke monna ope. Fa ke re ba tshamekile ba ka nna lesomenyana fela. (*o a tswa, o tsena mo ntlwaneng ya go tlhapa*).

Modiri: (*o a mo latela*) Boi kana ...

Boitumelo: Fa e le gore basetsana ba o ntseng o ratana nabo ba ntse ba go lesa o ba beela melao, mo go nna o tla se mona.

Modiri: (*o mo goga ka letsogo*) Boi, o se ka wa mpuisa jalo, ga ke molekane wa gago, ke mogolo mo go wena, gape ke monna wa gago. O tshwanetse go dira jaaka ke bua. Tsamaya o ye Bodiba fela o tle o bone gore go tla direga eng. Ke tla go thubaka gore o bo o itse gore ke mang.

Boitumelo: O thubaka nna? Ga o nkitse kooteng. O tshwanetse wa bo o ise o itse sentle gore ke mang, ke morwadia Letlantheng nna. Ke tla go tlapentla gore mmaago a kopane le mala a gago a gogagogwa ke dintsa mo mebileng. E tla re ba tsena ka wena kwa Marina, ngaka

e go bifele e tsitsibane mmele fa e go bona.
Baoki bone ba tla tlogela booki.

Modiri: Kana jaanong o a nthoga. Ka nte o ntse jang mosadi ke wena? O ditlhapa jang.

Boitumelo: Rra wee, ntlhokomologe! O mpona la bofelo mo ntlong e ya gago. O ka nna wa boela kwa ntseng ele ya gago ga ke na sepe.

Modiri: Motho wa me, kana ke ne ke leka go bua le wena sentle wena ke fa o simolola go nkolopa ka mafoko. O a itse sentle gore ga ke batle motho yo o mo mpateleletsang yoo. Ke ene o fitlhelang a ntelelsa a lelela mo go nna. E bile ke mmoleletse gore ke na le mosadi.

Boitumelo: Ehe, e bile o na le mosadi. Jaanong o dielang letagwa la batho fa e le gore o na le mosadi?

Modiri: Mosadi wa me ke wena. Ke gore o batla go itlhokisa tlhaloganyo fela. (*o mo tshwara ka letsogo*) Moratiwa, kana gompieno jaana le madi ga ayo kwa bankeng mme re a feditse ka mantlwane fela, a ko o akanye ka selo seo. A re buisane re se ka ra lwa tlhe mothonyana wa me.

Boitumelo: Mme nna rra ga ke ka ke ka kgona monna yo o senang madi. Fa o sa kgone go njesa gompieno go raya gore fa o setse o nnyetse e tsile go nna tintibane (*o rothisa keledi*)

Modiri: Se utlwise pelo ya gago botlhoko tlhe ratu, kana ke botshelo selo se. (*o didimala go se gonene*) Gape jaaka ke ne ke go solofeditse go go direla moletlo wa botsalo, ga go ka ke ga kgonega. Re dirisitse madi a mantsi thata maloba fa o ne o na le ditsala tsa gago gone fa.

Boitumelo: (*o ikgophola mo go ene*) Ke itsile, ke itsile. Ke sa le ke utlwile ka dipuo tsa gago fela

gore o tsile go fela o buile jalo. Modiri, ke lemogile gore ga o tlhole o nthata. Kante o dirwa ke yone ntsa ele ya gago e o rileng o kgaogane nayo. Ga o ka ke wa ntsa ka laletsa batho o bo o tla go bua tsone dilo tseo.

Modiri:

A ke re ke wena o neng o ithubaganya fa o re o batla go itumela le ditsala tsa gago. Jaanong molato ke wa ga mang gompieno. Ke tla o dira ngwaga e e tlang.

Boitumelo:

O ka bo o mpoleletse gore ga o batle go ntirela moletlo ka tla le nna ka bona kgoro ya botso. (*o tsena mo kamoreng ya borobalo*) Ke a tsamaya, o tlhole o akanya motshegare otlhe gore fa e le nna le madi a gago o rata eng. Nna ke tla tlhola ke sekaseka gore fa e le monna yo o maaka ene a ke ka mo emela. (*o fetsa go apara*) Ke mo tseleng, o se ka wa tsaya mafoko a me motlhofo.

Modiri:

(*o mo phamola ka letsogo*) Boi tlhe moratiwa, o raya gore re ka kgaoganngwa fela ke madi? Bogolo ke tla leka gore ke adime. Fa ke sa a bone?

Boitumelo:

O tla bo o sa tlhoafala. O tsenye marapo mo dinameng rra. Go siame sala sentle.
(*o a tswa*)

Modiri:

Ke gore mosetsana yo o batla madi mo go nna kgotsa jang? Mme tota ke tla tshwanela go a batla e seng jalo o ka ntatlhegela. Ke tsile go mo lemosa gore ke la bofelo a bona madi mo go nna. (*o nna fa fatshe*) Le gale o bua nnete ka gore batho ba mo le bone fa o ba laleditse ba lelala wena fela gore o ba fe dino bone ga ba ka ke ba thusa ka sepe. (*o itshwara seledu*) Mme tota gone ga go na nako ya gore a ba bolelele gore moletlo o tlosolositswe. Gape ke mo rata ka pelo ya me yotlhe. Mme ke raya gore a tseye kae

madi ka gore ke nna fela ke ka mo fang madi, o bua nnete ruri. Ke tla tshwanela go loga leano la go bona madi ao.

TEMANA 3

(Kwa tirong, Modiri o na le Kgosi le Balulwami)

Kgosi: Go rileng monna Modiri o lebega o tshwenyegile jaana? A tsa motse wa gago ga di tsamaye sentle? Bua re go thuse o ise o ye go ikaletsa.

Modiri: Monna ke na le mathata le mosadi. Kana le gompieno jaana re a bo re ntse re tshwere phage ka mangana, mme e le ntata ya madi fela. Ga a batle go utlwisisa le fa ke re ke bua le ene.

Kgosi: E le gore ga a akanyetse gore ga lo ka ke lwa aga motse lo se na madi. Gape Modiri ke lekile gogo tlhaba podimatseba ka mosetsana yole. Ga go na motho yo o ka batlang madi jaaka o ka re ke wena o a papetlang. A ke yone tsela ya go supa lorato? O tsile go go tlhotlhora o bo o tsamaya o sa ikatega.

Balulwami: Aowai! le wena o tshwarisiwa bothata ke motho wa mosese? Ke go tlhobogile monna.

Modiri: O raya jang? O ithaya o re ga re itse gore le wena o mo mathateng fa o le fa?

Balulwami: Nna, nna, ke tsena mo mathateng? Ga o mpone sentle, o nteba ka phatlha tsa menwana. Fa o bona ke se na mosadi ke tshaba o ne a go tlhola ke itshwere ditlhaa mo mosong go tsogwa. Nna e bile ga o ka ke wa mpona ke na le mosadi. Ga ke ba batle le e seng, ke raya.

Modiri: O fora mang?

- Balulwami:** Ka bona mo gongwenyana maloba, o nthaya a re ke mo fe lesome, ka tlogelela ruri gone foo. Ga ke tle go jesa ngwana wa mosadi yo mongwe. Ga ke re le ene o a bereka?
- Kgosi:** Modiri, ke go reile ka re Boi o batla madi fela mo go wena. O nthile wa reng? Ga se wena o rileng ga a kake a go fetsa?
- Modiri:** Ke rata Boi tota ke batla go mo nyala. Ga ke ka ke ka letla gore a ntswe diatleng.
- Balulwami:** Owai! Ke a mo rata, ke a mo rata, nna ke ka bo ke sa bolo go tlhanola direthe. Lesa! Motho yoo ga a go rate monna Modiri. La bofelo o tsile go utswa o re o leka go mo itumedisa.
- Modiri:** Boi o a nthata monna. Kana e bile o lebagane le nna fela ke le esi.
- Balulwami:** Lo bolawa ke sone seo. Nna ga e ka ke ya re batsadi ba me ba bolawa ke tlala ka tlhola ke itiile ka ngwana wa mosadi yo mongwe.
- Modiri:** Kgosi a ga o ka ke wa nkadima sengwenyana ke tla se busa.
- Kgosi:** Modiri, o a itse gore nna ke a aga kwa gae. Gape ke tshwanetse go rerisana le Susi fa ke ntsha madi mo lelwapeng. Mme tota nte ke go reye fela ke re ga ke ka ke ka kgona.
- Modiri:** Ke a tlhaloganya tsala. Balu wena? A ga o na sepe foo. Ke tla a busa tlhe monna, ga ke ka ke ka go ela ka dinakana metsing.
- Balulwami:** Ke fa o ne o sa bue ka mosetsana. Fa o ne o re mmaago o a lwala, kgotsa o re koloi ke ne ke ka go adima.
- Modiri:** Le gale, maano ga a site.

(o a tswa)

- Balulwami:** Mothaka yo a tlhogo ya gagwe e a bereka? O ka sokodiswa ke mosetsana fela jaana. Nna ke ntse ke ithaya ke re o bulegile boko, kante o sematla jaana.
- Kgosi:** Ke ne ke re o tle o mmone. Mme ga ke bolo go bua le ene o padile. Ke raya a ise a tsene mo maragarageng a, go ntlhola. Jaanong gompieno jaana o nnetse go re a ga o na sepe foo, wena a ga o na sepe?
- Balulwami:** Mme ene mosetsana yo wa gagwe o simolotse leng go batla madi mo go ene? Ke ne ke ithaya ke re ga se tshetsana ya mono e e batlang go kuta bana ba batho.
- Kgosi:** Wena o kwa morago le dikgang, o phuagantse yo o mo itseng o tabogile le yo moswa. Ga twe Boitumelo.
- Balulwami:** (*o ema ka dinao*) Boitumelo, Boitumelo, yo o berekang kwa diteemaneng? Ijoo, Modiri o ne a kopana nae kae jaanong?
- Kgosi:** A e bile o a mo itse?
- Balulwami:** Wena wa re ga a itsiwe ke mang. Bitsa mongwe fela o mmotse gore a o itse Boitumelo o tla utlwa.
- Kgosi:** A mme o mo itse ka mongwe mokgwa go feta foo.
- Balulwami:** Rra, leina la motho kgomo.
(*O a tswa*)

TEMANA 4

(*Go maitseboa, Neo o ntse a le esi mo godimo ga bolao, o utlwa bodutu bo mo tlhaba mo pelong, mongwe o a kokota, o ya go bula*)

Neo:

(o bua a le esi) Ke mang tota? Ga e nnele eng Modiri. *(o bula setswaloi)* Modiri! *(o a mo tlolela)* Tsena, o tswa lefatshe ntlha efe? Ke ntse ke go gopotse fela ka pelo moratiwa, ke eng o ntse o sa tle kwa go nna? Ga ke re o tsile go lala kwano gompieno?

Modiri:

(o tsena mo ntlong) Ke simolole ka go araba efe potso. Ke tla di tsaya ka go tlhomagana ga tsone. Sa ntlha ke ntse ke tshwaregile thata kwa tirong jaaka ke go boleletse. Sa bobedi ke ntse ke tshaba go tla kwano bosigo ke tshaba gore o tla nja nko e sa butswa, sa boraro go tla bo go pala eng gore ke lale le wena moratiwa. Ke ntse ke go gopotse fela thata.

Neo:

(o nna fa fatshe) Modiri, tota ke eng o ntshokodisa mo go kana kana. Ke eng fela fa e le gore ga o nthate o sa mpolelele wa tlogela go mpogisa jaana? Nna kana Modiri ke bua se se mo botennye jwa pelo ya me fa ke re ke a go rata. Ke sone se ke dumetseng go nyalana le wena. Le gale ka ke utlwa go twe o bone yo mongwe, gongwe o nyala ene jaanong.

Modiri:

E le gore ao o a tsaya kae ka nna ga ke ise ke go bolelele gore ga ke go nyale. Neo, ga ke batle mosadi wa me a tsamaya a utlwa magatwe mo ditseleng. Ga ke ise ke bone ope, le gone ke ka bo ke go boleletse. Gape seo ga se se ke se tletseng kwano.

Neo:

Ga se go utlwa magatwe Modiri, e ka nna ya nna boammaruri ka ke fa o ntse o tsene ka lenga la seloko. Ga ke itse gore fa o tsile jaana a ke gore ga ayo kana o go tlogetse.

Modiri:

Neo moratiwa, tlogela go ntlhorontsha ka dipuo. Fa o sa tlhole o mpatla o ka nna wa mpolelela ka tsamaya, ga ke go pateletse go nthata. *(o ema ka dinao)* Ke ne ke tsile kwa

go wena ke re ke go bolelele mathata a ke mo go one, e bile ke bona go le botoka gore ke se ka ka tlhola ke itshwenya.

Neo: *(o mo tshwara ka seatla)* A re se ka ra itaana ka noga e tshela tlhe motho wa me. Fela ke gore ke buisiwa ke pelo e e geletseng botlhoko. Le gale nna ke a itse gore ba bangwe bao, ba itiya ka wena. Nna ke nna mosadi wa gago. *(o a mo atla)* Wa re go rileng jaanong, a ke kwa tirong?

Modiri: *(o inamisa tlhogo)* Moratiwa, ke mo mathateng a a seng kana ka sepe, ka re mathata.

Neo: Ao, ke eng o a feteletsa thata jaana. O seka wa ntshosa tlhe moratiwa.

Modiri: Kana dilo tsa sesole ga o ka ke wa di tlhaloganya le fa ke ka leka go go bolelela. Gape ga re a tshwanela go buabua ka tsone. Fela se se ntirafaletseng se botlhoko mo go maswe.

Neo: *(o a seba)* Ga ke na go rothisa mmutla madi.

Modiri: Ke gore ke ne ke theogetse kwa ntlong ya dibetsa. Ka ke nna ke sa leng ke ema ka dinao maloba fa o ntse o bona o sa mpone jaana, letsapanyana la bo le tla, ka bo ke nna fa fatshe ke re ke itheetse ka kakanyo ya gore e tla re mongwe a tla ka mo utlwa. Kae! Fa ke setse ke re ke a latlhela ke fitlhela e le gore mathaka a mpotile ka fa morago.

Neo: Jaanong ba reng kwa tirong, a ba tsile go go koba?

Modiri: Ee, ba ka nna ba nkoba, fela se se teng ke gore ke tshwanetse gore ke lefe madi mangwe gore ke tle ke bone mmueledi wa rona wa lekgotla la babereki gore kgetse ya me e se ka ya nketefalela. Ga ke itse gore le

one madi ao ke tla a bona kae.

Neo: Ehe, sesole le sone se na le lekgotla la babereki?

Modiri: Ee.

Neo: A ke madi a mantsi thata. A ke re o na le madi kwa bankeng o ka kgona go ithusa?

Modiri: Neo, kana o a itse gore bomme ba ntse ba le teng. Ke ne ka tshwanela go ba thusa ka dilonyana di le dintsi. Maloba malome o ne a tlhokafala. Ka ke bone ba beileng fela mo go nna, dithulaganyo tsotlhe tsa phitlho di ne di le mo magetleng a me.

Neo: Mme ke eng o ne o sa ntatolela malome?

Modiri: O tla intshwarela, fela ke ne ke tsenegile mo ke neng le go akanya ke sa tlhole ke akanya sentle.

Neo: Ga o a ntirela sentle, kana motho yoo ke matsale. Jaanong?

Modiri: Motho wa batho, ka tlhotlhorega mo ke senang le one a dijo. Selo se se diragala fela morago jaana. Nna le gone ga ke rate batho ba ba ratang go swa ba sa itse se ba se ikantseng. Motho wa teng fa a sena go swa fa, o leba mo go wena gore o mo fitlhe o sa itse gore e rile a swa o ne a beile mo go eng. Nxe!

Neo: Ke mathata ruri.

Modiri: Ke rile ke uputsa mo go Kgosi, owai! le ene o ntse mosetlha. Mme tota ga ke mmone molato, maloba o ne a ba a ntswa thuso a bona nthagaraga e ke neng ke le mo go yone. Mme le gale ene ke a tlhaloganya kana gape o a aga.

Neo: Jaanong o tsile go dira jang Modiri? Kana le nna ga ke na madi. Ke tshwanetse go

Modiri:

romela madi kwa gae kgwedi e, jaanong ke ka se ka ka utlwisisanya le batsadi ba me. Ke ne ke ka go thusa tlhe moratiwa.

(o ema ka dinao) Ke ne ke solofetse mo go wena, jaanong fa le wena o sa kgone go nthusa, ga ke itse gore ke wa ga mang. Bogolo ke gore fa ke tsena kwa kampeng ke phuthe mesobana yame. Wena ke go laela gore o ye go e tsaya o e nkisetse kwa batsading ba me. Ka nna ke toronko fela ya botshelo botlhe.

Neo:

E le gore go diragetse eng Modiri. Ke eng selo se se kanakana se o se dirileng o sa mpolelele gore ke eng?

Modiri:

Neo, ke dilo tsa sesole ga ke a tshwanela go go bolelela, fela ntumele fa ke re ke tsene mo mathateng a a ka rarabololwang ke makgolo a matlhano a dipula.

Neo:

Madi a a kanakana, ba a tsenwa ne batho ba gago.

Modiri:

Mme fa e le gore makgolo ao gaayo, ke tshwanetse go ya go tsena toronko ya selo se ke sa se dirang. Mme fela motho yo o dirileng jalo ene fa nka mmona, a rapele badimo ba ga gabo ke se ka ka itse gore ke mang.

Neo:

Ke tla bona gore ke dira jang Modiri. Fela o tla tshwanelwa ke go busa madi ao kgwedi e e tlang, ke tla kopa batsadi ba me gore ba mphe sebakanyana ke tla ba thusa kgwedi e e tlang o sena go mpha madi ao. A re a dumalana?

Modiri:

Ke a utlwisisa moratiwa, ke ka se ka ka go swabisa. O tla bo o mpelokile ngwana wa ga rra. Kana tiro ke boswa jwa motho. Gape fa e ka ntswa diatleng ke ka go tshedisa jang le bana ba rona?

Neo: Go siame, ke tla go thusa, fela o se ka wa ntshwabisa tlhe! (*o ema ka dinao, o baakanya dikobo*) Go setse go le bosigo jaanong, a re ise marapo go beng.

(*Ba a tlhobola, ba a robala*)

Modiri: (*o a akanya*) Owai! a sematla sa ngwanyana, o a dumela! O tla nna a sa le a mpone lone letsatsi le. Ke ya go direla mosadi wa me moletlo jaanong. BoNeo bone sa bone ke go tlhola motho a ntse a re a re robale, a re robale. Owai! se...

Neo: Modiri ke eng o ka re o a tlhobaela? O nnetse go sutasuta jaana, go rileng?

Modiri: Ke gore ke ne ke ipotsa gore fa ke ka bo ke se na mosadi yo o tshwanang le wena ke ne ke tla bo ke latlhegetswe ke tiro motlhofo. Fa e ne e se ka wena moratiwa, ka re letsatsi la ka moso e ne e tla bo e le phelelo ya botshelo jwa me, le loso lwa lonyalo lwa rona le bokamoso jwa rona. Le gone batho ba ba jang dinta ba, ba tshwanetse go bona gore fa a ikaelela go gora pitsa, o e gora ka nako e e tshwanetseng. Ka ba a bo ba sa ikanya sepe.

Neo: O bua ditsiabadimo fela jaanong.

(*Ba a robala*)

TEMANA 5

(*Mmapula o leletsa Neo mogala, letsatsi le le latelang*)

Neo: Dumela, ke Neo yo o buang, a nka go thusa?

Mmapula: Ee, tsala ke nna

Neo: Puli, wa reng tsala ya me! Ke go tlhoafaletse

tota. Ke tle kwa go wena maitseboa?

Mmapula:

Ke ka itumela thata. Mme ke tsile go tswa fa bosigonyana, ke tla tsena ka wena ke go tsaya.

Neo:

Ke tla go emela.

Mmapula:

Neo, kana motho o ntse o ntsentse legong mo maragong. Le go hema ga ke heme. Ke lekile go mo tlhalosetsa gore wa re ga o mmatle, go a pala, maabane e bile o ne a lela.

Neo:

O a bo o simolotse ka basimane ba gago ba ba ratang dilo? Mmolelele gore ga ke mmatle.

Mmapula:

Neo, kana o a itse gore monna fa a sa tlhole a go rata ga a ka ke a tlhola a go leba. Se se setseng ke gore a bo a go dira "fa ba seyo". Le gale tota ke botshelo jwa gago ga ke ka ke ka go susumetsa dilo, mme fela Modiri o tsile go dira mantlwane ka wena. O tla nna a tla go go thaladika ka maaka fela a bo a tswa a tsamaya. Wena sa gago e tla nna keledi e e sa kgaleng go elela.

Neo:

Puli, ga ke gane, fela nkutlwisise fa ke go raya ke re ke rata Modiri fela thata. Mme e bile ke letse ke na le ene maabane o letse kwa go nna. Modiri o itharabologetswe, re tsile go tshela sentle gape.

Mmapula:

Nna ga ke bone seo se ka diragala, mme le gale re tla bona. Akanya ka Thabang, o tla mpolelela fa ke tsena kwa go wena maitseboa.

Neo:

Ga go na sepe se ke ka se akanyang, ga ke mmatle.

Mmapula:

Go siame re tla bonana maitseboa. (*o baya mogala fa fatshe*)

TEMANA 6

(Kwa ga Neo. Neo o thantshiwa ke go kokota mo borokong)

Mmapula: Ko! ko! *(o betsa lobati ka monwana)* Ko! ko!
Kante Neo o ile kae? E le gore o robetse
motshegare jaana?

Neo: O mang?

Mmapula: Ke nna, mpulele. *(Neo o a bula)* E le gore fa
o robala o ikgata molala. Fa ke sa bolo go
kokota jaana go rileng? *(o tsena mo ntlong
o baya beke fa bolaong)* Ke na le ditsala tsa
me tlhe mma, ba ne ba ntsisitse. A ba ka
tsena? Ke Lekgetho le Thabang.

Neo: Ba tsena go le bosigo jaana? Ke nako mang?
(o a edimola a bo a leba tshupanako) Ao,
kante ga go bosigo, ke ne ke ithaya ke re ke
gare ga mpa ya bosigo, e sa ntse e le nako
ya bosupa fela. Ba ka nna ba tsena.

Mmapula: Nte ke ba bitse. *(o okomela fa ntle)*
Lekgetho! Thabang! Tsenang, Neo o teng.

(Ba a tsena)

Thabang: Dumela ausi Neo, re go kgoreleditse
boroko? *(O nna fa fatshe)*

Lekgetho: Dumela Neo, o ne o sa lore gore re tsile go
tla kwa go wena. Dijo di kae, a ga o a apaya?
Ramatheka o iphile maatla. Re batlile go
bolawa ke tiro gompieno.

Neo: Ga ke ise ke apeye, ke sale ke tsena ke bo
ke goga toulo ke e baya kwa maotong, nale,
ka boroko. Ke gone ke thanyang fa
Mmapula a kokota. Mmapula o tla lo apeela
nna ke lapile.

Mmapula: Neo, e le gone ke tswang tirong mma o bo o

re ke apeye! Le gale ka ke batla go ja ke tla reng. (*o emelela go ya kwa setofong*)

Lekgetho:

Neo o tsietsa Mmapula. Go siame wena Puli o se ka wa itshwenya, ke tla tsamaya ke ya go batla dijo kwa toropong.

Neo:

E le gore o ka ya go reka dijo go na le dijo mo ntlong o re o babalela Mmapula? Ga go na dijo tse di rekwang, le nna ke lapile ke lapolisitswe ke go bereka le boroko. Mmapula o tshwanetse go apaya.

Lekgetho:

Nnyaa, Mmapula le ene o lapile, go raya gore ka lo lapile lotlhe ke tla apaya.

Neo:

O bona gore go botoka gore o apeye go na le Mmapula! O mmabalela eng kante? Ga go na monna yo o ka apayang basadi ba le teng, e seng ka fa ke dumelang ka teng le ka fa molaong wa me.

Mmapula:

Ke gore Neo, ga o batle gore go ye go rekwa dijo, ga o batle go apaya, gape ga o batle Lekgetho a apaya? A ko o bue gore tota wena o batla eng ka o ka re golo fa re tsile go utlwa ka wena fela. Ka wena o sa dire sepe ke eng o sa re lese ra ikakanyetsa gore re dira jang?

Neo:

Go siame lo mphentse, tsamaya wena Lekgetho o ye go reka dijo ka ke bona gore ke se o se batlang.

Lekgetho:

O tla sentle jaanong fa o rialo, ke tla tsamaya le Mmapula.

Mmapula:

E le gore ke eng o sa tsamae le Thabang, nna ke lapile ga ke batle go ya gope.

Lekgetho:

(*o robela Mmapula leitlho*) Ga ke batle go tsamaya le ene.

Mmapula:

(*o a emelela*) Thabang, ke eng o didimetse thata jaana, a ke letsapa?

Thabang: (*o sutasuta go le gonnye*) Ke lapile mo go maswe. Kana re batlile go bolawa ke tiro gompieno.

Neo: Ke tla go fa senonyana?(*o ya go se tsaya*)

Lekgetho: (*o seba le Thabang*) O se ka wa sala o baesa monna. Kana re go fa phatlha fa re riana. O tle o sale o ja dikgakgala o tla ipona.

Thabang: (*o a seba*) Ke a tshaba monna.
(*Mmapula le Lekgetho ba a tswa*)
(*go nna tidimalo ya metsotsonyana*)

Thabang: E ntse jang tiro kwa Air Botswana, a o a e rata?

Neo: E siame fela, le motho yo ke berekang le ene ga a ntshwenye. Ke bereka sentle tota e bile fa ke ka utlwa go twe ke a fudusiwa ke ka kgopisega thata.

Thabang: Ao!
(*Go nna tidimalo gape*)

Thabang: Gae ke kae?

Neo: Ke tswa Mochudi, kwa Boseja.

Thabang: Nna ke ntse ke ithaya ke re o tswa kwa Serowe le Mmapula. Ke ne ke sa gopole gore o tswa Mochudi.

Neo: Nnyaya, ke tswa Mochudi.

Thabang: Jaanong Boseja ke ntlha efe? A go bapile le kwa Mosanteng?

Neo: (*O a tshega*) Ga o itse Mochudi tota. Mosanta o kgakala thata le kwa Boseja. Boseja ke fa o ya Sikwane.

Thabang: Fa o ya Sikwane, o raya gore fa o sa ye

Sikwane ga se Boseja? Fa o tswa Sikwane gone? A ko o bue sentle o mpolelele gore wa re Boseja ke kae, o se ka wa nthaya wa re ke fa o ya Sikwane, ga o bue sepe fa o rialo.

Neo:

Go siame. Fa o le kwa Mochudi, Boseja bo ntsha ya botlhabatsatsi ba Mochudi, fa o sena go tlola noka ya Notwane. Ke yone kgoro ya bofelo fa o tswa ka Mochudi o ya kwa Sikwane. Fa o ... (*o lemoga gore Thabang ga a a mo reetsa*) Ga o a ntheetsa.

Thabang:

Ke go reeditse. Fela ke gore tlhaloganyo ya me e kgakala.

Neo:

E le gore mathata a gago ke eng? Rapama fa bolaong fale o tla tsoga boLekgetho le Mmapula ba boa.

Thabang:

Ga ke batle go robala.

(*Go feta metsotso e ka nna metlhano ba didimetse*)

(*Lekgetho le Mmapula ba a goroga, ba ema ema pele kwa koloing*)

Mmapula:

Lekgetho, a o akanya gore Thabang o buile sengwe?

Lekgetho:

O tshwanetse go bua sengwe, e seng jalo o tla bo a le malesi mo go maswe.

Mmapula:

Ke belaela gore ga a bua sepe. Ka fa a neng a didimetse ka teng fa re emelela, ga ke bone gore a le go tlotla o kile a tlotla. Nna o tla bo a mpaletse jaanong tsala ya gago.

Lekgetho:

Mme tlhe mma re tshwanetse go mo thusa, kana Thabang o boi.

Mmapula:

(*o bula setswalo*) O tla ipona!

(*Kwa ntlong, Thabang o utlwa dipati tsa*

*koloi di tswalega, o lemoga fa e le Lekgetho
le Mmapula)*

Thabang: Neo!

Neo: Rra!

Thabang: Ke batla go go bolelela sengwe

(Dikgato di a utlwala di ya kwa ntlong)

Neo: Ke go reeditse o ka bua. *(O gagamatsa sefatlhego)*

Thabang: Ga o ka ke wa nkomanya? *(matlho a gagwe a a tsabakela)*

Neo: Go tla tswa fela. *(pelo e rutha dikgopo)*

Thabang: Tlhe mma ... tlhe mma... Ke a ... a ke re o a tlhaloganya?

Neo: O raya ke tlhaloganya eng?

Thabang: Ao Neo mma, ga ke re Mmapula o go boleletse? *(o mo tlhoma matlho)*

Neo: A mpolelela eng?

Thabang: O ntheile a re o go boleletse. Gape le wena o a bona fela gore seemo se ntse jang, Neo. Ke... a go rata.

(Lebati le a bulega, Lekgetho le Mmapula ba a tsena)

Lekgetho: T-man go reng mfana! A ga lo bolo go leta? *(o mo tlhoma matlho)*

Neo: Le lona lo ne lo etse ruri, kante ba ne ba gana go lo rekisetsa?

(Botlhe ba a tshega, sa ga Thabang e le go ntsha meno fela, Mmapula o a lemoga, o loga leano)

Mmapula:

ʌa-aa, Tax, ke lebetse sengwe mo koloing, mphe dinotlele ke ye go se tsaya. Neo, tla ya le nna. (*Ba a tswa*) Neo, tota Thabang o ntlhomola pelo, a ko o akanye tsala ya me, a o kile a bua sengwe fa re seyo?

Neo:

O ne a ntse a inanatha fela nna ke sa utlwe gore a reng.

Mmapula:

O ne a reng fela?

Neo:

Le gale le tshokile la tsena a sa ntse a re o a bua. Mme nna ke sa ntse ke le mo mafokong a me. Mmapula ga ke leke go go swabisa kana go ikgatlha ka tsala ya gago, fela ga a yo mo pelong ya me

Mmapula:

(*ka pelo e e botlhoko*) A ga o bone fa o itiile ka Modiri tsala ya me. Ke go utlwela botlhoko thata ka gore fa dilo di sa di tsamaye jaaka o gopotse, o tsile go phatloga go feta seemo se o leng mo go sone.

Neo:

Nnyaya, ga go kake ga direga jalo. Modiri o boile.

Mmapula:

Neo, ke utlwa botlhoko thata fa o sa rate Thabang. Mme ke a go itse ke a go tthaloganya, le fa ke go leba jaana, ke a bona gore mowa wa gago o kgakala thata le ene. Le gale tota go ne go se na sepe se ke se lebitseng, ke gore ke ne ke lemoga gore Thabang o hutsafetse. A re boele kwa ntlong.

Neo:

(*o mo tshwara seatla*) Puli, ke a go rata tsala ya me. Se se teng ke gore tota ga ke batle gore ka moso ke bo ke utlwise Thabang botlhoko. Kana ga twe pelo e ja serati, sebatlelwa ga e se batle. Ke a itse gore o eletsa go mpona ke itumetse, seo ke a se lebogela.

(*Ba boela kwa ntlong, go a jewa morago mathaka a laela go tsamaya*)

KGAOLO IV

TEMANA 1

(Morago ga kgwedi, le dibeke tse pedi, Mmapula o bua le Neo kwa ga Mmapula, ke motshegare wa Sontaga, ba iketlile mo mathuding a ntlo.)

Mmapula: Neo, wa re ga o ise o ko o bone Modiri le mo nakong e.

Neo: Ke raya!

Mmapula: Ke go boleletse gore nna boammaruri jwa ga Modiri ga ke bo bone. Ke sa le ke mmone fela ke simolola go mo itse gore ke leferefetshana motho yole. Le gone ga ke itse gore wa re o ne o bona eng mo go ene.

Neo: Tota tsala ya me o buile boammaruri. Ke ne ke ntse ke akanya gore o batla go ntlhoboganya le ene fela. O tla intshwarela tsala ya me fa ke ne ke go akanyetsa bosula jalo. Fela se se nkutlwisang botlhoko ke gore Modiri a bo a ntseetse madi a a kanakana ka boferefere. Le gale ke moipolai yo o sa lelelweng.

Mmapula: Wena sa go fa Modiri madi o ne o se tsaya kae?

Neo: Ke maswabi thata ka se se diragetseng. (o inamisa tlhogo)

Mmapula: Le gona motho a sa bolo go go nyelelela o bo o dumela gore o sa ntse a go rata. Nna le fa motho a ka lala a ntsholofetsa tseo bosigo

jotlhe, ga nkake ka dumela a re nkadime madi foo. Lonyalo lwa teng o ka re lo a rekwa jaana.

Neo:

Ga ke itse gore ke ne ke tsenwe ke eng ruri. Fela seo ga sena se diragala gape.

Mmapula:

Le gale tsala ya me, motho o ithuta ka diphoso tse a di dirileng. Ke solofela gore ga o ka ke wa dira jalo gape mo botshelong ba gago. Yole Modiri o mo tlogele, o se ka wa ba wa re o ya go mo tshwarisa. Kwa a teng o ithaya a re o botlhale, o tsile go nna mo mathateng letsatsi le lengwe, mponaphe, o se ka wa lebala.

Neo:

Tsala, nte ke tsamaye ke ye go ipaakanyetsa ka moso. Ke tla tsoga ke go leletsa mogala ke go itekodisa. Tsa boModiri ga se tse di ka felang. Re ka ikopisa tlhogo fa re ka ya natso.

Mmapula:

O mosadi mma, o se ka wa re tsenya matlho a batho. A go se ka ga iponatsa mo go wena gore o na le mangwe mathata. (*o mo itaya legetla*)

Neo:

Boroko tsala ya me.

(*Ba a kgaogana*)

TEMANA 2

(*Kwa bankeng. Mmapula o bua le Thabang. Ke Labotlhano wa kgwedi e fela*)

Mmapula:

T-man, kana ke ntse ke sa go bolelele, motho yole o na le mathata a matona. Mosimane wa gagwe o tsene ka lenga la seloko. O utlwile botlhoko mo e leng gore le fa ke re ke bua le ene ga a batle go nthetsa.

Thabang: Jaanong o akanya gore ke dire eng? Kana ke ka bona phatlha jaanong go sa ntse go bulegile jaana.

Mmapula: Bona, o na le madi a ke re? Ke tla mo laletsa dijo kwa YWCA. Ke tla se ka ke mmolelela gore ke na le wena. Ga se gore ke a go kuta tlhe monna, ke gore nna gompieno ga ke a tshola sepe. Le gale ke tla a go busetsa.

Thabang: Nnyaa, o se ka wa tshwenyega, kana nna le wena re a dirisanya. A mme o tla dumela? O mo kope tlie Puli, ke ka go leboga go menagane.

Mmapula: Bona, fa re tsena kwa dijong o se ka wa nnela go roromakaka le wena monna. Ke tsala ya me ke a mo itse fa re boa, ke tla go bolelela gore ke bona seemo se ntse jang.

(Mmapula o tsaya mogala o leletsa Neo)

Lekgetho: T-man re ja kae gompieno, kana di gwaile?

Thabang: Tax monna, ke tshwere mala ka seatla. Mmapula o leka go leletsa Neo gore a mo laletse dijo kwa YWCA. Ga re itse gore a o tla dumela.

Lekgetho: Ke tsamae le lona ne monna? Ke tla ituelela.

Thabang: Ao, ke eng o sa batle go sala kante?

Lekgetho: Ke Mmapula monna. Kana fa o bona ke gaketse jaana, ke raya gore le nna ke tle ke bue sengwe mo go ene.

Thabang: A o a rialo? Go raya gore re tsamae rotlhe.

(Mmapula o fetsa go bua le mogala)

Mmapula: O ka re go tla siama. A re re tla kopanela teng kwa. Go raya gore re itlhaganele tota a se ka a leta. E seng jalo re ka fitlhela motlhala wa gagwe.

Thabang:

Ke tshogile jang!

TEMANA 3

(Kwa BDVC Boitumelo o bua le ditsala tsa gagwe, Segametsi le Prisca)

Segametsi:

Boi, di duma kae gompieno. Kana go Labotlhano, a ga o a rulaganya sepe?

Boitumelo:

O mo tlhaloganyong ya me. Ke ntse ke re ke leletsa Segatamarokgwana se go tweng Modiri, ga twe o ile bankeng. Ke ne ke re a mphe madi a Bodiba maitseboa.

Prisca:

Wena tlhe Boi o sego. Ka re o itsheega fela ka lebotana madi a bo a tshologa. Motho o ka re e ka bo e le wena. Nna kana ga ke na le fa e le ope yo o ka mphang le fa e le lesomenyana la senotsididi.

Boitumelo:

Ao, dibari di tletsetletse mo ga o di bone! Rona kana boBoi re tobetsa ka fa le ka fa. Yole *Private* ke wa monate fela. O nagana gore ke ka mo nyala. *(o bua a petlile melomo)* Ga re mmala mongwe.

Prisca:

Boi, mme kana o mo dietse sebaka. O itse sentle gore o ne a na le mosetsana yo a neng a re o a mo nyala. Mo nakong e kana go raya gore o beile mo go wena.

Boitumelo:

Ke sematla, ga ke a mo raya ka re a mo tlogele. O ka nama a itiya ka nna a sa nkitse. Nna kana ke tsamaya le barena bolefotenente. E bile ke batlile go lebala gore o ne a rile ke mo leletse gompieno.

Segametsi:

Boi, letsatsi le ba tla go tshwarang, o tla ikotlhaya. O lebala gore ba na le ditlhobolo. Modiri fa a ka go phatlalatsa bokonyana bo

ka makeforoto go tla bo go pateletswa baloi.

Boitumelo: Nna ga nke ke tshoswa ke go bona marago a dule ka fensetere ke sa bone mong wa one. Gape nakana tse ke tswa kgakala ke di letsa.

(Mogala o a lela, Prisca o o neela Boitumelo)

Boitumelo: Ke Boi fa, a nka go thusa?

Modiri: Ke nna moratiwa, ke utlwa go twe o ne o leditse.

Boitumelo: Ee, ke ne ke go gopotse fela thata. Tsisa madi a go ya Bodiba maitseboa, a ke re ga twe di a duma kwa.

Modiri: Ao, ke ne ke sa itse. Mme fela, ga ke ikutlwe sentle gompieno. Re tla tsamaya ka moso.

Boitumelo: E le gore mathata a gago ke eng? A fa o lwala go raya gore jaanong re bo re lwala rotlhe? Gape ke ne ke setse ke solofeditse Segametsi le Prisca gore ke tla tsamaya le bone.

Modiri: Ba bolelele gore ga o ka ke wa tsamaya le bona ka gore ke a lwala.

Boitumelo: Go raya gore ga o nthate Modiri, ke eng o sa kgone go tlhaloganya gore fa ke solofeditse ditsala tsa me go tsamaya le tsone, ba setse ba ipaakantse.

Modiri: Utlwa gore ka reng, ka re ga ke monate mo mmeleng. A ga o tlhaloganye seo.

Boitumelo: O bua fela ga se gore o a lwala ke gore o bone yo mongwe. Kante o boeleanane le ntša ele ya gago e o nthaileng wa re o e tlogetse? Kana lona banna lo maferefere.

Modiri: Ga ke rialo, moratiwa...

Boitumelo:

(*o a mo kgaupetsa*) Ga ke moratiwa wa gago, fa ke ne ke le ene o ka bo o ntesa ke tsamaya wena o sala o itheeditse, ke tla go fitlhela. Go raya gore ga o tlhole o nthata. Le gale fa o sa kgone ke tla bona gore ke tswa jang. Mme o se ka wa ba wa ikwatlhaya ka moso.

Modiri:

Go siame fa o rialo, ke tla roma Kgosi a tsisa madi. O se ka wa feta wa tshwarwa tshwarwa ke ope fa o le kwa. Go siame sala sentle, ke ya go itheetsa kwa lwapeng. O tsene ka nna pele ga o ya go itisa.

Boitumelo:

Ee, ke tla tla ke go bona (*o baya mogala fa fatshe, o bua le ditsala tsa gagwe*) O ithaya a re tlhogo ya me ga e bereke sentle kooteng, ke ya go mmona nna, e le gore lefotenente o na le mang, sis! Selo se se se nang koloi se! E bile ke tsile go raya lefotenente Basikwa a mo isa teriping selo se. O a itse fa ke mo gopola, dibete tsame di a kokobala.

Prisca:

Boi, tota se o se dirang ke eng? Fa e le gore ga o rate Modiri ke eng o sa mmolelele go na le gore o mo jele madi mo go kana kana. O motho wa dilo o a itse!

Boitumelo:

Mma wee, (*o mo photha legetla*) Mmaetsho, a o batla Modiri? O ka nna wa mo tsaya ka ke a bona gore o a mmatla. Ga ke dire sepe ka ene. Ke na le monna yo ke mo ratang, e bile re a nyalana. A mmemme o ntsere ka tse pedi.

Prisca:

Ga se gore ke a mmatla. Le fa ke ka mmatla tota ene o itse gore o rata mang. Fela ke go thusa jaaka tsala ya gago. Ke ne ke re ke go lemotshe gore se o se dirang se ka nna sa go wetsa ka lemena.

Segametsi:

Boi, o tlhokomele. Le gale ga twe mosadi fa a inama o a bo a ikantse mosese wa ka kwa morago. Ba bangwe ba re fa o bona

tsotsi e tsamaya ka letsatsa, ke gore nipa e a
bo e tuka molelo.

TEMANA 4

(Kwa YWCA, Thabang, Lekgetho le Mmapula ba tsere dikgang, Neo
ga a ise a goroge)

Mmapula: Jaanong yo go tweng ke Neo, o a bo a diilwe
ke eng?

Lekgetho: Go raya go re gongwe o tshwaregile. Fela a
re seka ra fela pelo, o tla a tla. *(o leba
Thabang)* Wena monna ke eng o didimetse
thata jaana?

Thabang: Ga se sepe.

Lekgetho: O ko o tlogele go roroma fa Neo a tsena fa.
O tloga a ithaya a re o disaše kana monna.
O itsose.

Thabang: Tax, a ko o ipeye mo seemong sa me, wena
kana ... *(o a kgonya)* Ijo, ke yole o a tsena.

Lekgetho: Nte ke mmitse. *(o a emelela)*

Mmapula: T-man wela dibete. Ke go boletse gore Neo
ke tsala ya me ke go solofetsa go go thusa.
Ke a mo itse ga a kake a nkgaka.

Thabang: O tla bo o le tsala ya boammaruri. Kana ke
ka go leboga go menagane. Le gone ka
sengwe le sengwe se o se batlang.

Mmapula: *(o a tshaga)* O raya le sefofane tota?

(Lekgetho le Neo ba a tsena)

Neo: Dumelang, a ke lo diile?

Thabang: *(o ema ka dinao)* Dumela ausi Neo, ga o a
re diya. Le rona ke gone re tsenang. *(O mo*

gogela setilo) Nna fa fatshe.

Mmapula:

O re diile.

Lekgetho:

A re simololeng go ja, le nako e setse e tsamaya.

Neo:

Ke tshwerwe ke tlala mo ke ka nnang ka ja motho fa a ka bewa fa pele ga me.

Thabang:

O raya le fa a apeilwe ka tlhogo tota (*o bua a ntse a tshola*)

Neo:

(*o a tshega*) Ke a go bolelela.

Mmapula:

T-man a ko o direle ka pele.

Lekgetho:

Kante wena o simolotse leng go lelela dijo? Le gale nte ke go tsholele. Ke tlatse?

Mmapula:

Ga ke leme.

(*Ba simolola go ja*)

Lekgetho:

Go ntse jang kwa tirong Neo?

Neo:

Go siame fela. Hei, mathata a teng ke gore malatsi a tiro ya teng le yone e ntsinyana.

Mmapula:

A e ka tshwana le ya rona tota? Fa e le gompieno gone o ka re ba ne ba re utlwa sengwe.

Neo:

O fitlhela lo ntse fela jaana o ka ba wa re le na le tiro? Nna kana o fitlhela ke bona lo ntse fela lo kgobokanetse tafole. Motho wa lona a taboga ka therei ya tee.

Lekgetho:

Mme e ntsi tota.

(*Go nna tidimalo*)

Mmapula:

Thabang, a o tla tsamaya o fetsa go ja. Fa o jela ka bonya o ka re o tsenya mo nkong jaana. Wena wa re re na le letsatsi lotlhe go fa.

- Thabang:** Ke tla fetsa.
(*Tidimalo*)
- Lekgetho:** (*o raga Thabang ka fa tlase ga tafole*) Dijo tse banna o ka re motho o ka bo a na le mala a a kanang ka tanka.
- Thabang:** O bua nnete.
(*Ba fetsa go ja*)
- Lekgetho:** Bathong a re tsamaeng. Neo ke tla go isa kwa tirong.
- Neo:** Ke batlile go bolawa ke lolese. Lo mpolokile bana ba ga rre. Le kamoso.
- Mmapula:** O tsamaye sentle.
- Thabang:** (*o sebela Lekgetho*) O kgweetse ngwana yo sentle monna. Neo o tsamaye sentle.
- Neo:** Salang sentle

TEMANA 5

(*Morago ga dijo. Neo o gorogile kwa tirong*)

- Neo:** (*o a akanya*) Ruri bo ntshetse bo sena mahube. Modiri o nkgwile jaaka sehuba. Thabang ke ineela mo go wena, ke fithile fa marakanelong a ditsela, ke solofela o tla nna ya boammaruri. Pelo ya me ke utlwa e ya le mogwang borwa. A mme fa ke riana ke raya gore o sa ntse a le mo mafokong a gagwe. Ga ke a lemoga seo fa re le kwa dijong. Fa a lebetse ka nna tota ke tla dira jang? Fela ga ke ka ke ka mmona molato. Kana le ene ke motho o na le maikutlo. (*o hemela kwa godimo*) Ke dire jang tota? Utlwa jaaka pelo ya me e tlola fa ke akanya

ka ene. Ehee, ke tla leletsa Mmapula. (o tsaya mogala)

Mmapula: Dumela, Ke Mmapula yo o buang, a nka go thusa?

Neo: Ee Puli. Tlhe mma ke itumeletse go ja le lona motshegare.

Mmapula: A ke re o bone gore basimane ba ba siame fela.

Neo: Kante Thabang o montle jaana. Maloba ke ne ke sa mmona sentle.

Mmapula: E rile ke go bolelela wa bo o re Modiri, Modiri. Jaanong o mmone sentle?

Neo: Ga a tswe mo tlhloganyong ya me. Ke eng o ka re o ditlhong jaana?

Mmapula: Ene ke motho yo o boinyana. Gape kana o a itse gore Thabang o a go rata, fela ke gore o a go tshaba ka o kile a go kgopisa.

Neo: A mme?

Mmapula: Ee, e bile ke ene a duleng ka mogopolo wa go re ke go laletse dijo letsatsi leno.

Neo: Ao tsala, o raya gore ke ene a neng a re o ntaletse. Kana nna ke ntse ke tsaya gore o tlogetse ka nna. E bile ke ne ke sa solofela gore o ka tla le ene.

Mmapula: Ga a a lesa. O a itse batho ba ba tshwanang le boThabang jaana, le go swa motho o ka swa ka gore fa a ipolelela gore o batla sengwe, ga a boe ka morago. Ga a ise a ko a emise go mpotsa gore a ga o ise o fetole mogopolo ka ene.

Neo: Tota Thabang a re o mpone kae, fa a ntshetse morago mo go kanakana. O a itse le maloba fa lo ne lo re tlogetse lo ile go reka, ke ne ke

mmona fela gore ke motho a batla go bua sengwe mme a tshaba. Gape ke ne ke sa ntse ke sirilwe ke Modiri. Gompieno jaana ke setse ke itlhobogile, mme fela fa ke mo gopola ke utswega go le gonnye.

Mmapula:

A re o ne a go bone o ntse o le mo moleng, a bo a ikaelela gore o tsile go tsaya leina la gago le nomore ya mogala. O ne a sa ikemisetsa go go kgopisa. Ga twe maano ga a site, go sita a loso. Go ne go se na tsela e a ka tlholang a go bona ka yone.

Neo:

O a itse ga a utlwe tota. Mme le ga le ke a tlhaloganya.

Mmapula:

Ke mo reye ke reng jaanong? Kana go tswa fa o tsile go ntshala morago, nna e bile o setse a ntapisa. Fa ke tsena fa ke Neo, ke pota ka fa ke Neo. A ga o mo rate?

Neo:

Ao Mmapula o a gapeletsa tlhe! *(o a rumaruma)*

Mmapula:

Ke tsile go mo raya ke re wa re ee.

Neo:

O tla ipona, ke tsile go itatola.

(Ba a kgaogana)

Neo:

(o bua a le esi) Lekau le lentle jaana o raya gore o ka nthata tota. Nna, nna tota. Fa e le Modiri ene o ithaya a re fa a ntlogetse ke ka se ke ke bonwe ke ope. Sis! le rona boNeo re rata go ikisa kwa tlase ka masole. Le gale ke siame jaanong. *(O bua a seba)* Thabang, ke a go rata. A ga a ka ke ya re ka moso a bo a bone banyana ba bo BDVC? Tota bona ga twe ke eng ba sa ipatlele banna ba e leng ba bona? *(O itshwara letlhaa, o a budulala, moriti wa ga Thabang o tla mo go ene)* Hei, a lekau le lentle banna! Motho yo o tla mponang. O ka re ke ka mmona ma...

(O phadimoswa ke go utlwa mogala o lela)

Neo: Dumela, a nka go thusa, ke Neo yo o buang

Thabang: Dumela Neo, ke nna Thabang.

Neo: Ehee!

Thabang: Mmapula o ne a go bolelela boammaruri jo bo mo pelong ya me.

Neo: Ke a utlwa.

Thabang: O dira eng maitseboa ano, ke batla re ya mmogo kwa ditshwantshong.

Neo: Ke tla bo ke robetse.

Thabang: Nnyaa, e seng bosigo thata.

Neo: Ee, go siame.

Thabang: Ke tla tla go go tsaya ka nako ya bosupa. Ke tla bo ke na le Mmapula le Lekgetho.

Neo: Lo tla fitlhela ke lo emetse.

Thabang: A o batla ke tla ka koloi ya me kana ya ga Lekgetho?

Neo: E nngwe le e nngwe e siame, ga ke na mathata. *(o didimala go le gonnye)* Nnyaya, ke a fetoga o tle ka ya gago.

Thabang: Sala sentle moratiwa, ke tla go bona maitseboa. Kante o batla ke tla gone jaanong jaana?

Neo: Nnyaa, ke tla go bona maitseboa.

Thabang: Mpxwa! Ke a go rata o a utlwa?

Neo: Le nna ke a go rata.

(Neo o rumaruma a le esi, o leba mogala, o o baya fa fatshe. O ya kwa ntlwaneng ya

bothlapelo, o iteba mo seiponeng.)

Neo:

Ga twe lefatshe le mpontsha eng? A ruri ke nna? Thabang tota, nna ke le mosetlhanyana fela jaana. Ga re itse!

TEMANA 6

(kwa Capitol, setshwantsho se tswelletse, Lekgetho le Mmapula ba nnetse kgakajana le Thabang le Neo)

Thabang:

A o a se rata setshwantsho se moratiwa?

Neo:

Se monate, bona gore batho ba le ba ratana jang.

Thabang:

Le rona re ratane tota re bo re ba gaise. (*O bua a mo tshwere ka letsogo la molema, a ntse a tsamaisa menwana mo go ya ga Neo*)
Ke a go rata Neo. Gape o montle tota. A le wena o a nthata?

(o mo leba mo matlhong)

Neo:

A o a belaela?

Thabang:

Ke gore ga o ise o mpo lelele jalo.

Neo:

Fa go ka bo go sa nna jalo ke ka bo ke se fa le wena. Ke go rata tota. Motshegare otlhe ke ne ke go gopotse. E bile ke ikotlhaya gore ke eng ke ne ke sa dumele fa o re o batla go tla kwa go nna.

Thabang:

Fa e sa le maloba ke go bona kwa Bankeng ga ke ise ke ko ke go le bale. O ntse o le fela mo tlhaloganyong ya me. Ke ne ke sa solofela gore letsatsi leno ke tla bo ke na le wena. Gape ke ne ke tshogile gore ga o kitla o intshwarela fa ke ne ke go kgopisitse maloba kwa...

- Neo:** Tlogela tseo, ke tse di fetileng.
- Thabang:** *(o tiisa letsogo la gagwe)* Neo, o kgarebe e ntle, o gapile leitlho la me tlhe naletsana ya me. Ga ke ka ke ka go tlogela ka letsatsi lepe. O wa me go ya go ile.
- Neo:** Le nna ke a go rata Thabang, fela ke eta ke ipotsa gore a ga o ka ke wa ntlogela. Kana nna ga ke na lesego la makau.
- Thabang:** Tlhaloganyo ya me e tla bo e sa bereke fa nka tlogela kgarebe e ntle e e tshwanang le wena jaana. A o batla ke go fa sekai sa gore ga nkitla ke go tlogela?
- Neo:** Ee, ke eng?
- Thabang:** A o tla amogela se ke tla se go nayang. Le gona ke batla o se amogela ka pelo ya gago yotlhe, go tswa fa o se somarele.
- Neo:** Se tsise ke se bone.
- Thabang:** O fela pelo jaanong, o se ka wa tshwenyega ke sa gago fela o le esi.
- Neo:** Ke fela pelo ee.
- (Thabang o retologela kwa go Neo, o a mo tlamparela, o mo mataretsa mo sehubeng sa gagwe, Neo o utlwa pelo ya ga Thabang e rutha ka bokete. Ba atlana ka lobakanyana)*
- Neo:** Le nna ke batla go go fa mpho ya sesupo sa lorato lwa me.
- Thabang:** Ke go emetse moratiwa, ga ke kgone go ema go feta fa, nneela!
- (Neo o gogela Thabang kwa go ene. Ba a atlana. Ba nna sebaka ba ngaparelane, ngwana a kolobetsa moeka ka dikeledi ka fa morago, ya ne ekete o nelwa ke pula ya*

sephai, Thabang a tshwaragana le bothata)

Neo:

Thabang a o ntsholofetsa gore ga o kitla o ntlogela? A ko o bue ke utlwe gore a o ntsholofetsa jalo. Ke batla go utlwa mafoko ao a tswa mo dipounameng tsa gago. Ntsholofetsa tlhe moratiwa ke a go rapela.

Thabang:

(o bua a mo solasola magetla) Neo ga nkitla ke go tlogela. E ka re ke kgonne go go emela sebaka se se kanakana ka palelwa ke go nna le wena. Ke a go rata moratiwa, o wa me le nna ke wa gago, a re seka ra kgaoganngwa ke sepe.

Neo:

(o iphimola dikeledi) Ga nkitla ke go tlogela ka lepe letsatsi.

(Ba atlana gape, ba emisiwa ke go utlwa mongwe a bua)

Mmapula:

Heelang lona a lo robala mo Capitol! Lo raya gore ga lo bone gore setshwantsho se fedile?

Lekgetho:

Ba huparelanye jaana ba ka bona tota. Ga o bone gore e bile ba lebetse le gore ba fa kae. A le setshwantsho ba se bone tota bone ba?

Mmapula:

Wena fa o ba lebile ba se bone, go ne go direga eng re boleleleng?

Thabang:

Tswayang fa lo a fufega, rona re bone sa rona re le rosi.*(o tsaya Neo ka letsogo go mo emeletsa)*

(Ba a tswa)

TEMANA 7

(Kwa kampeng ya masole, mafelo a beke Kgosi o na le Susana ba tsere dikgang)

Susana: Moratiwa, o kae tsala ya gago Modiri, o tsamaya tsamaya jang le mosetsana yo moša.

Modiri: Owai, dilo tsa bone marara fela. Mosetsana yole o tlhotlhorile Modiri, ka re go mo tlhanolola dikgwatlha. Ke gore fa Modiri a mo dumedisa a mo supe ka sepatshe pele.

Susana: Ijo, motho o ka re *Makhosi*.

Kgosi: Fa go ka se ke go nne jalo, o mo solofetsa go mmontsha mokwatla gone foo.

Susana: A bo a le mo mathateng.

Kgosi: Ka re tsala ya me e bile maloba go ya go aketsa Neo. Go mo raya a re o na le mathata mo tirong. Neo go mo kgosololela madi.

Susana: E le gore Neo o ne a direla eng go fa motho madi a sa bolo go nyelela sebaka se se kana? BoNeo le bona o ka re motho ga se ngwanyana wa toropo. Ke eng lorato o ka re lo tla sia ka tlhaloganyo ya gagwe jaana? Kana ke mo Modiri a ka bong a fitlhetse Neo a beile metsi a a belang mo isong. BoNeo le bone ba tla re tshegisa dinonyane tsa leuba .

Kgosi: Susi, Neo o rata Modiri tota ga a ipateletse. Maloba ke kopane le ene kwa bankeng, o fedile o ntse jang! Ga o ka ke wa rata le fa o ka mmona. Ke fa a nkopa gore ke kope Modiri gore a mo itshwarele fa e le gore o mo kgopisitse ka sengwe.

Susana: Jaanong ene Modiri a re go na le botshelo mo go Boi. Kana nna maloba ke mmone teng mo kampeng mo a na le Basikwa wa lefotenente.

Kgosi: Wa reng ne Susana? Wa re o bone Boi kae?

Susana: Teng mo kampeng mo. Ka nte ga se gore o ntse o itse gore mosetsana yole ke

mmamasole? O nna teng mo le gone jaana o teng, re tsenetse gongwe kwa kgorong.

Kgosi:

Ke boleletse mothaka yole gore a gane go bona ngwanyana a itsiwe ke mongwe le mongwe. O ntheile a re ene ga a ke a tshoswa ke motho. Ke monna le gale o tla iponela. Motho fa a gakololwa o a tle a reetse. Ke tlhola ke bua le ene ga a utlwisise. O ntheile a re o tsile go mo tsenya mo tseleng, o kae jaanong?

Susana:

O tla ipona.

(Kwa kampeng ya masole, Modiri o ile tiron)

Basikwa:

Private Modiri!

(o tla a tabogile)

Modiri:

(o itaya setllhako) Morena!

Basikwa:

Private, o bona matlakala a a kgobokantsweng ke Katakata a le?

Modiri:

Ee, morena!

Basikwa:

Tsamaya o ye go a olela o a tshole mo mosimeng o o kwa o le.

Modiri:

Otlhe?

Basikwa:

E le gore o tla bo o a sadisetsa mang?

Modiri:

Mme kana Mong wame ga gona koloi gone jaana. Go raya gore ke tla emela koloi gore e tle.

Basikwa:

A ga o na diatla?

Modiri:

O raya ke a olela ka diatla. Ke ka seka ka a kgona.

Basikwa:

O gana thomo ya me?

- Modiri:** Ga ke gane morena.
- Basikwa:** Tlogela go šenama o ye go bereka. O ka tla go nkatlhamela o ka re o serathane se tlogetswe ke mmaaso jaana. Tloga fa go nna o ise o mpherose sebetse.
- Modiri:** Ke a leboga Morena! (*o itaya setlhako*)
(*o a tswa*)
- Modiri:** (*O bua a le esi*) Ka nte gatwe mothaka yo malatsi a o ntse jang mo go nna. O a bo a nkutlwa eng tota? (*o tswela le tiro*)
(*Go feta badiri ka ene, Moswang le Mapene*)
- Mapene:** Ao, Modiri go rileng o ngunanguna o le esi jaana?
(*Ba a tshega*)
- Moswang:** Monna o thata tota. O raya gore o tsile go kgona sehipha seo sa malele?
- Modiri:** Tlayang go nthusa tlheng banna, ke a lo kopa.
- Mapene:** Re a gana.
- Moswang:** Selo se segwentha sa monna, bona dingwari tsa gagwe fa a kgarametsa kiriba.
- Mapene:** Ka re ebile o epa mesele ka dirifi.
- Modiri:** Lo a ineelela.
- Moswang:** Leka thata monna, o tla fetsa.
(*Ba a tsamaya*)
- Modiri:** Batho tlhe ga ba na mowa wa Modimo. Ba ka tla go ntshega jaana. Kamoso e tla bo e le bone, ke tla ba ikeletsa.

(Go tsena Basikwa)

- Basikwa:** Heela wena *Privatenyana* ke wena, o nnetse go balabala o sa dire tiro e ke e go romileng. O gopola gore o kwa tshimong ya ga rraago golo fa.
- Modiri:** Morena, kana nna ga ke itse gore molato wa me ke eng. O raya gore o ka tla go nkoledisa matlakala a a kanakana ke le nosi. Bogolo ke eng o sa re bangwe ba tle go nthusa?
- Basikwa:** O fetolana le nna ne phokoje ke wena?
- Modiri:** Nnyaya morena, fela ke ne ke re ...
- Basikwa:** Ke bona gore o na le molala. Fa o fetsa foo, o ye go tlhatswa matlwana a boitiketso.
- Modiri:** Morena jaanong o batla go mpolaya.
- Basikwa:** (*o mo supa ka monwana*) A o batla go ya go lema le tshimo yame ya merogo?
- Modiri:** Nnyaya morena.
- Basikwa:** Dira jaaka ke go laetse. (*o a tswa*)
(*Modiri o fetsa thomo, o a tswa. O tsena fa go Kgosi*)
- Kgosi:** Ao Modiri o lebega o lapile fela thata, go rileng?
- Modiri:** Ga se ntsa ele ya lefotenente e nkoledisa matlakala e bo e ntlhatswisa matlwana a boitiketso? O ntshelekile mo go maswe, fa nka mmona bosigo o tsile go utlwa letlapa mo kgorikgoring.
- Kgosi:** Ke mang, a ga se Basikwa?
- Modiri:** Ke ene selo seo sa go swa sa phatloga. Fa nka nna '*Major*' o tla nkitse.

- Kgosi:** (*o ribega sefatlhego*) Monna, o mo mathateng a a seng kana ka sepe. Mme ke ntse ke re ke bua le wena o sa nkutlwisise.
- Modiri:** Go rileng?
(*Susana o a tsena*)
- Kgosi:** Lo lwela Boitumelo.
- Modiri:** O raya jang?
- Kgosi:** Modiri ke go boleletse gore mosetsana yole ga ke mo kgore. Ga twe o bonwa thata fa ga Basikwa. E bile fa o ntse o re o mo malatsing a boitapoloso jaana, o teng gone mo kampeng mo.
- Modiri:** (*o inamisa tlhogo*) A o bua nnete Kgosi?
- Susana:** (*o itshwara dinoka*) Ke ene mmotlelara wa boditšhabatšhaba yoo. Ke go boleletse Modiri gore o tsile go jela mo lesweng, o kae jaanong? E tla re o re thaa, o iphitlhele o le kwa Pandamatenga ngwaga otlhe.
- Modiri:** (*o ema ka dinao*) Fa nka mmona yo go tweng ke Boitumelo ke tla mo kgaola kgokgotso a ntse a tshela. O a ntshamekela kooteng.
- Susana:** Ehe, e bile o itse leina la gagwe le feletse?
- Kgosi:** Monna, ga go na se o ka se dirang.
- Modiri:** Ka re fa nka mmona o tla nkitse sentle gore fa gotwe Modiri, go tewa mang.
- Kgosi:** Sa go tlhola o ikgasulaka o ntse o re fa nka mmona, fa nka mmona o se lebale. Fela o tshwanetse wa itse gore go simologa letsatsi le o tsile go di gama o sa di thapela. Mosetsana yole ga se motho monna. Ke e leng ke bua le wena gore Neo o pelo e botlhoko ka wena o sa ntheetse. Ke sebaka se se kana kang o ntse o sa bone Neo, e bile

o mo tshwere sepe kana. O tsile go tlhalosa kgang eo jang tota?

Susana:

Ke go boletse Modiri, nna fa ke le Neo ke ka go tshela leupa. E bile motho yoo o setse a bone monna, e seng sematla se se tshwanang le wena jaana. O ntheile wa re ga o kake wa boelela kwa go Neo. Itseye Mmamokauwe ke utlwe.

Modiri:

Susi, tlogela go nkgoba tlhe, ke eng o le setlhogo jaana? A ga o nkutlwele botlhoko?

Susana:

Re ne re le teng fa, o ntse mo go sone setilo seo o mpolelela gore o bone yo moša. Mo nakong e o dule sampokane wa kampa e. Fa e le maemo one o lebale, o tla go gata ka rifi molalanyana o gore o totomele. Bomonnao ba tsile go tla ba go feta o ntse o le fa. Mme tsotlhe tse e le go kgatlhwa ke mosepe o fokwa ke phefo.

Kgosi:

Monna, nna ga go na se ke ka go thusang ka sone. Fela ke ne ke bona go le botoka fela gore o boele kwa go Neo, o ye go ikopa maitshwarelo. Gatwe maropeng go a boelwa.

Modiri:

Ke a mo tshaba kana monna. A o tla mpuelela le ene tsala ya me. Ke mo diretse boferefere ka go tsaya madi mo go ene ke mmolelela maaka.

Kgosi:

Mme e bile go tla re o batle madi a gagwe o a buse, ka gore selo sa ntlha o tsile go go botsa gore a kae. Ga go na sepe se o ka tholang o se dira.

Modiri:

Mme fa e le yo o maoto o ka reng a tholo yole, fa nka mmona ke tla mo somola mowa a ntse a tsamaya. O nama a tla go njela madi ke bo ke felela ke tsieditse ngwana wa batho. Ga ke itse gore ga twe dikoloi tse di nnang mo di thula ba ba ntseng jang. Selo sa go

swa sa ... (*o inamisa tlhogo*)

Susana:

Tomola o se utlwe! Ke go boleletse gore o tsile go gakologelwa Neo letsatsi le penne, ke fa ke nako ya dijo motshegare, tadi e amusa o a mo gakologelwa jaanong. Motho wa lona o gana go bona mosese o tsholeditswe ke phefo fela a bo a taboga fa morago ga one. Mo nakong e o tsile go bogiswa ke motho gore o bo o tswa lebadi mo tlhogong. Go raya gore o mmoleletse ene Boi wa gago.

Kgosi:

Modiri dira jalo. Ya kwa go Neo, o fete o khubame ka lengole o mo rapele tota. Fale le fale o ntseng o sa rapele mosadi, monna, o simolole gompieno. Nna ke utlwile ka wena o re ga o rapele mosadi, nna wa me ke yo ke a mo rapela le ene o a nthapela. Fa re ka se ka ra rapelana, ga re ka ke ra tshela mmogo. (*o didimala go se gonene*) Tota e bile ke ne ke re ke go itsise gore nna le Susana re akantse go nyalana mo dikgweding tse tharo tse di tlang. Ke ne ke re a o ka seka wa nna mosupi wa me.

Modiri:

Hei o a itse dilo ke di itirile. Kana gompieno jaana ke ka bo ke setse ke nyetse Neo e le mosadi wa me. Utlwa e bile fa ke bua leina la gagwe ke segwa ke mala a masesane.

Susana:

Nkabo ga a bereke.

Modiri:

Susana, tlogela go nkgoba tlhe ke a go rapela.

Kgosi:

Dira gore o leletse Neo mogala fa re boela kwa tirong.

Susana:

O re o sego fa Neo a ka go amogela gape. O akanya gore kgarebe e ntle jaana e ka fetwa ke mang. Sone se se go gapetseng kwa go ene, le monna mongwe le mongwe se ka mo gapa.

Modiri: Susi, wena ke bona gore e bile o ka tlhotlheletsa Neo gore a nkgane.

Susana: Ee, le fa nka mo tlhotlheletsa go siame fela. O sego ka gore ga ke na go mmona o ise o mmone.

(Ba a kgaogana)

TEMANA 8

(Neo o kwa tirong, o akantse Thabang, ba tshwanetse go ya maitisong maitseboa, ga a itse gore Thabang o rile ba ya kae, o leka go ipotsa gore tota o mo isa kae, le gore o tla bo a apere eng,)

Neo: *(o bua a le esi)* Fa e le yo go tweng Thabang o rata dilo tsa go tshoganyetsa, gompieno jaana o gana go mpolelela gore a re re ya kae maitseboa. O ithaya a re o botlhale, ke tsile go fopholetsa gore ke bo ke tle ke tshware. Tota mme e ka nna kae, tla ke bone, Capitol? Nnyaa re letse re tswa teng maabane, ga ke bone. Kante ke ko ... *(Mogala o a lela)* Ke mang tota yo o letsang jaanong a nkgoreletsa jaana?

Neo: Dumela, ke Neo yo o buang a nka go thusa?

Modiri: Dumela Neo. Ke...

Neo: Ao, moratiwa, e le gone o ntseng o baya mogala fa fatshe e bile o leditse gape. O a itse le nna ke ntse ke re ke a go leletsa gone jaana. Ke go gopotse jang!

Modiri: Neo, o bua le Modiri, kante o lebetse lentswe la me? Le gone motho yo o buang ka ...

Neo: Wa re o mang? O se ka wa leka go ntshamekisa, o mpolelela gore o Modiri. Selo seo ga ke batle le go se lebela ka matlho

a me. Ke eng o batla go ntshulafaletsa letsatsi jaana. Ke go gopotse wena o leka go nkgobera maikutlo ka ntša eo?

Modiri:

Neo, moratiwa, ke nna Modiri. Ke batla go buisana le wena.

Neo:

(o lemoga lentswe jaanong) O a re selo mang kante wena? Ke ne ke ithaya ke re o monna wa me. O a ntiya ke theogetse golo fa. Mosimane ke wena, ga go na sepe se ke ka tlholang ke se bua le wena. O a itiya. O gopola gore ke sela matlhotlhora a banyana ba boBDVC. O kgaogane le mogopolo wa me, nxe!. *(o latlhela mogala fa fatshe)* O ntenelang selo se sa go swa sa phanyega. O gopola gore ke letlakala. Sis, ga a itse gore nna ke tsamaya ka pabala ya monna!

(Mogala o a lela, Neo o a o phamola)

Neo:

Modiri o se ka wa leka go ntena. Ka re ga ke go batle. Ke na le monna rra wee, ga ke dire sepe ka wena. O se ka wa leka go ntshulafaletsa letsatsi monna wa me a ise a mpone. Ga ke go batle o nkutlwa sentle O ithaya o re...

Thabang:

Jaanong ke simolotse go nna Modiri leng moratiwa, a o ntse a go tshwenya?

Neo:

(o hemela kwa godimo) Ke ne ke ithaya ke re o ene. Intshwarele ratu, ke ne ke sa itse gore ke wena.

Thabang:

Ka re a o ntse a go tswenya?

Neo:

O ntse a nteleditse a re o batla go bua le nna. Ka bo ke latlhaganya mogala a ntse a re o a bua. Fa ke utlwa mogala o lela gape ke bo ke ithaya ke re ke ene. Ga se nna ke neng ke mo leleditse tlhe ratu, o se ka wa nkomanya. Ke ene a neng a leditse, gape o a itse gore ga ke rate ope gape kwa ntle ga

gago. Fa ke ka bo ke itsile gore ke ene ke ka bo ke sekile ka tshwara mogala. Thabang tlhe utlwisisa, ga ke a leletsa Modiri (*lentswe le a roroma*) Ke ene a ...

Thabang: Ke a tlhaloganya tlhe ratu, ke a itse gore ga o ka ke wa mo leletsa. Gape ke a itse gore o a nthata, mme kana le nna ke go rata fela thata. Neo, ke a go tshepa, ke a itse gore ga o ka ke wa ntirela boferefere. Modiri ga se ene a ka dirang gore re kgaogane.

Neo: Ke a utlwa moratiwa, fela ke ne ke gopola gore o tloga o tsaya gore ke ntse ke leletsana le ene. Ke ne ke tshoga gore o tla ntlogela o re ke boelane le Modiri.

Thabang: A re tlogele tseo, re bue ka tsa rona. Ke go tsholetse dikgang tse di monate fela thata.

Neo: Ke eng?

Thabang: Ga nka ke ka go bolelela, wena o tshwanetse go fopholetsa gore ke eng. Fa o ka tshwara gore ke eng, ke tsile go go rekela sengwe. A o tla fopholetsa?

Neo: O tsholeditswe maemo?

Thabang: O opile kgomo lonaka. Le Lekgetho o tsholeditswe, mme e bile ene o ya go berekela kwa '*Industrial*'. A o itumetse?

Neo: Lesa fela go nne maitseboa ke tla go bontsha gore a ke itumetse kgotsa nnyaa. A ke re o tsile go tla kwa go nna?

Thabang: E le gore e tla bo e le botlhodi jwa eng ke sa tle kwa go wena, kana wena re monwana le lonala. Ke tla ipaakanya, golo fa ke bona gore ke beetswe go se kana ka sepe. Sala sentle moratiwa, o nkgopole oa utlwa?

Neo: Ratu, o intshwaretse ka Modiri?

Thabang: Tlogela tsa bo Modiri, ka re o nkgopole, ga ke re o akanye gore a ke go itshwaretse ka Modiri. Le gone o tlogele go akanya ka motho yoo ke le teng. Sala sentle.

Neo: Sala sentle mogatsaka. (*dikeledi tsa boitumelo di a keketla, o bua a le esi*) Selo se lesego fa se re se tla kwa go wena, o ka utlwa e bile o nyema moko. Monna yo o utlwisisang jaana o a bonwa?

(*kwa kampeng, Modiri o leletsa Boitumelo go leka go baakanya motse wa bone*)

Boitumelo: (*o araba mogala*) Ke Boitumelo yo o buang, a nka go thusa?

Modiri: Ee, Boi ke nna. O tsogile mogatsaka.

Boitumelo: Wa re o mang? Buela kwa godimo ga ke go utlwe, wa re o rileng?

Modiri: Ao, Boi tlhe ke nna Modiri, o simolotse leng go sa itse lentswe la me? Ke batla go go bona maitseboa ano.

Boitumelo: Wa re o Modiri? Jaanong fa o le Modiri o mpona ka lefe?

Modiri: Ga ke re o mosadi wa me?

Boitumelo: Mosimane wa Modimo fa o mpona ke riana ke kgarebe ya seithati, ga ke batle go nna ke bonwa ke na le mongwe le mongwe Gape maitseboa ano ke tla bo ke na le monna wa me.

Modiri: Boi kana o a itse gore ke tlogetse Neo ka ntlha ya gago. Mme e bile o itse sentle gore maikaelelo a me ke go go nyala. Le wena o dumetse jaanong ga ke itse gore se o se dirang ke eng.

Boitumelo: O semoamoa ke go bone. O ka nama o itlogelela mosadi ka motho o sa mo itse. Le

gone o gopola gore e ka re ke le mosadi ke le kana wa mphitlhela ke se na ope. Kana o a itse fela sentle gore ga o a nthuta sepe, o fitlhetse ke ntse ke le matwetwe. Rra wee, o ntiela sebaka ke bereka diteemane tsa Batswana fa.

Modiri: Boi, tota o batla gore ke itire eng moratiwa go supa gore pelo ya me e elela bohhibidu ke wena?

Boitumelo: Ipolaye!

Modiri: A ke re o a tshameka, mogatsaka?

Boitumelo: Ga ke tshameke, le gone ga ke bolo go nna mo mogaleng.

Modiri: Fa e le gore o na le tiro e ntsi, go siame ke tla go leletsa gape kgantejana. Boi, ke a go kopa busa mogopolo wa gago. Fa ke go diretse phoso, tswee-tswee intshwarele motho wa me.

Boitumelo: O se ka wa tlhola o nteletsa, ga ke na nako e e tshamekang. Monna wa me o tloga e re a nteletsa a bo a utlwa go twe ke bua le mogala ntswa ke sa bue le ene. Ke eng o sa dire gore o boele kwa ntšeng ele ya gago. Ga ke re o ntheile wa re o a go lelela.

Modiri: O bone yo mongwe.

Boitumelo: O botlhale jang, ke mo rata mo go maswe. Mosimane fa a itlhokisa tlhaloganyo o dirwa fela jalo. Sala sentle.

(o latlhaganya mogala)

Modiri: Boi ...!

TEMANA 9

(Kwa Tsholofelo, kwa ga Thabang)

- Lekgetho:** Mmapula! Neo!Direlang ka bonako re tle re boeng ka pele, kante lona ke eng lo le bonya jaana?
- Thabang:** Ga o itse gore basadi ba rata go ipaakanya thata. Le motho o mo itse fela sentle fa o mo raya o re a re boe fale, o tla batla gore a bo a tlhapa pele.
- Mmapula:** Hei wena Lekgetho, o rata go ngongorega tlhe. Re feditse a re tsamayeng.
- Thabang:** Mmapula, wena fa o lebile Lekgetho mo matlhong o ipheditse. Fa o re re tsamaye e le gore naletsana ya me yone re a e tlogela. Nna nka mpa ka sala.
- Neo:** Ao, ke feditse tlhe ratu.*(o tswa ka fa kamoreng)*
- Thabang:** A re tsamaye. Mosepele o ne o ka mpa wa ema.*(Ba a atlana).*
- Lekgetho:** A ga o batle re ba etsa Puli?
- Mmapula:** E le gore mathata a rona ke eng?
- Lekgetho:** Nnyaa, re se na mathata re ba etsa fela.
- Mmapula:** O a tsenwa kooteng Lekgetho.
- Thabang:** Mmapula, kana mothaka yo fa o mmona a le fa a re o a mo fatlha.
- Mmapula:** E le gore dingwaga tse tsotlhe tse ke ntse ke bereka le ene ke ntse ke sa mo fatlhe?
- Thabang:** Mmapula, a ko o tlhaloganye monna. Lekgetho o a nyelela ka wena.

- Lekgetho:** Ke nnete Mmapula, fa o bona ke ntse ke gaketse gore o bue le Neo jaana ke ne ke akantse gore e tla re ba sena go dumalana, le nna go nne motlhofo gore re tsamaye mmogo. Ke a go rata Puli.
- Neo:** (*O a tshega*) Mmapula, o rata Lekgetho bona gore e bile matlho a gago a tletse ditlhase. E re ee!
- Mmapula:** Lo tshwanetse lwa bo lo tsennwa mo go nna. Lekgetho o bona a jewa ke bodutu. O batla go ntira sematla sa gagwe. Nna rra ga ke batle go letlelela ngwana wa mosadi yo mongwe a tla go tshameka ka nna. Ke gore o tswela Thabang le Neo pelo jaanong o akanya gore le nna nka bina pina eo le wena.
- Lekgetho:** Ga se jalo moratiwa, ga ke bolo go go rata. Botsa Thabang fela.
- Thabang:** Ke nnete Mmapula, Lekgetho o a go rata.
- Mmapula:** Lo tloga lo ntena jaanong.
(*Ba a didimala. Go iwa maitisong*)

TEMANA 10

(*Letsatsi le le latelang. Neo o na le Mmapula kwa ga Mmapula kwa Taung*)

- Mmapula:** Neo, tota go bua nnete ke rata Lekgetho fela thata. Mme jaanong batho ba tla reng.
- Neo:** Nna ga ke bone seo e le bothata le fa lo bereka mmogo, gape o ya go berekela kwa 'Industrial' jaanong.
- Mmapula:** Le gale re tla bona. Fela ke ka palelwa ke go itshwara fa re le kwa tirong. Wena kana o botoka Thabang o kgakala le wena.

- Neo:** O mosadi o tla tshwanelwa ke go itshwara mma. (*Ba a tshega*) Fa a tsena fela o mo tseye ka mokgwa wa setho. Ga o ka ke wa kgona go lwantsha maikutlo a gago. Gape gakologelwa gore o tlhoka molekane mo botshelong. Ga o itse gongwe Lekgetho ke ene wa botshelo jwa gago. O tlogele go itshokodisa ka gore batho ba tla reng.
- (*Go a kokotwa, Mmapula o ya go bula*)
- Mmapula:** Ao, ke ne ke gaggametse gore jaanong yo o kokotang ke mang.
- Lekgetho:** Ke nna moratiwa, ke ne ke go gopotse fela thata.
- Thabang:** (*o feta ka ene*) Mosadi wa me o kae, Mmapula? Le gone ntshutele kana nna ga o nthe sepe le fa ke go bona jaana.
- Lekgetho:** Monna o buisa mosadi wa me jang. (*O leba Mmapula*) Ke batla go go nyala, a o dumela go nna mosadi wa me?
- Thabang:** Nna ga ke rate batho ba ba ratang go kopela ba bangwe. Lekgetho o utlwile ke re ke batla go nyala Neo jaanong o a nketsa.
- (*Mmapula le Neo ba a tshega*).
- Mmapula:** Lonyalo lwa teng lo buiwa motlhofo jang bathong! Le gale wena Thabang ke wena o kopetseng Lekgetho.
- Neo:** Ga go pale sepe gore Lekgetho a bo a kopetse Thabang mma, ke gore ene o tlogile a tabogela go bua.
- Thabang:** O bua nnete moratiwa, a kere ba re kopetse?
- Neo:** Ee. (*o leba Lekgetho*) Bona e bile Lekgetho o kalakatsa matlho.
- Lekgetho:** Puli, tlogela ditsenwa re bue tsa rona. Ga

kere o tla nna mosadi wa me?

Mmapula:

Go pala eng tota, ke a go... (*Lekgetho o a mo atla*)

Thabang:

Neo le wena dumela tlhe mma, kana ga ke batle go gaisiwa.

Neo:

O gaisiwa ke ile kae tota (*Ba a atlana*)

KGAOLO V

TEMANA 1

(Kwa ga Thabang, go tsena Lekgetho)

Thabang: (*O a opela*) Tswang, tswang, tswang, le mmone ngwana o tshwane le...

Lekgetho: Ko ko! Monna, ke ntse ke sa itse gore o kgeleke ya moopelo. Ka re le ke kokota jaana ga o nkutlwe.

Thabang: Ka re le fa o ka ntlhapatsa, ga ke ka ke ka utswega gope.

Lekgetho: Heela, le leragonyana le dule. Tlaya ke bone mogodu. O seka wa o lesa wa nna mapere tlhe.

(Ba a tshega)

Thabang: Monna ga ke na le yone nako ya go o kganela. Ka re ke mo ntlepong ya lorato.

Lekgetho: Di tsamaya jang dithulaganyo? (*O bula setsidifatsi go ntsha seno*) Le wena rra, a ke jone bokgwatlha? Fa go sena sepe jaana. (*o itsheega ka setsi difatsi, o bula thini go nwa*) A basadibagolo ba setse ba ile kwa ga bo Neo?

Thabang: (*o ema ka dinao. O tsenya matsogo mo dikgetseng*) Ba ka tlhoka monna. Kana ke ne ke sa batle gore go bo go fosagale sepe tota. Ga ke batle go diya le fa e le sebaka. Neo ke wame, o nkutlwa sentle.

- Lekgetho:** Ija, ka re o itumetse thata tsala ya me.
- Thabang:** Monna, ke na le mabaka otlhe mo lefatsheng a a ka dirang gore ke itumele. Kana le boMalome ba itumetse fela thata. Rangwane o ne a re o setse a tsaya gore ke tshaba basadi.
- Lekgetho:** A mme o ne a aka?
- Thabang:** Tax, ke tla go thuba ka lebole.
- Lekgetho:** O ka raya Puli wa reng tota?
- Thabang:** Heela, kana o ka nja nko e sa butswa. *(o tsaya senotsididi mo setsidifatsing)* O itse gore Neo a reng?
- Lekgetho:** A reng?
- Thabang:** A re Masego o mo diretse bomolemo jo a ka sekeng a bo lebala mo botshelong jwa gagwe.
- Lekgetho:** O raya bofe?
- Thabang:** Ka go ntlogela
- Lekgetho:** Mme ruri molekane fale gone, o ne o latlhegile sentle. Ga ke itse gore rasekanta yoo ga re mmonne eng ra tla ra mo fa šeleng.
(ba a tshega)
- Thabang:** Maloba go nteletsa kana.
- Lekgetho:** A re go rileng? O sa ntse a go gakologelwa?
- Thabang:** Kooteng.
- Lekgetho:** T-man, ga kere...
- Thabang:** Ao, Tax le wena ke eng o ka re o a intebatsa jaana. O akanya gore ke sa ntse ke ka boelana le motho yoo. Nnyaya rra, ke sokotse thata fa a sena go mphuaganya. Ga

ke na nako le ene.

Lekgetho: O ne o ka mpalela. Mme ebile ke ne ke ka dira gore Neo a itse.

Thabang: Monna, o ne o tla bo o nkgatse molala. Kana motho yo le mosadi wa basadi monna. Ka re MmaThabang e rile a sena go mmona, ke fa a rothisa keledi. Mme ba nkgopisitse mo go maswe.

Lekgetho: Ka eng jaanong?

Thabang: Kana ke fa ba rwesitse mosadi wa me tukwi, ba mo namisitse maoto mo godimo ga phate. Ke fa ke sa rate.

Lekgetho: Ke Setswana rra, re tla reng?

Thabang: A a bo a se montle le ene. Kana o gaisa mongwe le mongwe.

Lekgetho: Ga a kake.

Thabang: Le gale ...

Lekgetho: Tswaya fa o ithaya o re le rona basadi ba rona ga ba bantle. Le nna wa me o gaisa batho botlhe.

(Ba a tshega)

Thabang: *(o leba tshupanako)* Monna di a tlolaganya. Ke ya go bona kgarebe ya me jaanong. Wena kana o ka balabala fa bosigo jotlhe.

Lekgetho: Le nna nte ke tsamaye. Ke tla go bona kamoso. *(O bula setswalo)* Lo seka lwa tla go re kgoreletsa monna, ga re batle baeng.

Thabang: E le gore re tla bo re sasanka mo malwapeng a batho re batla eng. Tsamaya! *(Lekgetho o a tswa)* Ba dumele monna.

Lekgetho: Le bone ba dumele ka koo.

TEMANA 2

(Kwa kampeng, morago ga dikgwedi tse pedi. Modiri o tsena fa ga Kgosi.)

Modiri: Aa Chief, Susi, lo iketlile, ke gorogile. (*o ba tshwara ka seatla*) Tsa reng tsa mono banna.

Kgosi: Re ka botsa wena gore sekgwa se go tsere jang. Nnyaa mme, ga go maswemaswe, ga o a talafala thata monna. Fela o latlhegetswe ke nama. Bona ditlhaa tsa gago di wetse o ka re o momona morula.

Modiri: Go ne go se maswe thata, fela ke ne ke sa lebale ka fa Neo a ntsereng ka teng. Mme tota ga ke mmone molato monna, gongwe le nna ke ne ke ka dira jalo fa ke le ene. A ga o ise o mmone?

Susana: Gone tota Modiri o itatlhetswe mosadi. Fa e ka bo e rile re bua le wena nako ele wa bo o utlwisisitse o ka bo o sa lele jaana. Dilo o di itirile.

Modiri: A re tlogeleng kgang eo, e nkgobera maroba a pelo. Ke gona ke lemogang gore ke ne ke rata Neo thata.

Kgosi: Go na le lonyalo lo re lo laleditsweng monna mafelo a beke, a o tla tla le rona?

Modiri: Ke la ga mang? Lo nkgola pelo jaana, a ga se Neo tota.

Kgosi: Ga ke itse. Fela mothaka yo o nyalang ene ke a mo itse ke wa kwa gae. (*O leba Susana*) O a itse ga ke ise ke ko ke botse gore o nyala mang. Kana wena o a itse?

Susana: Le nna ga ke itse, ga ke re ke utlwile ka wena gore go na le lonyalo. Nna fela ke batla go

ya go leba mosego wa mosese. Dilo makwati di kwatabolotswa mo go ba bangwe.

Modiri:

Ke tla tsamaya le lona fa ntsa ele e ka seka ya re ke thegele. O a itse yole fa ke ka mo tshwara o tla tsamaya a ba bolelela ba le bantsi.

Kgosi:

Go siame re tla tsena ka wena re go tsaya ka Matlhatso mo mosong ka gore re batla go tsenelela tiro yotlhe. Gape o a itse gore basadi ba ntse jang, o a bo a re o batla go kopa mosego wa mosese. Go rata go phadisanya! Le gale re tla di tlwaela ka re tshela natso.

Modiri:

Ke tla lo emela. Nte ke tsamae ke ye go ithetsa ke lapile monna, o a tlhaloganya?

(O a tswa)

TEMANA 3

(Letsatsi pele ga lonyalo, Neo o bua le Mmapula, ba lebile mosese wa gagwe wa lonyalo, boitumelo le letshogo go kopakopane fela)

Neo:

Tsala ya me, ke itumetse, ke tshogile, ke a reng, ga ke itse gore ke itheng.

Mmapula:

O lebega o itumetse tota tsala ya me, le nna ke itumetse le wena. O bone boitumelo bo ke sa bolong go bo eletsa. A kere jaanong o a bona gore Thabang o ne a sa tshameke ka wena. Ke fa. O tsile go ipona o ntse ka marago o ja o bo o ka re o ka di fokotsa ka go itoka monwana o di kgwela kwa.

(Ba a tshega)

Neo:

Bona gore mosese o o montle jang. Bona le wa gago gore o montle jang Puli. A o reketse Lekgetho sutu e ntle mma? O se bo o tsile

go mo tshegisa batho.

Mmapula:

Ke ka tlhoka jang, e bile e tsamaelana le mosese wa me. Kana ke mo rata tota. O tle o mmone jaaka a tla bo a gata mothaka wa me. Hei, re tla bo re gata sentle, ka re mo go tweng setepe, fa e le kwa kamogelong maitseboa gone, hm, re tla dira go swela.

Neo:

Ga lo ka ke lwa re gaisa, kana re tla bo re dira mathaithati le T-man. (*o iteba mo seiponeng*) Ke gore Puli go tlhoafetswe fela ke a nyalwa ka moso? Kana o ka re ke ditoro fela.

Mmapula:

O batlile go itielana nako ka boModiri. O a itse ke ne ke sa mo rate le e seng. Ke ne ke bona leferefetshana fela fa ke mo leba jaana.

Neo:

Hei, se ntshulafatse ka motho yoo. Fa ke utlwa leina la gagwe fela, dibete tsa me di a tlabatlaba. E bile o ka re ke ka nwa metsi gore di wele. Ke batlile ke iphetisa monakaladi wa botshelo ka selo se se tshwanang le Modiri. BoThabang le bone, ga o ka ke wa itse gore motho dingwaga tse tsotlhe tse o ne a ntse a le kae fa ke batlile go latlhega jaana.

Mmapula:

Tsala, ke a go bona gore o rata Thabang tota, kana e bile fa o bua leina la gagwe o tlala ditlhase mo matlhong. Tota le ene o a go rata. Ke solofela gore lo tsile go nna mo ntlepung bogolo jang o le mohumagadi wa mookamedi wa banka. Ke lo eleletsa masego tlhe mma. Lo gole lo bo lo nne kana ka ditlou tsa batsofe.

(*Ba a tshega*)

Neo:

Mme a kere kgwedi e e tlang e tla bo e le wena le Lekgetho? Kana ke tla bo ke apere o o iseng o bonwe gope. Fa e le T-man ene, ke tla mo somola go tswa kwa monwaneng

go ema kwa dintlheng tsa moriri. Ke tla supegetsa basadi gore monna o apeswa jang. Kana ke tla bo ke sa ipelaele ke itse gore ke na le molekane wa botshelo jwa me jotlhe.

Mmapula:

Kana o ka re ke a lora gore e tla bo e le nna le Tax wa mathaithai. Hei motho yo o tla mponang! *(o a budulala)* E bile ke utlwa ke mo tlhoafalela fa ke bua jaana. Ke eletsa jang go bona letsatsi le dule.

Neo:

Puli, go bosigo a re robale.

Mmapula:

E bile ga ke batle gore ka moso o bo o lapile, ke batla gore o bo o le montle tota tsala ya me. A o tsile go lela?

Neo:

Le fa nka lela o teng o tla mphimola dikeledi. Kante ke tla phimolwa ke monna wa me?

Mmapula:

Ka re o setse o mmitisa monna go sa ntse go le jaanong. *(Ba a tshega)* Tota yo go tweng ke Modiri ga a utlwele eng a tla a thubagana re mo lebile. O ntena jang selo seo. Kana ke ne ke sa mmeye sebete le e seng. Le gale tota ke gona ke boneng gore pelo ya lorato ga e na matlho.

Neo:

Ga go na yo a ka utlwang ka ene.

Mmapula:

Neo a ko o robale o tlogele go balabala o ka re o ntshiwa leino la motlhagare.

(Ba a robala)

TEMANA 4

(kwa Boipuso Hall, go tsena Kgosi, Modiri le Susana. Batho ba tletse tletse gongwe le gongwe, mogolokwane o kgathinya o bo o kgathinya. Ba nna fa fatshe. Bontsi ba ditafole bo kala matlho, go beilwe dino tse di sedilang mmele, mongwe le mongwe o a ikgatsha.)

Modiri: Ija, motho a intshe lenyora banna. Ke leng ke sa utlwe botsarara. Kana fa motho a le kwa sekgweng kwa o utlwa fela bo bolelwa. (*o bula thini*)

Kgosi: Ithuse monna, kana mathaka malatsi a fa ba nyala ba dira ka tlhako ya pele. Mme o bone e se ka ya re go ise go ye gope o bo o setse o sulafalelwa ke sutu eo. Kana fa o ka nwa pele ga batho, fa ba setse ba tla go nwa wena o sule le go feta. (*Ba a tshega*)

Modiri: Ke gopola fa e tla bo e le nna le Neo re lo beetse tsone tse monna. Ka re letsatsi leo ke tla bo ke gatela fa godingwana. (*O bua jaana a ngaletsa galase ya ntlha*) Mme e bile kana nna ke tsile go le fepa ka fa ke lo itseng ka teng. Pele ga lonyalo mongwe le mongwe yo o laleditsweng o tsile go bua gore o tla nwa eng. Kante banyadi ba kae jaanong?

Susana: Ga se gore ba ile go itsaya dinepe? Kana ke gore re ba fositse kwa kerekeng. Le gale ka re ntse fa kgorong, re tla ba bona le dinao tota. Modiri, sutu ya gago le yone o ka re ke wena o nyalang, o gagametse e le ruri. O tsile go iteisana borathana le monyadi. Batho ba tloga ba sa itse gore fa e le wena le monyadi yo e leng ene ke mang.

Modiri: Mme kana mo ke dinyana, lesa mogang ke nyalanang le Neo, lo tla bona metlholo. Kana ke tla bo ka letsatsi leo ke sa kgongwe ke sepe. Ka re motshetshe wa borokgwe ba me o tla bo o kgaola ntsi monyetsane.

(*O boa a lelala gape ka galase e nngwe*)

(*Fa pele ga bone go na le basetsana ba babedi ba tsere dikgang*)

Mosetsana 1: O bone gore monyadi yole o montle jang? Ngwana yole o ka re o phaketse a tlhapa ka masi a a tswang mo kgomong a ise a kgome

le yone kgamelo tota. Fa e le mosese wa gagwe one, ka re o tshwanetse a bo a kile a itlhotlhora dipata ngwana wa mosimane go o duelela. Le gone wa segwa ke motho a na le nako le maikaelelo a go kgabisa kgarebe e ntle e e tshwanang le ele.

Mosetsana 2:

Ke utlwile ke mo rata mo go maswe. Ga o a bona ka fa monna wa gagwe a neng a mo kuka ka teng ba tswa mo kerekeng. Le nna ke ne ka utlwa ke ja monate. Mme le gone le ene monna wa teng ke pabala ya monna. O ka re Modimo e rile a ba bopa a bo a lebagantse gore ba tla tshwaragana ka dipelo.

Mosetsana 1:

Ga twe ba ratana mo go maswe. Ke utlwile mongwe a re mosetsana wa teng o tlogetswe ke motho ka ke ao. O ka bona seo mosimane a bo a re fela a re mmantsheledi ka mosadi. Go tloga letsatsi leo ga twe lwa bona ya nna lwa o ka swa nka go phuraka le marapo.

Mosetsana 2:

Se kae jaanong sone sematla seo. Gongwe e bile le ene yo o neng a mo pekisa yoo o mo tlogetse. Ke eng a sa latlhege a tla kwano tota a tla a swaba. O a itse banna ke dintša. O ne a itheile a re ngwana wa batho o tsile go sotlega. O tla swaba tota fa a tla go utlwa gore o nyetswe.

(Modiri o ne a ntse a utlwa mafoko a a buiwang. A utlwa pelo ya gagwe e tlola. Mogopolo wa ya kwa go Neo).

Modiri:

(O a akanya) A mme tota ga se Neo motho yo o nyalwang? Fa e le ene ke ka dira jang? Neo, Neo, moratiwa, e se ka ya nna wena tlhe! Nnyaa, fa e ne e le ene Kgosi o ka bo a mpoleletse. Le gale tota ga ke ise ke itlhoboge, ke monna ga ke ka ke ka palelwa ke motho wa mosadi. Neo ke a mo itse gore bokoa jwa gagwe bo fa kae. Ke tshwanetse

ka dira ka kelotlhoko gore ke tle ke mo gape maikutlo gape. Fa ke ka tswa sentle ga ke die sebaka ke tla bo ke mo tsenya e e phatsimang.

(o mo dikakanyong le fa batho ba goa gore monyadi o a tsena, ga a utlwa)

Kgosi:

Ema ka dinao monna Modiri, monyadi o a tsena. Ga o itse gore ka mokgwa wa segompieno o tshwanetse go ema ka dinao go fitlhelela banyadi ba nna fa fatshe. Ke mokgwa wa go tlotla oo.

Modiri:

Ke ne ke sa lemoge. Hei, motho e ka bo e le ene a ... *(o a kgonya, o leba sentle)* Kgosi a o bona se ke se bonang. Ijoo ! *(o itshwara molomo)*

Kgosi:

Ke eng? *(o leba sentle le ene)*

Susana:

Neo! O montle jang ngwanyana wa aka.

Modiri:

Ijoo bathong, ke bona eng? Neo moratiwa, a ke wena ke go bonang o ntse montle jaana? Ijoo! Kgosi a re tsamayeng ga ke kgone go nna fa!

(mogolokwane o mo thiba ditsebe)

Kgosi:

Iketle monna, o tloga o lemogwa ke batho. Itseye jaaka monna. *(o mo goga ka baki)* Segolo nna fa fatshe o ise o lemogwe ke bontsi.

Modiri:

Kgosi, o ne o itse gore ke ene yo o nyalwang a ke re? Monna kante ke ntse ke re o tsala ya me ka fa wena o ja le baba ba me. O ne o ntsisa kwano o ntse o itse gore ke tsile go utlwa botlhoko. Bogolo ke eng o ne o sa mpolelele pele ga ke emelela go tla kwano monna.

Kgosi:

Ke ne ke sa itse, ke go boleetse gore nna ke itse fela mothaka yo o nyalang yo. Fa ke ne

ke itsile ke ka bo ke sa re re tle fa. A ko o
itshware Modiri. O tshwanetse go itsaya ka
mokgwa wa senna.

*(Banyadi ba tsene ka kgoro ya holo, ba
tsamaela kwa pele. Baletsi le bone ba setse
ba simolotse pina ya bona, modumo o tletse
mo holong)*

Modiri:

Ijoo ijoo, ke bonang wee! Dilo ke di itirile
(o *ithibile matlho*) Neo, Neo, o ntirelang
jaana? Intshwarele tlhe. In...tshwa....re...le!

*(O tsosa matlho, ga a dumele se a se bonang.
Thabang o kukile Neo, lošalaba la batho le
khurumetsa pina e e lelang)*

Susana:

Modiri, o rile ga o na sepe le ene, a ko o
itshware kana o ye go iphokisa phefo kwa
ntle kwa. Motho wa lona kante ga se gore o
a tle a bo a kgantshitse sengwe. Jaanong fa
o tetesela o ka re o motho wa diorisi jaana,
mathata a gago ke eng. Tsamaya o ye go
batla Boi o tlogele go re lebisa matlho a
batho.

Kgosi:

Susana tlhe mma, se mo kgadimole jalo.
Kana pelo ga e ile mmotlana.

Modiri:

(O a emelela) Bogolo ke gore ke tsamaye.
*(O kgopa tafole, digalase di wela fa fatshe,
o leka go tsosa tafole, e a mo palela, o boa
o wela fa godimo ga yone)*

Kgosi:

Modiri naare ga o bone gore batho ba setse
ba go lebile jang?

Susana:

O ka bona dikeledi di mo thibile matlho
jaana. Tswela kwa ntle kwa! O ne o sa reye
gore o na le sebetse kante.

*(Modiri o a tswa. O feta a nna fa godimo ga
letlapa. O se herimotsa mo go maswe. O bua
a le esi)*

Modiri:

Ke ne ke itheile ka re ke botlhale jaanong ke fa ke sone sematla sa bofelo. Neo o intshoketse ka sebaka se seleele. Kgosi le ene o lekile go bua le nna ke sa batle go mo utlwa. Susana le ene o lekile go bua le nna ka itira tsebe se utlwe fela. Mo nakong e ke sulafalelwa ke sengwe le sengwe. *(o a lela)* Ijoo, nna wee! Gompieno jaana ke saletswe fela ke go sotlega. Yo o maoto o ka reng a kukama yole le ene o ntshenyeditse sebaka ka go njela madi ke gopola gore o a nthata. Ntsa ya gagwe yone e mperekisa jaaka o ka re ke lekgoba, gompieno jaana ke gone ke tswang teriping, mme o batla gore ke boele gape beke e e tlang. Neo ke yo o nyetswe ga ke ka ke ka tlhola ke mmona gope. Go boiwa boammaruri fa go twe monate ga o jelwe ruri. *(o a emelela go tsamaya)* Ga go thuse sepe gore ke tlhole ke ntse fa, segolo ke tsamaye ke tlogele ba ba itumetseng. *(o kgopa letlapa a sa le bone, o wa a bo a sala a supula)* Hei botshelo bo thata e le ruri. Monate, ga o jelwe ruri ke nnete, maloba ke ne ke ja monate ke sotla ka Neo, gompieno jaana ke nna. *(o lebile kwa kgorong, o tsamaya a goga dinao dithole tsa gagwe o ka re o goga diphikwe, o gadima kwa morago)* Ke bone botlhale bo bolaya mong wa bone.

Molalediwa 1:

Ao, dumela rra, o lebega o etile tlhaloganyo. A ga o a tla lonyalong? Monyadi o setse a tsile?

Modiri:

(o supa ka monwana fela) O teng kwa. *(O kgaogana nae)* O mpotsa selo mang, a ga a bone fa ke tseetswe mosadi ke boraditšhelete? Modiri wa batho itlhoboge, lefatshe le fedile. Ke ka dira jang tota? *(o emisa thekisi ka bonako)* Ke ya kwa kampeng ya masole, ke tla go duela. *(o a tsamaya)*

- Kgosi:** (*o tswela fa ntle o na le Susana*) Kante mothaka yo jaanong o ile kae?
- Susana:** O ne a tswela kae kante? Mo tlhole ka fa morago ka kwa.
(*Kgosi o a dikologa, o a boa*)
- Susana:** O kae, a ga ayo?
- Kgosi:** Ga ayo ka kwa, kante o boetse mo holong. Mme re ka bo re mmone. A re boele mo teng re tloga re fetwa ke tse di latelang.
(*Go utlwala lonaka lwa koloi*)
- Susana:** Koloi ya lona ke ele e a tsena utlwa gore ba reng. Motho wa teng le ene a kgweetsa o ka re o tla a kobilwe ke masole a ga Smith jaana.
- Kgosi:** (*o a ema*) Go rileng tota. (*o utlwa mmele wa gagwe o gatsela*)
- Mokgweetsi:** Dumela morena.
- Kgosi:** Dumela monna. Go rileng, ke mo lonyalong o nkisa kae *'private'*?
- Mokgweetsi:** Ke romilwe kwa go wena morena. (*o a kgonya*)
- Kgosi:** Bua gore wa re go rileng?
- Mokgweetsi:** Ke barena kwa kampeng. *Private* Modiri...
- Susana:** O kae? Re ntse re mmatla naga yotlhe, ga a yo kwano.
- Kgosi:** Go rileng monna o ntshosa jaana?
- Mokgweetsi:** (*o inamisa sefatlhego*) Ga twe o tsene kwa ntlong ya ditlhoboro, o fetile modisa a sa ntse a lebile kwa. A tsena mo teng a tswala lobati. Yole o utlwile ka go thunya fela a sa itse gore go rileng. E rile go tsena a tabogile

a fitlhela motho a apere lobebe lo lohibidu. Pampitshana e tshweu a e tshwere ka seatla sa moja. Gone jaanong jaana o tseetswe kwa kokelong. Fa re tsena kwa Marina ba re itsise fa mowa o setse o neetse nama.

Kgosi: Banna, mothaka yo o dirile dilo mang! *(o rothisa keledi)*

Susana: Monate ga o jelwe ruri Kgosi.

(Kgosi le Susana ba tsena mo koloing go leba kwa kampeng. Ga gona yo o buisang yo mongwe)

(Kwa holong)

Motsamaisa Tiro: Bagaetsho, a re adimaneng ditsebe. Tidimalo bagaetsho, a re neelaneng ditsebe. A re utlwelelaneng. *(Modumo wa batho o ya tlase)* Bagaetsho tidimalo! *(Modumo o ya tlase)* Bagaetsho tiro ya rona e a tswelela. Jaaka e le mokgwa wa tlwaelo ya segompieno re tla lo itsise bone ba re ba phuthaganetseng fano. Kana bangwe ba rona re ne re seyo kwa kerekeng jaanong ga re itse gore ga twe tota rre yo le mme yo ba re go rileng.

Balalediwa: Lu! lu-lu-lu-lu-luuu!

Motsamaisa Tiro: Bagaetsho, gompieno re phuthegile fano go tla go nna basupi kgotsa dipaki tsa gore Thabang le Neo ke monna le mosadi. Re tsile go itumela le bone jaaka ba simolola go tsaya mosepele wa botshelo mmogo. Go simologa ka letsatsi leno Thabang le Neo ke rre le mme Keipheditse.

(mogolokwane) Kana seo, jaaka Moruti Piniki a buile mo mosong ono, se raya gore fa go na le mongwe yo o neng a ntse a metsa mathe gore o ka re meemee sengwenyana, go padile. Jaanong go raya gore o ka leka

ntlheng e nngwe ya lefatshe motho yoo wa batho yoo. Ka nako e re tla neela rre Keipheditse sebaka gore a re fe lefokonyana le a le tshotseng. E tla re morago ga moo baletsi ba simolole go re gasa ka mmimo, mme rotlhe re tla itumela le bobedi jo.

(Go utlwala losalaba lwa mogolokwane)

Thabang:

Bagaetsho, gompieno ke mo boitumelong fela bo ke sa itseng gore bo ka lekanngwa le eng. Ka boammaruri ke bone lesapo la masapo a me. Yo ke legopo la me le le somogileng. Ke itumetse mo ke sa itseng gore ke ka tlhalosa boitumelo ba teng jang. Ke lebogela matsapa a lo a tsereng gore gompieno jaana lo bo lo phuthegile fano, go tswa mo mafelong a a farologaneng a lefatshe leno. Ke lo leboga go menagane bagaetsho. Ke rata go leboga botlhe ba ba neng ba eme le nna gore tiro e e tle go nna se e leng sone gompieno jaana, ka re go lona bagaetsho le ka moso! Jaanong ka nako e, ke na le mpho e e tswang mo botennyeng jwa pelo ya me e ke batlang go e abela mosadi yo wa me yo.

(Batho ba a ngunanguna)

Motsamaisa Tiro:

Tidimalo bagaetsho, a re reetseng se rre a se buang gore re tle re bone gore o neela mohumagadi eng.

Thabang:

(o leba Neo, o mo tshwara ka letsogo)
Emelela moratiwa. *(Neo o a emelela)* Neo mosadi wa me ke tletse boitumelo mo pelong ya me. Ruri o neo e e tswang kwa Modimong. Pelo ya me e tlala lorato fa ke ipona ke le fa ka ntata ya go bo o kile wa amogela le go tlotla lorato lo ke nang le lona mo go wena. Gompieno jaana ke ikutlwa ke le motlotlo ka wena. O lesedi la botshelo jwa me go tloga gompieno go fitlhelela bo

sa yeng kae. E le ruri maikano a ke a dirileng kwa kerekeng ke tsile go a tshegets a mme e bile a tsile go jwelegela le mo baneng ba rona tota. (*O mo neela mophuthelwana o a neng a bua a o tshotse*) Mpho ya me ke ye go go leboga le go go konetelela ka boammaruri ba tshepiso ya me.

Balalediwa: Phutholola re bone!A go phuthololwe re bone!

Motsamaisa Tiro: Tidimalo bagaetsho, tidimalo.
(*Neo o phutholola mophuthelo*)

Neo: Aah Thabang moratiwa, (*o itshwara molomo*) Ga ke dumele se ke se bonang. (*o phimola dikeledi tse di sa kgonegang go tshwarega*) E le gore o... (*Thabang o atla mosadi wa gagwe*) Thabang, Thabang moratiwa o dirile jang kante?

Motsamaisa Tiro: Bagaetsho ba lo kwa morago gongwe lo sa bona sentle, Rre Keipheditse fano o file mohumagadi dinotlele tsa ntlo. Moduduetso!

Balalediwa: Lu- lu-lu-lu-lu-luuuuu! A pula e ne, e ne ka masubebele!

(*go tsena mongwe o seba seba sengwe le Motsamaisa tiro*)

Motsamaisa Tiro: Bagaetsho a re adimaneng ditsebe metsotsonyana e se kae. Ga ke leke go sulafatsa sepe fela go na le pegonyana e e tsileng fano fa go nna. Jaaka lo bone rre yo o neng a ntsaya ka baki yole, o re tsholetse mafoko a a seng monate. Ke solofela gore ga a kitla a kgoreletsa sepe fano. Re itsisiwe gore go na le mongwe yo o tlhokafetseng ka kotsi ya go iphula ka tlhobolo. Ga twe rre yoo ke lesole la rona mo Botswana. Go utlwala gore o bonwe metsotso e e fetileng

- a le fano mo lonyalong, a tloga a tsamaya fa tiro e ntse e tswelletse. Leina la gagwe ke rre Modiri.
- Neo:** Ao! Modiri o ne a le kwano?
- Thabang:** Go raya jalo. A o tshwenyegile thata moratiwa?
- Neo:** Nnyaya ga ke a tshwenyega, fela ke gakgamala gore o ne a utlwile ka mang ka lonyalo lwa me. E le gore o tshwentswe ke eng gore a bo a ya go iphaphantsa ka tlhobolo jaana?
- Mmapula:** Ga se gore o ne a sa ntse a solofetse gore o ka bua le wena sengwenyana jaanong o bona gore go padile?
- Lekgetho:** Ratu, ke mang motho yo go buiwang ka ene? A o a mo itse?
- Mmapula:** Ee, ke a mo itse. Ke ene mothaka yo o neng a phuaganya Neo.
- Lekgetho:** Jaanong, mathata a gagwe ke eng fa a tla go itomeletsa botshelo jaana? A ke re ke ene a itirileng dilo. Jaanong mme ke eng o lebega o ka re o utlwile botlhoko jaana. A o ne o mo rata?
- Mmapula:** Nnyaya, ke gore ga ke itse gore go tla tsaya Neo jang. Le gale ke yo o lebega a siame fela.
- Motsamaisa Tiro:** Bagaetsho, a re lebaleng ka se se diragetseng. Jaanong ka nako e mohumagadi Keipheditse o tla latlhela la mmotlana. A re mo adimeng ditsebe.
- Neo:** (*o ema ka dinao*) Betsho, (*o bua a solasola mpho ya gagwe*) ga ke na mafoko, a mpheletse a le tlhaeng. Sa ntlha ke batla go lo raya ke re a dikgang tse re sa tswang go di utlwa di se ka tsa re fuduwa maikutlo.

Ke mathata a re tshelang le one mo
lefatsheng. Jaanong tota ke ema fano go
leboga monna wa me ka se a se ntiretseng.
E le ruri ke kgakgamatso mo go nna, ga ke
itse gore ke ka bua go le kae. Fela ke rata
gore monna yo wa me a itse gore ke mo
leboga go menagane ka mpho e a mphileng
yone. Ga se mongwe le mongwe yo o neng
e ka re fa a e mphile ka e itumelela ka fa ke
itumetseng ka teng gompieno. Sa bofelo ka
re a re itumeleng re jeng, re nweng re bineng
ka fa re ka kgonang ka teng. Pula bagaetsho.
(o atla monna wa gagwe)

(Morethetho wa pina o ya godimo, go a jewa
go a binwa go nna nthagaraga)

KGAOLO VI

TEMANA 1

(Mosupologo wa morago ga lonyalo, Boitumelo o bua le ditsala tsa gagwe - Segametsi le Prisca)

Prisca: Boi, kana ke tshogile mo go maswe ke utlwa ka dikgang tsa ga Modiri. A wena o setse o utlwile? Ke gore o ikutlwa jang tsala ya me?

Boitumelo: Ke utlwile. O raya ke ikutlwa jang ka eng? Ke siame fela ga ke na mathata.

Segametsi: Boi, kante ke eng o sa tshwenyege ka gore wena le Modiri lo ne lo dirisanya? O batla go nthaya o re ga o a utlwa botlhoko mma?

Boitumelo: Botlhoko jwa eng? Wena wa re le fa ke ka utlwa botlhoko ke ka mo tsosa. Gape ga se nna ke mmolaileng.

Prisca: Boi, o pelo e thata e le ruri.

Segametsi: Ke raya le fa re bua jaana ga a itse gore ra re mathata a rona ke eng. Boi, o raya gore le letswalonyana ga leyo tsala ya me? Motho o ne o kgona go goga lepai le ene e bo e re gompieno jaana o bo o tomotse molala o bua o bo o pena molaka ka fa o se nang sepe ka teng. Bogolo ga o ye phitlhong fela go intsha matlho a batho.

Boitumelo: Lo itse gore ke eng lona ba babedi, ga ke a bolaya Modiri, lo a nkutlwa. Ke ene a ipolaileng. Monna wa me o sa ntse a tshela. Modiri ke sematla, ke mo reile ka re a

ipolaye ee. Ene o ka nama a itlogelela mosadi a sala sala rona boBoi morago. Nna ke ne ke ka se ke ka nyalwa ke yethe e tshwana le ene jaana. A a tsamaele koo. Le gone ga ke itse gore yo go tweng ke Neo o ne a bona eng mo ntseng e tshwana le Modiri jaana. O siametse go swa, a a swe, ke semoamoa mose.

Prisca:

Kana ga o bue sentle Boi. O itse sentle gore Modiri o ne a go rata go le kana kang. Le gone o ne o mo tsere mo go Neo, seo o a se tlhomamisa. O ne o tlhola o mo jela madi fa, gompieno ka o mo tlhobile o mo feditse ga o a gakologelwe madi a o neng o a ja. O se ka wa lebala gore le lefatshe ke leotwana le a dikologa.

Boitumelo:

Bo mmaetsho fa e le gore lo batla go ya go apaya Modiri lo mo ja, lo ka nna lwa tsamaya, lo kgaogane le mowa wa me. Modiri o ne a itirile moretlwa wa mmamphula ke ntse.

Segametsi:

Ga re je batho, mme ebile ...

Boitumelo:

(*o mo tsena ganong*) O a o itse moretlwa wa mmamphula ke ntse? Ke moretlwa o o fa o o fitlhelang o imotile e bile o diga dikala tsa setlhare, ga o golele kwa godimo. Gantsi fa motho a o fula, o nna ka marago. Jaanong setopo sele sa lona sa '*private*' se ne se itirile moretlwa one oo, nna ka nna fa fatshe ka fula. Jaanong lwa re molato wa me ke eng?

Prisca:

Boi, tsala ya me Motswana a re tlhong botho. Fa o le motho o tshwanetse gore o nne le go ipipa mo dilong tse dingwe. Nna tota ke bona o ka re jaanong o tswa mo tseleng.

Boitumelo:

Nna ga ke bone phoso e ke e dirileng. Fa ke sa batle go lelela '*Private*' Modiri ga ke batle, se mpateletseng. E bile ga ke itse gore

o ne a swelang a ise a ye teriping...

Prisca:

Ao, Boi o bua jang tota?

Boitumelo:

Le gona lo seka lwa tla go ithutela boruti mo go nna. Ke a itlhaloganya. Nka se ye go itedisa dikeledi tsa kwena ka motho e le legatlapa; a tshabetse go aramela mosi wa kgong tse di metsi o a o goditseng lo mpagologeng.

(o a tswa)

Prisca:

Ijo, Sega, golo fa re kopane le lerwa le fuduga. A-a! *(o kgaotsa, ka motsotso, o tshikhinya tlhogo)* Mafoko a ga Boi ke lerumo mo go rona, e bile a a ntshosa. Ke gamaregile, mme gape o ka re ke sirologile. Ke utlwa ke segwa ke mala fa ke gopola gore ga go thona gore e re kamoso e bo e le nna le wena, Boitumelo a re gatisa kgoteletsa re eme ka leoto le le lengwe re tshela, re lebile, re utlwa; e seng jaaka go diragalela Modiri a didimetse jaana.

Segametsi:

Tsala, mojalemotho ke mmolai wa gagwe. O ka re ke tla itharabologelwa. A re tseye tsiya go sa le gale, go nne motho ga a itsiwe e se naga.

Prisca:

O a feditse. Modiri ga a ka ke a ikarabela mo dikgobong tse a di lebisiwang. Boi le fa a re o sebetse, o dirile go tlala diatla. *(Boi o a tsena)* Mma re ne re sa solofela fa o ka re gagolaka jaana, rona re itlhomana re go fa kgakololo ya setho, kana tlhong botho ...

Boitumelo:

(O mo tsena ganong) O raya ke tlhajwa ke ditlhong tsa eng? Basadi ba Modimo tlogelang go mpogola ke a rapela. Ke lo boleletse gore monna o jewa ke se a se jeleng. Mongwe le mongwe o na le tsela ya gagwe ya botshelo. Fa a fitlha fa marakanelong a ditsela go mo maruding a

gagwe go tsaya tshwetso gore tsela o tsaya efe.

Prisca:

Mme Boi...

Boitumelo:

Bona fa, Neo o tsere tshwetso e e seng ya bogatlapa, nna ke tsere tswetso ya me (*o ipetsa sehuba*) *Private* yo le wa lona le ene o tsere ya gagwe ya bogatlapa, le lona lo tsere ditshwetso tsa lona mo matshelong a lona, kgotsa lo tla di tsaya fa go tlhokega. Kgaoganang le mowa wa me nna ga ke moswagadi.

(*O a tswa*)

Prisca:

Banna, o a itse motho ga a itsiwe e se naga. Ke ne ke sa solofela e bile ke sa akanyetse gore Boi ke motho yo o ntseng jaana.

Segametsi:

Ija, ga ke na mafoko.

B O K H U T L O !